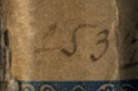

ДЮБНА

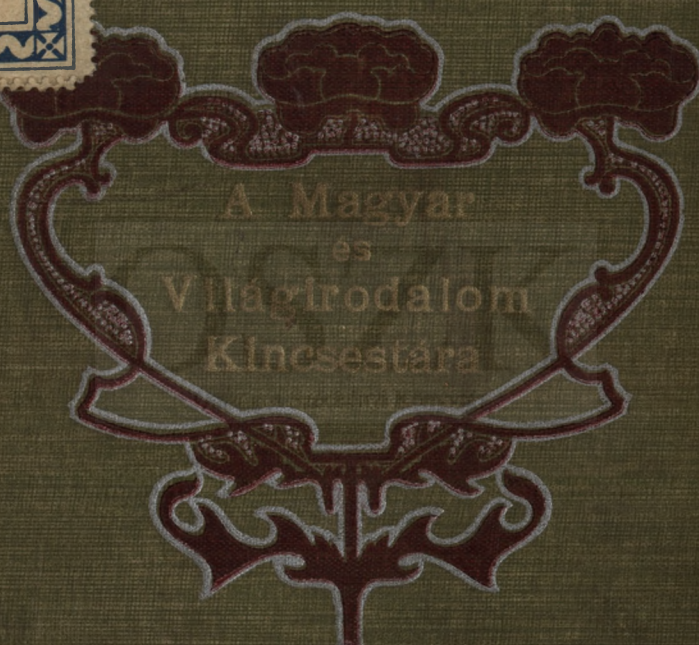
1848

314.284

OSZK

1

A Magyar
és
Világirodalom
Kincsesháza

2023. 01. 23.

OSZK

13.022

23

os Széchényi Könyvtár

6.816 6,

131 2

J. sz. 253/I.

~~Casino~~

~~79~~

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ISTEN NYOMAI

—•• NORVÉG REGÉNY ••—

IRTA

BJÖRNSON BJÖRNSTJERNE

(UGYANEZEN SZERZŐ TÖBB KISEBB ELBESZÉLÉSÉVEL)

FORDITOTTA

U J K É R I

ELSŐ KÖTET

~~bu. c. 597~~
~~693 T.~~

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA.

1895

OSZK

R
2

314284

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
B Növedéknapló
1958 év 8119 SZ.

R
1965

ELSŐ RÉSZ.

G y e r m e k k o r.

I.

Olvadó hóban, a tenger fölött uralkodó magaslaton, a nyugvó nap utolsó sugarainál Kallem Eduárd, egy körülbelől tizennégy éves fiu állt nagyon komor arccal. Hol nyugatra nézett a tenger felé, hol keletre a város felé, hol pedig a kikötő és ama hosszú hegyláncolat felé, melynek legmagasabb csucsai a tiszta légből éles körvonalban emelkedtek ki.

A vihar sokáig tartott s borzasztóan dühöngött. Az új védgát mellett is, több a nyílt tengerre hajtott hajó merült el s a táviratok nagy szerencsétlenségeket jelentettek.

Csupán néhány óra óta csilapult a vihar s a szél lassankint elállott, de a mélyen megháborított tenger nem akart csöndesedni. Ameddig csak a szem látott, házmagasságu hullámok törtek elő szünet nélkül s fehér habjaik oly zajjal csapódtak alá, hogy elhatott az a városig s visszhangzott a

part mentén mély, tompa morajban, mintha egy távoli világrész sülyedt volna el.

Valahányszor ezek az óriási hullámok a magaslat tövébe ütközve visszaverődtek, úgy rémlett, mintha a mese tengeri szörnyei ütötték volna itt föl a tanyájukat. De oda, a hol a fiu állt, nem hatott föl egyéb, mint a sósvíz permetege, mely égette a mozdulatlanul álló fiu arcát.

Lassankint azonban a gyermek nekibátorodott és szabadabban lélegzett. Aztán csöndesen megindult, mintha félt volna, hogy fölébreszti ama láthatatlan lények gyanúját, a melyeket maga körül érzett.

Távozva a magaslatról, lefelé sietett a lejtőn, egyik szirt-tömbről a másikra ugorva. Egyszerre, lent a távolban, hegyes sapkát pillantott meg, a melyre messziről ráismert. Abban a pillanatban meghökkent s mindent elfelejtett, a mi az imént történt. De aztán ép ő volt az, a ki félelmet akart előidézni. Azt, a kit észrevett, már rég várta; szeme, mozdulatai s egész magatartása örömét árulták el a fölött, hogy végre megpillantotta.

A másik, veszélyt nem sejtve, közeledett vigan, mint a ki a szabadságot élvezi, lassu ügésben. Csakhamar hallani lehetett nehéz, patkós csizmájának a kopogását.

Szép, szőke fiu volt ez, körülbelöl egy évvel idősebb annál, a ki őt leste; durva posztóruhát viselt s nyakát nagy kendővel csavarta körül, mig kezeit fejeskeztyüben rejtette el.

A nagy titok lebonyolulófélben volt. A kis város egész iskolája már régóta kíváncsian várta azt az ünnepies pillanatot, mikor ez a fiu, Tuft Ole, végre kénytelen lesz megvallani, hol tölti délutáni és esti óráit és mivel tölti el?

Tuft Ole a partvidék egyik jómódu földmivelőjének a fia volt. Apja, ki egy évvel ezelőtt halt meg, a környék legnagyobb figyelemben részesült lelkésze volt a nyugati kerületben, s korán elhatározta magában, hogy pappá neveli a fiát s elküldte a főiskolába.

Ole értelmes, szorgalmas volt s nagy tiszteletet tanusított tanárai iránt, kik rögtön megkedvelték s kedvencükké vált.

De nem kell az ebet csupán a szőre után itélni meg. Egy idő óta ez a nagyon becsült és nyíltszívű fiu nem vett többé részt pajtásainak játékaiban. Nem találták őt sem a nagynénjénél, ahol lakott, sem az igazgató-tanárnál, kinek fogadott leánya, Kallem Josephine, Eduard nővére, rendszer játszótársa volt; Josephine most mindig egyedül volt; vajjon hová tűnhetett el Ole?

A főiskola *első* tanulója, ki sorshuzás útján Dumas Sándor »*Három muskétásá*«-ának illusztrált diszkiadását nyerte, följánlotta ezt tanuló társai közül annak, aki kipuhatolja, hogy és mikép tölti Tuft Ole a délutánokat és estéket.

Az ajánlat tetszett Eduárdnak, ki ép oly folyékonyan olvasott franciául, mint norvégül s min-

dig hallotta beszélni, hogy a »*Három muskétás*« a legszebb regény a világon,

Kémszemlére járt tehát a »*Három muskétás*« elnyeréseért.

Hurráh! most már az övé lesz az!

— Hé! — kiáltott Eduárd, a hogy csak a torkától telt.

Ole megrezzenve szoritotta magához a táskáját.

— No, most megcsiptelek! Hiába titkolózol tovább!

Tuft Ole ugy állt ott, mintha megkövült volna.

— No, csakhogy végre megtaláltalak! Mi van abban a táskában?

S oda ugrott, hogy megkapja azt; de Ole gyorsan a másik kezébe vette s a háta mögé tartva, lehetetlenség volt azt Eduárdnak hatalmába ejteni.

— Mit gondolsz, fickó? . . . Azt képzeled talán, hogy könnyedén megszabadulhatsz tőlem? Csalatkozol! . . . , Ide azzal a táskával!

— Nem, ezt ugyan nem adom oda!

— Add ide, vagy elveszem.

— Biz az nem jut a körmeid közé.

— Dehogy nem! Add át, mert elveszem tőled.

— Megmutatom neked, ha megígéred, hogy mit sem fogsz beszélni . . .

S könyök tolultak Olenak a szemébe.

— Nincs ebben semmi rossz, — folytatta, — értetted-e, Eduárd?

— Hát, ha semmi rossz sincs abban, akkor ugyanis megmutathatod . . . Siess tehát.

Ole eme szavakat félig-meddig ígéret gyanánt vette. Esengő arccal pillantott Eduárdra s így szólt :

— Én amoda megyek le . . . érted-e, az Isten nyomaiba.

— Az Isten nyomaiba? — kérdé Eduárd álmélkodva.

Egyáltalában nem értette, mit jelenthetnek az »Isten nyomai«.

Ole vajjon az Isten nyomaiba megy-e akkor, mikor a halászkunyhókat fölkeresi?

A kíváncsiság elfeledtette vele, hogy ő most az iskolai kém szerepét játsza s így szólt:

— Nem tudom mit akarsz mondani, Ole. Az Isten nyomairól beszélsz te?

Ole jól vette észre a változást pajtásán, ki- nek elébb szigorú kifejezésű arca most szelidsé- get árult el. Azonban bizonyos varázsát folyvást megőrizte. Kallem Eduárdot, valamennyi pajtása közt, leginkább bámulta Ole titokban. Azonkívül is dics- fény környezte a fejét, mert Eduárd a barnafürtű kis Josephinenek a testvére volt.

Igy tehát egy barátságos szó, egy mosoly Eduárdtól, nagy hatással volt Olera. Olyan volt az,

mint a mennyből leáradó kegy. Engedett is a nyájas, hizelgő szavaknak. Azonnal átadta a táskáját.

Eduárd már a kezében tartotta azt; de mielőtt fölnyitotta, Olera nézett.

— Ha azonban nem akarod? . . .

— Dehogynem; nagyon szívesen megengedem.

Eduárd, fölnyitotta a táskát s egy zsebkendőt fölemelve, az alatt egy nagy könyvet pillantott meg. Biblia volt.

Eduárd a tisztelet kifejezésével nézte azt. A biblia alatt több apró röpirat volt; néhányat kivett ezek közül s átnézte. Vallásos művek voltak. Csendesen visszatette a bibliát, ép úgy, amint volt, feléje helyezte a zsebkendőt s ismét becsatolta a táskát.

Tulajdonképen most sem sikerült többet megtudnia, mint a mennyit elébb tudott, vagy helyesebben mondva, még kevésbé tájékozhatta magát.

— Talán csak nem olvasol azoknak ott lent a bibliából? — kérdezte,

Tuft Ole elpirult.

— De bizony olvasok olykor.

— De kinek?

— A betegeknek; de nem gyakran.

— Jársz a betegekhez?

— Járok; ép a betegektől jövök.

— A betegektől! S mit csinálsz te ott?

— Oh, hát ápolom őket, a mennyire tölem telik.

— Te? — kérdezte Eduárd csudálkozva. Aztán pillanat múlva utána tette:

— Miképen történik ez? Étkeket viszel talán nekik?

— Bizonynyal; aztán megvetem az ágyaikat, fris szalmát viszek nekik azokba s az öregeket támogatom.

— De miből vásárlod nekik a szalmát?

— A nagynéni ad nekem pénzt s Josephine is.

— Az én hugom?

— Az; de ezt talán nem is kellett volna neked megmondanom.

— Hát Josephine honnan veszi a pénzt? — kérdezte Eduárd.

Tudta ő, hogy atyja nem szokott pénzt adni senkinek, még Josephinének sem, a nélkül hogy a pénz hováfordításáról tudomása nem volna. E szerint ő helybenhagyta Olenak a cselekedetét s ez elég volt arra, hogy Eduárdnak minden gyanuja eloszoljon.

Ole mindjárt észrevette eme fordulatot s hajlandó volt többet is elmondani. Elbeszélte, hogy sokszor meggyült a baja. Neki kell gyakran tüzet rakni s az étkeket elkészíteni.

— S el tudod mindazt végezni?

— El bizony; aztán söprök, bevásárlom a

szükségeseket s elküldök a gyógyszertárba amaz orvoságokért, melyeket az orvos rendelt.

— S van időd mindezeknek elvégzésére?

— Ebéd után végzem mindezeket s a leckém este tanulom meg.

Egész bizalommal beszélt el mindent, mig nem egyszer csak eszébe jutott, hogy jó lesz sietniök lefelé, mielőtt besötétül.

Eduárd elgondolkozva ballagott elől, Ole követte, kezében a táskával.

A mint a magaslat lejtőjén aláhaladtak, úgy hangzott a tenger moraja, mintha nagy néptömeg zugása hatna fülökbe. Az idő hűvösödött; a hold fölkelte, de az égen még egyetlenegy csillagot sem láttak.

— Hogy támadt az az ötleted? — kérdezte Eduárd visszafordulva.

Ole megállt; habozva vette át a táskát egyik kezéből a másikba. Vajjon mindent elmondjon-e?

Eduárd sejtette, hogy még egyéb titka is van Olenak, mely az eddig hallottaknál sokkal fontosabb.

— Nem mondhatod ezt nekem meg? — kérdezte közönyösen.

— Miért ne? — szólt Ole, kezében csóválgatva a táskát.

Ekkor Eduárd, égve a kíváncsiságtól, sürgetni kezdte Olét, ki noha még kissé habozott, szi-

vesen teljesítette pajtásának a kívánságát. Pillanatszerűen gondolkodás után így szólt:

— Valami nagy, igen nagy dolog ez . . .

— Valami igen nagy dolog?

— Igazat mondva, a legnagyobb a világon.

— De mi lehet az, istenem?

— Ha fogadást teszel, hogy élő lénynek erről nem beszélsz, akkor megmondom neked.

— Mi lehet az, Ole?

— Misszionárius akarok lenni.

— Misszionárius?

— Ugy van; misszionárius a pogányok közt, a vadak közt, érted-e, az emberevők közt!

Ole látta, hogy Eduárd ezt nem érti és sietett beszélni neki a cyclonokról, vadállatokról és mérges kígyókról, melyekkel ott a messze földön találkozhatnak.

— S ezek ellen edzenem kell magamat, érted-e?

— Edzeni? A vadállatok dühe s a mérges kígyó marása ellen?

Eduárd ezerféle fantasztikus képet kezdett magának alkotni.

— Egyébiránt, — folytatta Ole, — az emberek sokkal rosszabbak; szörnyű emberek ezek a pogányok; kegyetlenek és bőszek. Nem csekély dolog ez, melyre jól el kell készülni.

— De hát miképpen készülhetsz itt arra elő?

Hiszen a halász-városrészben nem találsz pogányokat!

— Igaz; de ezek a szegények megtanítanak minket a szenvedésre. Elnézőknek kell lennünk irántok. Ha betegek vagy gyöngéledők, akkor boszszusak és bizalmatlanok. Képzeld csak, a minap is meg akart egy beteg nő verni.

— Téged akart megverni?

— Kértem istent, hogy engedje neki ezt megtenni; de az a beteg asszony megelégedett a szitkozódással.

Olenak ragyogott a szeme s arca egészen megváltozott.

— Nehéz mesterség, megnyerni az embereket, azt mondja egy könyv, mely ép a táskámban van; főleg pedig nehéz őket isten országának nyerni meg. Egész fiatalon, még gyermekkorunkban kell ezt tanulgatnunk. Egy misszionárius azt mondja: »Ha tiz életem volna, valamennyit a misszióknak szentelném.« Én is azt szeretném tenni.

A két fiu most egymás mellett lépdelt. Ole önkéntelenül szüntelen a ki-kibukkanó csillagokra pillantott. Mind a ketten megálltak pillanatra s széttekintettek.

Alattok a kikötő, hajóival, melyek körvonalai homályos, határozatlan képet adtak; a mindenféle szállitmánnyal elhalmozott rakodó part; a kivilágított város; amott a hótól fehérülő part s tá-

volabb a tökéletesen sötét tenger. Itt ismét hallották ennek moraját, de gyöngébben s egyhangu zaja összhangban volt a csillag-világította félhomálylyal. A két fiu közt sajtóságos, láthatatlan áramlat vonult el, mely érzelmeiket egyesíteni látszott.

Eduárd elgondolta aztán, mennyivel többet ér Ole, mint ő. Mert ő csak afféle mihaszna gyerekek volt, hiszen minden nap mondták ezt neki. Lopva pillantott erre a tisztességes arcu parasztfiura, ki már vén gyerekeknek látszott ugyan . . . de a kiből egykor még nagy ember lehet.

Majd folytatták utjukat a városnak hegytövében fekvő része felé, mely leginkább a munkások házaiból s iparosok műhelyeiből állott. Az olvadó hóból keletkezett sár az éji hidegtől keményedni kezdett. Nehány lámpa homályos üvegein át csak gyér világitást nyert az utca.

A két fiu csakhamar megvált egymástól.

Eduárd, pillanatra bánulattal s a tisztelet egy nemével telt el pajtása iránt; de aztán visszaemlékezve ígéretére, gondolatai másfelé irányultak. Még aznap este tudatta Hegge Endrével, a főiskola legjelentékenyebb tanulójával, hogy ő most már tudomást szerzett magának a felől, hol tölti el Ole az idejét s mivel foglalkozik.

Endre fölkel, barna sört hozatott. Kedélyesen mulattak.

Ügyességével és behizelgő modorával csakhamar mindarról értesült, a mit tudni akart.

Eduárd ugyan föltette magában, hogy nem beszél többet, mint a mennyi Eduárdnak napi foglalkozására vonatkozott; de Endre finoman több-több szót csikart ki belőle, részint kételkedése által, részint a sör segélyével, úgy, hogy Eduárd végre mindazt elbeszélte neki, a mit Ole bizalmasan elmondott.

Haza térve, hóna alatt a képeskönyvvel, kelemetlen érzés lepte meg. A sörtől keletkezett izgatottság elmúlt, a nevetés ingere nem bántotta többé s mikor most egyedül volt, újra látta Ole-nak szelid kifejezésü szemét. Aztán abban nyugodott meg, hogy holnap a lelkére köti Endrének hogy a vele közölt titkot őrizze meg.

Azonban másnap, iskolai előadás után, a rakodópartról óriási gőzhajót pillantott meg, mely ép a kikötőbe futott be. Az odasiető emberek azt állították, hogy hasonló hajót még nem láttak a kikötőben; hiszen sem árbocai, sem vitorlái nincsenek!

Eduárd nem láthatta jól a rakodópart kerítésétől. A nép a kikötőhöz sietett s Eduárd követte a kíváncsi embereket.

Eközben Endre, fölhasználva üres idejét, elgondolkozott a fölött, a mit Eduárd beszélt neki s ismételte pajtásai előtt.

Elmondta nekik először is, hová jár Ole és mit csinál; hogy ő a kórház szegény betegeinek ágyszalmáját ujjal cserélgeti föl s olvas nekik a bibliából.

A fiuk csaknem sóbálványnya váltak a meglepetéstől; soha ők még nem hallottak ehez hasonló dolgokat.

Endre folytatta:

— S miért gondolta el mindezt így Ole? Mert a becsvágy föltámadt benne, s apostol vagy misszionárius akar lenni, a mi valamivel nagyobb feladat, mint a királyi, császári avagy pápai állás. Ole maga beszélte ezt Kollem Eduárdnak. De, hogy valaki az lehessen, meg kell találnia az »isten nyomait« s ezek a nyomok ott lent, a szegények kórházánál kezdődnek; ott tanulja meg, miképen kell csudákat mivelni, megszelidíteni a pogányokat, a vadállatokat s megállítani a cyclonokat.

Hangos kacaj követte ezt az elbeszélést, de ugyanekkor megszólalt az iskolába hívó harang s a gyermekeknek csak ép annyi idejük volt, hogy futva még elég jókor megérkeztek s mikor Ole mellett elhaladtak, gunyosan vigyorogtak rá.

Tuft Ole, fiatal életében, már látott egy ízben feneketlen mélységet tátogni maga előtt. Ama téli napon volt ez, mikor apja sirja előtt hallotta a fagyos göröngyöket a koporsó födelére hullani. A levegőt a szélől kergetett hópelyhek töltötték be s a tenger fekete volt, mint a szurok. Az egykor érzett fájdalom újra gyötörte e pillanatban.

— Oh, apám, apám! — kiáltott föl, zokogásba törve ki.

Nem volt képes követni tanulótársait az is-

kolába. Nem akart többé oda visszatérni; nem tudott többé senkinek a szemébe nézni, sem a városban maradni. Pár óra múlva mindenki ismerni fogja tervét, mindenki rá bámul és szemébe nevet.

S most mindazt, amit szeretett, megszenteltelenítették. Miért tanuljon ő? . . .

Elhatározta magában, hogy elutazik rögtön, de nem a főkapun, sem nem a főutcán távozik el, hol oly sok ember jár-ke! Megeredtek a könnyei. Nem, ő ama kis rejtekhelyen át távozik, melyet Josephine rendezett be neki a félszer és a szomszéd kerítése közt. Innen surrant ő ki minden délután a hátulsó kis ajtón, anélkül, hogy pajtásai észrevették volna.

A gyermekek abban a félszerben szobácskát készítettek deszkából. Sem tágas, sem világos nem voltak ezek, de jól érezték benne magokat. Itt beszélgetett Ole az ő kedves Josephinejének a misszionáriusok életéről.

Beszélt neki az oroszlánok, tigrisek és kigyók ellen való küzdelmekről, beszélt a cyklonokról, vad majmokról és emberevőkről. S mindezt oly terjedelmesen és élénk színekben ecsetelte, hogy a kis leány is szeretett volna eme veszélyes kalandokban részt venni. Először is néhány okos kérdést kockáztatott meg: kérdezte, vajjon a nők is lehetnek-e misszionáriusok? Ole erről mit sem tudott; úgy vélekedett, hogy a misszionáriusság inkább a férfiak földadata, de nők is szentelhetnék magokat eme hivatásnak.

Majd azt kérdezte Josephine, hogy a misszionáriusok megnősülhetnek-e?

Ole erre azt felelte, hogy egyszer egy társaságban hallott erről beszélni atyjától. Valaki kétkedett abban, mert Szent Pál, a kit az első és legnagyobb misszionáriusnak lehet tartani, nem volt nős, sőt sulyt is fektetett erre. De az ő atyja erre azt válaszolta: Szent Pál azt hitte, hogy Jézus nemsokára visszatér és sietve hirdetni kell ezt a nép közt, hogy elkészülhessenek erre, míg a mi ujkori misszionáriusainknak ugy kell élniök, mint másoknak, tehát meg kell házasodniok. Sőt arra is emlékezett, mintha olvasta volna valahol, hogy a misszionáriusok nejei iskolát rendeztek be apró néger gyermekeknek.

Eme félhomályban, hol a barna és szöke fő érintkezett emez elbeszélés közben, elszálltak ök gondolatban a pálmafák alá, hol őket apró néger gyermekek vették körül, kik megannyian csinosak, becsülettudók s vallásosak voltak; voltak ott megszelidített tigris-kölykök, melyek a lábaik előtt heverték a fövényben; jámbor majmok, melyek őket kiszolgálták; elefántok hordozták őket nagy óvatossággal az erdőségekben, egész élestárat szállítva a hátukon.

Ole most látni akarta ezt a kedves kis helyet, utoljára. Bucsut akart ettől venni.

Egyszerre az jutott eszébe, vajjon nincs-e itt Josephine s vajjon nem hallott-e mindent?

Sietve lépett be.

A leányka ott volt, ott ült egy lócán s rá nézett.

A fiu ismét zokogásba tört ki.

— Elutazom, — dadogta. — Soha sem térek vissza ide!

S eközben leült a leányka mellé

Josephine iparkodott a fiut megnyugtatni. Átadta neki a zsebkendőjét, melyet a szájához kellett szoritania, nehogy sirását meghallják, mert hát Josephinet keresni találják.

Ole engedelmeskedett, mint mindig, elismerve a leányka fölényét mindabban, a mi a jó nevelésre vonatkozik s azt híven, hogy a zsebkendőt orrtörlés végett adta át neki, eme célra használta azt s folytatta sirását.

A leányka gyorsan kikapta kezéből a kendőt s elégedetlenül csóválva a fejét, tenyerével elfödte a fiu ajkát,

Végre megértette Ole, hogy hallgatnia kell; de ideje is volt, mert nevét az udvar különböző részén hallotta kiáltozni. Visszafojtotta tehát sirását, még pajtásai onnan el nem távoztak.

— Távozom hazulról! — ismétlé aztán, újra sirásra fakadva.

Aztán visszaadta a zsebkendőt Josephinének, bólíntott a fejével s kifutott a hátulsó ajtón. Mikor már künn volt, eszébe jutott, hogy elfelejtett elbucszni s iránta tanusított jóindulatát megkö-

szönni. Eme szerencsétlen körülmény még gyorsabban kergette kifelé a városból s meg sem állt, míg az országutra nem ért.

Josephine pillanatig vesztegelve bámulta a fiu patkós csizmáinak a nyomát. Aztán ő is kisuhanat. Pár perc múlva már a gyógyszerésznél volt hajdonfővel, fivére után kérdezősködve. De ez nem volt ott. Azonban az ablakból megpillantotta a tengeren az idegen nagy hajót, melyet tiz-tizenkét kisebb hajó környezett.

Természetesen Eduardnak ott kellett lennie. Nosza, rögtön a kikötőhöz! Eloldta kis fehér csónakjukat s tova evezett, oly erősen, hogy a veriték gyöngyözött az arcán, mikor a nagy, lomha gőzöshöz érkezett. Megpillantotta ott Eduardot az őrpaddon, könyvekkel a hóna alatt, beszélgetve barátjával, Mo vámőrrel.

Mikor Josephine eléggé közeledett, nevén kiáltotta bátyját. Meghallotta, mint meghallották valamennyien, a kik ott voltak. Bámulták ezt a leánykát, a mint kipirult arccal gyorsan evezett.

Eduard sejtette, hogy valamely szokatlan dolog történhetett. Leszállott a hajóhidról, s a többi hajón áthaladva, közeledett a Josephine csónakjához.

— Mi történt? — kérdezte, miközben leszállva a csónakba, huga ölébe téve könyveit, átvette az evezőt, s ismétlé:

— Mi történt?

A leányka pihegve, kipirult arccal, zilált hajjal bámult, mialatt Eduard visszafordította a csónakot.

A leányka ekkor szintén evezőt vett a kezébe s leült a bátyja mögé, a hátulsó padra.

Josephine, miközben evezőjét vízbe ereszté, kérdezte:

— Mivel bántottad meg Tuft Olet?

A fiu sápadt, pirult s szintén vízbe eresztette evezőjét.

— Most már nem akar tovább az iskolába járni. Visszatért az édes anyjához és soha sem tér többé vissza.

— Nem; az nem igaz! — szólt Eduard.

De hangja elárulta; érezte, hogy huga igazat mondott. Vízbe meritve evezőjét, teljes erővel evezett, hogy utolérhesse Olet.

— Ugy, ugy! Jól teszed, ha sietsz, hogy utolérhesd. Bizonyos lehetsz a felől, hogy ha késel, nem találkozol vele, hogy visszahozhasd, s akkor okvetetlen megmondom a papának, meg az iskolaigazgatónak, milyen csunyán viselted magadat vele szemben.

— Te viseled magad csunyán, ha fecsegsz.

— Oh, ha hallottad volna, a mit Hegge Endre mondott s az egész iskola! Mindnyájan gunyolták s ő, a szegény fiu, ugy sirt, mintha ostorral verték volna s e miatt anyjához menekült. Ha

vissza nem hozod magaddal, meglásd, mi történik!

— Bohó leány; hát nem látod, hogy teljes erőmből evezek?

Körmei egészen megfehéredtek s arca kivörösödött; egészen meghajlott minden evezőcsapásnál, hogy gyorsabban haladhasson előre.

Josephine mit sem szólt, de szintén evezni kezdett.

Kis idő múlva Eduard megszólalt, miközben fölállt, hogy kiköthessen.

— Ma még nem reggeliztem s valószínűleg nem is ebédelhetek. Van-e még nálad egy kevés pénz, hogy pár kalácsot vegyek magamnak?

— Van; ime néhány fillér.

— Fogd meg a könyveimet, — szólt, miközben az utca felé futott.

Eduard alig ment tíz percig, midőn meglehetősen selejtes csizmája átázott. De ami még rosszabb volt, a kalácskákat megette s még mindig éhes volt. Se baj, hiszen mindjárt utoléri Olét, mert fürgébb és könnyebb léptű. Látni kellett volna őt, a mint szaporázta lépteit. Minden áron utól kellett érnie pajtását s ezen pillanatig sem kétkedett.

Azonban negyed mértföldnyire siker nélkül haladva a bokáig érő sárban, most, midőn az eső megeredt s a szél is fujt, a zord időben, a mint a halomláncolat mentén ballagott, csüggedni kezdett.

Éhesen, lankadtan kellett a sárban gázolnia egészen Nagy-Tuftig, majdnem egy mértföldig. Az is aggasztotta Eduárdot, hogy ha apja észre veszi távollétét, majd kérdőre vonja, megszidja s ütlegeket is kap tőle. Kis hija volt, hogy sirásra nem fakadt.

De miért sirjon, miért essék kétségbe? — gondolta magában. — Csak célodat érhesed, fiam; hiszen már máskor is részesültél ütlegekben.

S Eduárd megkönnyebbülve folytatta utját, vidám dalra gyujtva. Egészen elfulladva, pillanatra megállt; de midőn a saját hangját nem hallotta, megrémült s folytatta a dalt, egyre ismételve azt a hosszu, unalmas uton.

Abban a pillanatban, midőn az előtte emelkedett halomra kapaszkodott, mely a fjord felé húzódott, egyszerre észrevette Ole nyomait az utszélien; ráismert patkós sarkának a nyomaira. Ole nem lehetett messze. Ez a gondolat bátorságot öntött belé; gyorsabban kezdett lépkedni.

Hiszen Nagy-Tuft ott volt az első kanyarultnál, a halom tövében! Talán oda érhet csakhamar és elkerülheti atyjának az ütlegeit.

Az apja egyébiránt nem mindig volt szigoru ember. Tudott ő jó is lenni, főleg ha Josephine Eduardot pártolni akarta és szót emelt mellette.

S Josephine bizonyosan ejt egy-két szót az érdekében, ha Ole visszatér; ezt meg is ígérte neki. A gyógyszerészt is meghódítják pártfogójuk-

nak. A gyógyszerész igen jó ember volt s az ő szava sokat nyomott.

Szent isten... Amott a távolban nem az apja-e az, ki lóháton körjáratát végezte? ...

A sárga paripa fejének a körvonalai feltűntek a láthatáron.

A szalmapapucsok, melyeket az apa télen kengyel gyanánt szokott alkalmazni, úgy csüngtek alá két oldalt a ló fejről, mint valamely orvmadárnak a karmai. Eduard rémulten, mozdulatlanul várakozott.

Mikor a ló közeledett, a fiura bámult, nem akarva hinni jó szemének. Az apa sem ismert rá mindjárt. Hát, ez az átázott fickó, ki sápadtan, mozdulatlanul áll az ut közepén, csakugyan az a diák-e, a kinek most az iskolában kellene lennie? S ily időben, ily helyen, és ily könnyű öltözetben megy ő Nagy-Tuftba engedelem nélkül?

— Mi a manót csinálsz te itt?

Eduárd gépiesen hátrált.

— Hová indultál?

— Tuft Oleékhez.

— Mit csinálsz te ott? Hát, otthon van Ole?

— Otthon.

— Mit teszel ott?

— Hát... hát... engedelmet akarok kérni tőle.

— Engedelmet? Ugyan miért?

Az apa, ezt mondva, fölemelte ostorát. A fiu sietett mondatát bevégezni.

— Ole nem akar többé az iskolába visszatérni.

— Nos?

— Az én hibám miatt.

— A te hibád miatt? ... Hogy lehet az?

— Arról értesültem ...

A fiu itt megakadt és sirni kezdett.

— Arról értesültem ... hogy ő betegeket látogatni jár.

— S te ezt ugy-e, hiresztelgetted? ... fecségtél?

Eduárd nem mert válaszolni; az ostor működni kezdett. A fiu fölemelte két karját s ismét leeresztette, követve szemével apjának a mozdulatait, miközben egyre hátrált.

Az apa nagyon bosszús volt; de megőrizte hidegvérét s Nagy-Tuft felé mutatva ostornyelével, így szólt:

— Indulj!

Eduárd engedelmeskedett, természetesen, de tisztességes távolságban iparkodott tartózkodni apjától. A ló szaporán lépkedett s Eduárdnak ugyan csak kocognia kellett.

Most már tisztán lehetett látni Nagy-Tuftot ama halom alján, melyről lefelé mentek. Számos épület környezett egy négyszögü udvart. A másik oldalon a folyam volt, őrlő- és fűrészmalommal; az

apró szigetek s a kiszögellő hegyfokok olyan tökéletesen elzárták az öblöt, hogy a tenger ott olyan nyugodt volt, mint valamely töltés mögött; a partok szélén már látszott a fagy nyoma. A lakóház homlokzata a tengerre nézett. Kétemeletes, vörösre festett faház volt ez, fehér ablakaival. Eme ház felé irányozták lépteiket a jövevények, Eduárd menve elől. A tulsó végen voltak az istállók és aklok, ugyanegy födél alatt. Az udvaron kecskenyáj rágta a fenyőgalyak tüleveleit. Mihelyt ezek az állatok észrevették az ujonnan érkezetteket, fölémelték a fejüket, mereszgetve a nyakukat és bámulva hegyezték a fülüket; csak a bak kérődzött folyvást, jóllakva, elégülten.

Egy csapat veréb nagy zajjal röpült tova.

A ház ablakai oly alacsonyak voltak, hogy kívülről a szobába lehetett látni. Ole bokáig érő, nagy, fehér ingben a tűzhely mellett ült. Anyja mellette a levest főzte. Eduárdnak nem volt ideje egyebet látni; apja kíséretében átlépte a küszöböt s megnyomta hidegtől dermedt ujjaival a kilincset.

Olének az anyja magas termetű, finom arcvonású, hullámos szőkehaju asszony volt. Letette főzőkanalát, hogy az érkezettek fogadására siessen. Arc kifejezése komoly, de nyájas volt; kissé meg-hökkentnek s nyugtalannak látszott; hol egyikre, hol másokra pillantgatott, a nélkül hogy valamit szólt volna. Zavarba jött, mikor ezt a komor embert a fiával maga előtt látta.

Ama pillanatban, midőn székkal akarta őket megkinálni, az apa megszólalt:

— Kétségkívül jól tudja ön, hogy mi történt, nemde? Fiam eljött bocsánatot kérni és bűnhödni; ez szükséges volt, mert ezt a fiut meg kell fenytíteni; a szelid bánásmód mit sem használ neki.

— Oh, hát érdemes-e azért oly gerjedelembe jönnie? — szólt szeliden az anya, ki megijedt s Olénak az arca is oly fehér lett akár az inge.

— Ugy van; elpáholom őt!... Először is, kérj bocsánatot!

Ole sirni kezdett, de Eduárd nem sirt. Ole nyugtalan volt, fölállt s anyjára nézett:

— Édes mamám! — esengett.

Nem tudott többet mondani, de arca eléggé tisztán kifejezte a kérést, hogy anyja vesse közbe magát.

— Kérj bocsánatot!

— S az ostor működni kezdett.

— De mamám! — esengett Ole.

Eduárd elfogódva közeledett s mind a két kezét kiterjesztette Olénak az anyja felé, ki nagy sikoltozásba tört ki. Eduárd, iparkodva az asszony háta mögé menekülni, szintén jajgatni kezdett. Oly zaj támadt, hogy kint a kecskék újra bámultak és hallgatóztak.

Az anya most erélyesen közbe vetette magát s végre is Eduárd apjának engednie kellett. Ne-

hány pillanat mulva távozott, ott hagyva a fiát Nagy-Tufton. A két suhanc letelepedett a padolatra s Eduárd is ép úgy ingre vetkőzött, mint Ole. Hosszu, térdig érő harisnyát viseltek, mint a parasztok szoktak, s kényelmesebbnek találták, így telepedni le a földre.

A két fiu elkezdett csevegni és játszani, mintha mi sem történt volna s oly édesdeden nevetgéltek, hogy az anya is velök kacagott.

Egyszerre, abban a pillanatban, mikor az asztalhoz ültek, Ole elkomolyodott. Nagy isten, mi lelte ismét? Összekulcsolva kezeit, lesütötte a szemét. Az anya ott állt előttök, szintén lehajtott fővel, kezét összetéve. Ekkor az ebédet megelőző imát mormolta, egyhanguan, halkán, mintha más valakivel, más helyen beszélt volna.

Eduárdot meghatotta ez a jelenet. Ő soha sem volt jelen ily imádkozásnál s ez egészen új volt előtte. Mit sem értett abból, a mit az öreg asszony mormolt és sokáig vesztegelt némaságban. Ole sem csevegett többé; az egész ebéd alatt alig ejtett ki egy-két szót s alig mosolygott. Az éték isten adománya, az ebéd tehát valami komoly dolog.

Majd észrevette az asszony, hogy a fiuk jobban szeretnének egyedül maradni s magukra hagyta őket.

Ujra elkezdtek beszélgetni. Ole elmondta, mi-kép viselték magukat a pajtások vele szemben s

s Eduárd megigérte, hogy megabajgatja azt, a ki többet említést tesz az *Isten nyomairól*, még ha ez Hegge Endre volna is, meggyülne vele a baja.

Mikor már eleget beszéltek, Josephinere került a sor. Ole elkezdte a leánykát dicsőíteni. Ednárd is osztozott pajtása nézetében, hogy Josephinének nincs párja. Elmondta, miképen kereste őt föl a huga csónakon. Ole ezt magasztosnak találta. Hogy Josephineben volt valami nagyszerűség, abban mind a ketten egyetértettek.

De azt sehogy sem tudta megérteni Eduárd, miért akar Ole misszionárius lenni. Minő gondolat az, a távol világba menni kalandokra, mikor szülőföldén is elég tennivalója akadhatott! Ole pap lesz, ő meg orvos s mind a ketten ugyanegy városban lakhatnának. Vajjon nem jobb lenne-e ez? Szomszédok lennének s mindig együtt mulatnának; este a puncs mellett sakkot játszanának. Szereznének maguknak kocsit s mindenikök egy-egy lovat s együtt kocsikáznának. Hiszen ez kellemesebb volna! Vagy a tengenparton lakva, közös hajójuk volna, — minden közös!

Ole elgondolta, hogy Josephine is társaságukban volna, noha erről Eduárd mit sem szólt. De hát ez oly világos volt s Ole ugy vélekedett, Eduárd gyöngédségből hallgatott arról, hogy Josephine a pap felesége lesz s az egész ház kormányzója.

Végre is abban egyeztek meg, hogy egyikük

pap, másikkuk orvos lesz s teljes életükben együtt laknak.

MÁSODIK RÉSZ.

Az ifju kor.

II.

A christianiai egyetemen, hol Kallem Eduárd már két év óta tanulgatta az orvosi tudományt, a phisiologiai tanfolyamnak ez évben legkitünőbb hallgatója bizonyos Rendalen Tamás nevü tudós ifju volt. Miután nagy ritkaság, hogy az élettanból más legyen az első, mint valamelyik orvos-növendék, mindenkinek feltűnt ez a Rendalen, Kallem Eduárdnak épugy, mint másoknak, a nélkül azonban, hogy ő barátságot kötött volna ezzel a fiatal emberrel, a ki egyébiránt nem szokta keblét mindjárt első találkozás után föltárni.

Csak később, ujév után, mikor a karácsonyi szünetidő után ugyanegy hajón tértek vissza, kötöttek bővebb ismeretséget.

Első este, midőn Kallem Rendalen Tamást meglátogatta, ott töltötte az egész éjet pipázgatva és beszélgetve; néhány nap mulva Rendalen visszaadta a látogatást Kallelnak s ekkor öök reggeli 3—4 óráig sétálgattak föl s alá lakásaik közt.

Kallem Eduárd soha sem találkozott még ily kiváló szellemmel, mint Rendalen. Egyizben korán reggel benyitott ez a fiatal ember Kallem-

hez, fölébreszteni őt, csak azért, mert tudatni akarta vele, hogy mindazok iránt, a kiket eddig ismert, nem érzett oly benső vonzalmat, mint Kallem iránt,

Egyébiránt, ők sok tekintetben hasonlítottak egymáshoz: mind a ketten szorgalmas, önérzetes fiatal emberek voltak s egész szenvedélylyel tanulmányozták tantárgyaikat; a mellett különös gondot fordítottak külsejükre s izléssel öltözködtek, kiváltképen Rendalen, ki a külső megjelenésnek nagy fontosságot tulajdonított. Ő a mellett zeneértő volt, mesterileg játszott a zongorán s szépen tudott dalolni, barátjának nagy gyönyörüségére.

Volt azonban köztök elég ellenkező sajátság, mely akadályozta őket abban, hogy egymást föltétlen bizalmukkal ajándékozzák meg, sőt olykor dacoltak is egymással. A nehézségek többnyire Rendalennél merültek föl, minthogy Kallem engedékenyebb és alkalmazkodóbb volt. Ha Rendalen nem jó hangulatban volt, nekiült a zenének s órákig eljátszott egyfolytában, mit sem törődve azzal, van-e valaki más, mint ő, a szobában. A látogatók ilyenkor szó nélkül hagyták oda. Szeszélyes természetű volt s ha néha mélabú lepte meg, senki sem tudott belőle egyetlenegy szót kicsikarni. Ha ellenben jókedve kerekedett, a levegő rezgett, körülé a villamosságtól.

Januárban és februárban a két fiatal ember csaknem mindennap találkozott este hat és hét óra

közt a tornateremben, ha napközben nem látták egymást. Gyakran együtt is vacsoráltak, többnyire Rendalennél, kinek zongorája is volt.

Március elején Rendalent meglátogatta az anyja. Fiának a szállásadójánál vett lakást, egy nem rég Christiániába költözött családnál, a legkülönösebb házaspárnál, a minőt látni lehet. A férj nordlandi polgár, vak s egyik oldalán idegbéna, a feleség kitünő zenélő, még nagyon fiatal, csaknem gyermek volt. Legalább Rendalen ezt állította.

Kallem egyetlenegyszer sem találkozott Rendalennal, míg ennek az anyja Christianiában tartózkodott. Azonban egy délután, midőn a szokottnál korábban tért haza, csöngetést hallott. A cseléd kinyitotta az ajtót s a Tamás hangjára ismert, midőn ez az előszobában beszélt.

A fiatal ember hevesen lépett be. Komor és szófukar volt s arra kérte Kallemet, cseréljen lakást vele.

Kallem jól ismerte őt s épen nem lepte meg kívánsága, s nem is kérdezte annak az okát. Csupán annyit mondott, hogy az a két kis szoba nem lesz elég a Rendalen gyűjteményeinek és zongorájának a befogadására.

Ebben igaza is volt Kallemnak; csakhogy az ő két kis szobája mellett egy nagy szoba is volt s Rendalen úgy vélte, hogy a tulajdonos asszonyosság szívesen kiadja azt bérbe. Ez a szoba épen nekivalónak látszott.

— Beszéltél-e már a tulajdonossal?

— Még nem, de rögtön beszélek.

Ugy cselekedett s aztán visszatért a tulajdonos asszonyoság kíséretében. Pár perc alatt mindent elintéztek. A költözködés még aznap délután megtörtént. Este Kallem már egészen kényelembe helyezte magát hálókabátjában s papucsban, ama nagy szobában, melyben oly gyakran meglátogatta barátját.

Kissé különösnek találta Rendalennak gyors elhatározását, föltette magában, hogy reggel majd beszél a cseléddel, mikor ez a kemencébe befüteni jön s reggelijét behozza. Ugy látszott, ez a leány, Marie, tudott valamit a dologról, mert sajtóságon mosolygott, mi körülbelől ezt jelentette:

— Oh, én mindent tudok, de nem vagyok fecsegő.

S a leány valóban nem volt hajlandó elárulni semmiféle titkot, s Kallemnak nem sikerült tudomást szerezni arról, hogy barátja, a kinek még az előző napon is tetszeni látszott a lakás, miért költözött ki abból.

*

Az a ház, melyben most Kallem lakott, sarkház volt s magasabb, mint az egyetem. Az ő szobái az első emeleten voltak, melyekbe egy bejárás volt a tulajdonosnő lakásával, legalább az egyik szobába; a másiknak azonban külön bejárása volt. Mikor Rendalen ott lakott, egy szobával

többet bérelt, a sarokszobát, mely kissé távolabb esett. Az ajtóra kitűzte Kallem a névjegyét egy nagy bádoglep alá, melyen ez volt olvasható: *Soeren Kole*. Így hitták a tulajdonosnőt.

Másnap, vasárnap, Kallem meglátogatta az asszonyságot.

Soeren Kole, a vak és szélütött ember, nagy tolószékben ült. A szerencsétlen még fiatal volt, — alig harminc éves, — otromba testalkatu, arcu és nehézkes, érdes szavu. Már a »lehet« kiáltása is, midőn Kallem kopogtatott, kellemetlenül hangzott a fiatal ember fülébe.

Kallem megnevezte magát; a vak mozdulatlan maradt s vontatva szólt;

— Oh, ugy! . . . Lássá ön, én világtalan vagyok s alig tudok megmozdulni . . .

Kallem annyira már jártas volt az orvosi tudományban, hogy rögtön tudta, minő az a betegség, a mely ilyen erős testalkatu embert tönkretett.

A fiatal ember szótlantul bámult a szerencsétlenre.

— Tessék leülni! — szólalt meg ismét a világtalan.

Azután nagy erőfeszítéssel az ajtó felé fordult.

— Ragni! — kiáltott.

Senki sem válaszolt.

Kallem, ki most már leült, körültekintett. A

szobában játékszerek heverték szétszórva a padolaton. Valóban úgy tetszett neki, mintha gyermekhangokat hallott volna. Tehát még gyermekei is vannak!

— Ragni! — kiáltott újra a vak.

Ismét az a mély csönd uralgott, melyet csupán az utcán járó lovak csengője zavart meg.

A tömör és sötét butorok kopottak és fakók voltak. Metszvények és fényképek függtek a falakon, szintelen keretekben. A por és nedvesség megsárgította a képeket. Nagyon elütöttek ezektől a játékszerek, meg egy egészen új nagy zongora, mely egyik elsőrendű párisi gyáros műve volt.

— Mint hallottam, Kolené asszony kitűnően zongorázik.

— Valóban.

— Talán konzervatóriumban tanult?

— A berlini konzervatóriumban.

A mellékszobában székek tologatása hangzott át, mi Kallemnak új tárgyaló szolgált a társalgásra.

— Ugy értesültem, hogy a sarokszobában szomszédaim vannak, — szólt.

— Valóban.

— Családjához tartozók?

— Egy nagynéném lakik abban.

Soeren Kole ismét balra fordította a fejét s kiáltott:

— Ragni!

De senki sem válaszolt, sem nem jött. Kallem fölkel s bucsut vett a laktulajdonostól.

Két-három óra mulva Kallem nevetve beszélte el Rendalennek eme látogatását, részletesen.

Rendalen is jóízűen nevetett ezen ő ritkán járt hajdani laktulajdonosához, de sokat hallott beszélni Soeren Koléről. Aztán kijelentette, hogy hallani sem akar többé felőle s leülve a zongorához, játszani kezdett.

Néhány nap mulva kivel találkozott Kallem új lakásának a kapujában? Jövőbeli sógorával, Josephine vőlegényével.

Ole, a most már lelkészjelölt, a városba jött vizsgálatot tenni. Kölcsönös meglepetés és üdvözlés. Ole nem tudta, hogy Kallem kiköltözködött régi lakásából, ez pedig azt nem tudta, hogy Tuft Ole ismeri a Kole-családot.

Kallem fölhívta barátját a lakásába.

Ole elmondta, hogy először van ebben a házban s azért jött, hogy Kole nénit meglátogassa, ki csak a napokban érkezett a városba.

Kallem kérdezte Olet, ismeri-e Soeren Kolet?

— Nem; csak épen a nagynénje beszéde után az egész család Nordlandból való.

— Mi volt ez a Soeren Kole?

— Halkereskedő, ki megvakult és a szél is megütötte s e miatt kénytelen lévén üzletével

fölhagyni, ezt a házat vette meg Christianiában, hol rokonai laknak.

— S tudod-e, mi volt az oka a Kole megvakulásának s idegbénaságának?

— Nem.

Kallem ekkor azt mondta, hogy ő sejti annak az okát. Állítása, úgy látszott, megdöbbsentette Tuftot.

— Micsoda? tehát ő ismét mert megnősülni, másodizben?

— Hát másodszor házasodott?

— Ugy van; fél, vagy egy évvel ezelőtt, első feleségének a hugával.

— E szerint a gyermekek első házasságából valók?

— Természetesen. Hiszen második neje ugyszólván még gyermek. Képzeld, alig tizennyolc éves s már egy év óta van férjnél.

— Mikor ez a szerencsétlen újra házasodott, már ilyen állapotban volt?

— Nem, azt nem hiszem; beteg volt ugyan, de nem ennyire. Senki sem tudta ezt a házasságot mire magyarázni,

— Ismered a feleségét?

— Nem, de a nagynénje beszélt nekem, hogy kedves kis teremtés, nagyon finom és kitűnően zenél.

Aztán a házasság kérdéséhez tért vissza Ole.

— Lehet, hogy a szülők óhajtották ezt a házasságot, a gyermekek végett.

— Alkalmasint a papok, — akarta Kallem mondani, de még idejekorán magába fojtotta a szót.

Aztán különféle tárgyakról beszélgettek. Josephine neve nem volt említés tárgya. Nehány perccel később Ole bement, meglátogatni a nagynénit.

*

Másnap reggel Kallem, szokásán kívül, ott-hon maradt s hallotta a fiatal asszonyt zongorázni. Először csak skálázott s aztán egyes műveket játszott, oly gyönyörűen, hogy a fiatal ember kinyitotta az ajtaját, hogy tisztábban hallhassa a hangokat.

Ez a játék ugy hangzott, mint a dal.

Vajjon miért mehetett ily fiatal, művészi érzékkel megáldott nő, ily roskatag férfihoz feleségül? Ez olyan rejtély volt, a melynek a kulcsát Rendalennál vélte megtalálhatni.

Rendalen mitsem tudott, de mivel aznap jókedvében volt, a fiatal asszony játékáról lelkesedve beszélt; nem volt ebben sok erő, de annál több érzés és báj.

Kallem tudni óhajtotta, minő külseje van a fiatal asszonynak.

— Bohó külseje! A homloka ugyan emelné, de hát a haját lesimitja arra. Én már mondtam is

neki: »Simitsa föl haját.« A szeme is megjárna; de én soha sem láttam senkit, a ki oly szégyenlősen lesütné.

— No, de legalább van szeme.

— Meghiszem azt s mily színű! A legtöbb szem *solo*-t vagy legfőlebb *duo*-t énekel, de az övé gyönyörű akkordokat. Ha játékközben fölveti a szemét, akkor kell azt látnod. De rendszeren az asztal lábát keresi a szeme, meg a zugokat s a kandalló torkát. Olykor úgy révedez a falakon, mint az egér, mely nem talál nyílásra.

Elnevetve magát eme sajátos hasonlatán, tánczenét kezdett játszani.

— Afféle művészet szorult belé, — szólt aztán. — No, ne legyünk érzelgők, öregem. S a színházba készült, magával vive Kallemet is.

III.

Egy hét mult el.

Kallem még nem látta Kolené asszonyt, noha gyakran leskelődött utána. Azonban egyik barátja családjának a báljában részt vévén, az »*inclination-tour*«-nál eme barátja két hölgyet vezetett hozzá, kérdezve melyiket akarja táncosnőül, a »mandula-virág«-ot-e, vagy a »csipkerózsá«-t?

Kallem a »csipkerózsá«-t választotta.

Ennek a »csipkerózsá«-nak finom metszetű homloka s jól ivezett szemöldöke volt, de különben igénytelen és hallgatag. Magas termetű, kissé

sovány, de szép és szabályos karjai és vállai voltak; ennyi mindaz, a mit felőle megjegyezni lehetett.

Jól táncolt, de úgy látszott, mintha minden pillanatban meg akarna tőle szökni. Visszavezette táncosnőjét, anélkül hogy ez őt egy pillantásra méltatta volna. De annál nagyobb volt meglepetése, mikor őt ez a hölgy a következő figurában gaval-lérjául választotta! Talán senkit sem ismert a bálban ez a fiatal nő, vagy a kiket ismert, már kötelezve voltak? Félénken pillantgatott egyik oldalról a másikra, míg a sor rá került. Ekkor apró, kimért léptekben közeledve, meghajtotta magát, a nélkül hogy fölpillantott volna. Bátortalannak látszott. Kallelem úgy gondolkozott, hogy neki szeretetreméltónak kell mutatkoznia s leült melléje. De miután a hölgy nem válaszolt egyebet, mint »igen«, »nem«, »talán«, bármit beszélt is neki, egyszer csak hirtelen fölállott s ott hagyta a hölgyet.

Pillanat múlva ismét a »mandulavirág« — melyet elébb mellőzött — és egy »bonbon« közt kellett választania s ő a »mandulavirág«-ot választotta. Ez jobban tetszett neki. Eleven, gömbölyded volt. Nordlandiasan beszélt, helylyel-közzel bergeni kiejtést is használva. A fiatal ember megtudta, hogy atyja Bergenből való volt s Nordlandban lelkészkedett. Jelenleg a leányka nővérénél időzött a városban s gyakran járt bálba, mert széles ismeretségük volt. De, Kallelem szerencsétlenségére, nem sokáig beszélgethetett a fiatal leánynyal, mert az

öreg szülék nyugtalankodtak miatta s nem engedték sokáig a két fiataalt egyedül társalogni.

Kallem, udvariasságból, azt szinlelte, mintha nagyon érdeklődnék minden iránt, a mit a leány beszélt neki; tökéletesen megbarátkoztak. A leány rögtön, minden tartózkodás nélkül, elbeszélte Kallemnek, hogy segíteni jött nővéréhez a ház berendezésénél, mert ez nem igen ért az efféléhez, míg ő neki elég gyakorlata van abban. A nővére nem ért egyébhez, mint a zenéhez, annak szentelte egész idejét gyermekkora óta s két évig a berlini konzervatóriumban tanult.

Kallem figyelni kezdett. Megtudta, hogy a kérdéses nővér az a fiatal asszony, kivel az imént táncolt s kit oly unalmasnak talált. S ez ép az ő szállásadója volt, Kole Ragni asszony. A »mandulavirág«
egyébiránt nem volt igazi nővére, csak épen együtt nevelkedtek.

Rögtön visszatért, táncra kérni Kolené asszonyt; kifejezte meglepetését, hogy itt találkozott először házi asszonyával s kérdezte, hogy tudta-e ezt a fiatal asszony?

Ez, úgy tetszett, mintha hibásnak érezte volna magát s mitsem tudott mentségül fölhozni.

— De miért nem tudatta ön ezt velem? — kérdezte az ifju.

A fiatal nő még nagyobb zavarba jött s mitsem válaszolt.

Kallem, ki türelmetlen volt s vérszemet is kapott, folytatta:

— Önnek, asszonyom, talán nehezebbre esik magát szavakban kifejezni?

A fiatal asszony elsápadt s úgy tetszett, mintha zavarába némi szomorúság is vegyült volna.

Eduárdnak eme gorombasága onnan eredt, hogy előre megvetette azt a nőt, ki egy »roskatag« emberhez ment nőül. De ez a zavar és elfogódás fölbresztette a fiatal ember szánakozását és sietve tette utána:

— Tudom én, hogy van oly nyelv, melyben ön járatosabb, mint a közönséges nyelvben.

S rögtön elkezdett beszélni a zenéről, a zongoráról, melylyel a fiatal asszony játszott; kérte, hogy üljön le s említette, hogy hallotta játékát s egyszermind Rendalennek erre vonatkozó véleményét. Majd ama híres zeneművészekre terelte a társalgást, a kiknek a játékát hallotta s végre is fölbátorította a fiatal asszonyt.

S ez a bátorság lassankint odáig terjedt, hogy kérdezősködni merészelt Rendalen felől, a kit távozása óta nem látott.

— Oh, ő igen jól érzi magát.

S Eduard, hogy a fiatal asszonyt megnevetesse, elkezdte rajzolgatni Rendalennek a különcködéseit.

S mikor ez a fiatal asszony nevetett, koránt-

sem látszott ostobának, sőt ugy látszott pillanatra Eduardnak, mintha sugároznék a szeme.

— Miért költözött el Rendalen? — kérdezte a fiatal asszony, kinek szintén nordlandi kiejtése volt, ha nem is annyira, mint a nővérének. A zajban hangja gyöngye, de nagyon kellemes volt.

A fiatal ember csak hasonló kérdéssel válaszolhatott.

Nem, a fiatal nő egyáltalán nem tudta azt s csak bámult Eduárdra. Oh és minő szemmel!

Kallem ekkor visszaemlékezett, hogy Rendalen egyizben kérdezte a fiatal nőtől, miért nem födi fel a homlokát? S ez a homlok ma este nem volt eltakarva. Lám, lám.

És így valóban szép ez az asszony. S Eduárd ezt nem vette mindjárt észre, ép ugy nem, mint a gyermeknél, mert vonásai még nem voltak kifejlödve; termete karcsu, kissé szikár, homloka magas és nyilt, szemöldöke finom ivezett, de világos és nem nagyon sűrű volt; bajosan lehetett a szemébe nézni; de Eduárd most arról gyözödött meg, hogy ez őszinteséget fejez ki. Arca, álla és ajka, melyet kissé nyitva tartott — a kedves kis ajk — határozatlan jellegü volt. Orrán semmi különös nem volt, kivéve hogy kissé ferdének látszott, Világos szőke haja, világításnál kissé vöröses színbe játszott. S arcszine fehér, finom, ugy, hogy ha valakinek figyelmét magára vonta, alig tudta elvonni róla a szemét; csak hogy nem mindjárt vették azt észre, ha ruhája szine

s a világitás nem segített neki. Ékszert nem viselt, még csak egy karperecet sem.

— Ugy-e kegyed leginkább kedveli a zenét?

— Bizonyyal, — válaszolta a fiatal asszony, — hiszen egyebet sem tudok a világon.

Ezt mondva, lesütötte a szemét.

A fiatal ember a fölött tünődött, vajjon miről lehetne neki beszélni, a nélkül hogy minduntalan el pirulna. Azonban, egyszerre, úgy gondolkozott, hogy jobb lesz, ha önmagára ügyel, mert hát nem kezd-e már is szerelmes lenni?

Kénytelen volt a fiatal asszonyt oda hagyni, hogy más hölgyeket táncoltasson. Kis idő múlva mindenfelé fürkészte a szemével; a fiatal asszony észrevétlenül odahagyta elébbi helyét. Azonban, mihelyt az illendőség engedte, újra visszatért hozzá.

A fiatal nő most már sokkal bizalmasabb volt; egyszer-kétszer rá is nézett lakójára s a szemébe mosolygott! Bezzeg ez több volt, mint a mennyit Rendalen elérhetett!

Kallem szerelmét a fiatal asszony bátortalan magaviselete ébresztette föl, melyet az iránta tanusított bizalom csak növesztett. Kérdezte, szabad-e a hölgyeket haza kísérni? Hiszen neki több joga volt ehhez, mint másnak, mivelhogy nálok lakott. Ajánlatát habozás nélkül fogadták el. Abban egyeztek ugyan meg, — mondta a fiatal asszony —

hogy majd az unokabátyjuk kíséri őket haza, de hát ezt ketten is tehetik.

*

Esett a hó. A pelyhek lassan szállongtak alá, egyenesen, mindenik a maga helyére. A legcsekélyebb szellő sem zavarta ezeket utjokban.

A zene és tánc még javában folyt, mikor a két pár haza indult. A folyosón meg a lépcsőkön a vidám fiatalság nevetése hangzott; künn a szánas fogatok csengői, melyek a vendégek hazaszállítására érkeztek.

Az unokabátyja nem akart még oly hamar távozni s helyettest keresett, ez pedig, karon fogva hölgyét, kezdett a lejtőn lefelé indulni, minden pillanatban meg-megcsuszva; mikor pedig Kallem hasonlóan akart cselekedni Kolené asszonynyal, ez félénken kapaszkodott a karjába, kérve, hogy álljon meg; attól tartott, hogy elesik.

Igaz, hogy kedves volt ez a fiatal asszony, de általán véve, kissé együgyű. Kis ideig csöndesen ballagtak tovább s nem törődtek többé a másik párral.

— Még egy óra sincs, — jegyzé meg a fiatal ember.

— Igaz; de a kisebbik gyermek nem a legjobban van s a cseléd mellette virraszt, pedig neki reggel korán kell fölkelni.

A nordlandi dallamos hang, Kallemnek a tengert juttatta eszébe.

— A nyílt tenger hiányzik nekem télen, — szólt. — Itt mindenütt csak jeget látunk. Azt hiszem, talán minden nyugatvidéki ember így van ezzel.

A fiatal nő azt felelte erre, hogy neki Berlinben úgy tetszett, mintha hallotta volna a tenger moraját, kivált mikor zongorázott.

— Ugy-e, — mondta, — különös az, hogy a tenger mindig megvigasztalja lelkünket, mikor látjuk s buskomolyakká tesz bennünket, ha rá gondolunk?

Egyszerre, gyorsan közeledő kocsi zaját lehetett hallani s kénytelenek voltak hátrafordulni. A fiatal asszony az ut szélére vont a kísérőjét a fogat elől, melyet még három szán követett.

Eduárd s a fiatal nő folytatták utjokat, hallgatva a csengők zaját, míg el nem enyészett az. A hópelyhek tovább szállongtak.

— Valóban, beszélni sem kellene, mikor a hó esik, — szólt a fiatal asszony.

Csakhamar a főbb utcákba jutottak, hol élénkebb volt a közlekedés; a két pár itt ismét találkozott s ekkép megszűnt a séta főgyönyöre.

*

A benyomást a természet látványa fokozta Kallem lelkében. Látta a fiatal asszonyt a hópelyhek közt; a legfehérebbnek s legfinomabbnak látta őt.

Az, a mit ez az asszony a tengerről meg a hóról mondott, csupa költészet volt s egész lénye, úgy tetszett most neki, mintha gyönyörű hullámok közt lebegne. Mennél inkább növekedtek lelkében eme kellemes benyomások, annál inkább fokozódott a fiatal ember szerelme. Azt képzelte, hogy még otthon, a szobájában is látja ezt a fiatal asszonyt. Valahányszor egy-egy ajtót megnyilni hallott a tornácon, visszhangzott ennek a nesze lelkében; ha könnyű lépteket hallott, ez a fiatal asszonyé volt; úgy érezte, mintha közelében lépdelt volna.

Voltaképen pedig félt, hogy viszontlátva, szétfoszlik ábrándja; oly szép volt a kép, mely előtte fölmerült.

Öt-hat nap mulva, mikor az egyetemből visszatért, találkozott Kolené asszonynyal, ennek nővérével, meg a két gyermekkel. Sokan járván az utcán, csak akkor ismert rájuk, mikor egészen közelükben volt.

Üdvözölte őket. A »mandulavirág« mosolygott s fogadta üdvözlését, de a másik elpirult s elfelejtett köszönni. Valóban oly együgyünek látszott, mint Rendalen beszélte.

Kallem megállt, még egyszer köszönt s elkezdett a leánynyal beszélgetni.

Kolené asszony a gyermekek felé hajolt, ama szép kis leányok felé, kiknek egyike három, a másika négy éves volt, úgy öltözve, mint a bábok. A fiatal ember frisitőket ajánlott a nőknek, mit

ezek, némi habozás után elfogadtak; de a fiatal asszony nem vetette föl többé a szemét s nagy küzdelembe került őt leültetni.

Zavarában folyvást a gyermekekkel foglalkozott, kik végre nagyon lármások és kiállhatatlanok voltak.

Kolené arcát oly kalap keretezte, mely a homlokát tökéletesen eltakarta s elrutította; termetét több rendbeli ruha fődte s szélesnek és vaskosnak látszott. Később megtudta Kallem, hogy a fiatal asszony, elhalt néjének, Kole első feleségének a ruháit viselte.

Kallem érdeklődött a kis leányok iránt s mivel a gyermekeket szerette, csakhamar megismerkedett velök. A kisebbik bemocskolta ruháját egy krémes süteménnyel, melyet a fiatal asszony hamarjában választott nekik.

Kallem lehajlott, hogy megtörölje zsebkendőjével a gyermek ruhácskáját; Kolené pedig, ki nagyon röstelte ügyetlenségét, nem győzött eléggé hálálkodni.

A kicsike, ki jól bemázolta magát, még egy süteményt kért, de ugyanabból, nem másféleből. Kallem nem tett ellenvetést, noha tudta, hogy ez nem lesz jó a gyermeknek.

Aztán fölvette az ölébe, asztalkendő-t kötött eléje s vigyázott rá, míg az utofsó morzsát le nem nyelte.

A fiatal nagynéni csak nézte, hallgatólag el-

fogadva a leckét. Az idősbik leányka, ki türelemmel szemlélte, mint étkezik kis testvére, nekibátorodott végre s ő is kért még egy süteményt.

Kallem ezt a másik térdére ültette s etette mind a kettőt.

Eme fontos művelet alatt mindenki kedélyesen mosolygott, sőt Kolené asszony nevetett is mikor pedig nevetett, gyönyörű teremtés volt. Aztán még egy kevés bort ittak.

Mikor haza tértek, Kallem a kisebbik leányt a karján vitte. Nagyon megbarátkoztak egymással.

Kolené asszony, kit a bor bátrabbá tett, így szólt:

— Ugy-e, kedves ez a kis Juanita?

Aztán letéve a gyermeket, megfogta kezecskéjét s egy ideig így haladtak egymás mellett.

Kallem fölvitte a leánykát a lépcsőkön s nem mulasztotta el, megmutatni neki a szobáját, kérve a gyermekeket, látogassák meg őt holnap, vasárnap. Ebéd után narancsot, almát, fügét vásárolt, hogy megkinálhassa őket.

— *Ugy-e, csinos leányka a kis Juanita?* Eszébe jutottak ezek a szavak s ismételte éneklő hangon a fiatal asszony tájkiejtésével, valahányszor erre gondolt. Megtanította erre Rendalént is s este eme szavakkal fogadták egymást a tornateremben.

Kallem elbeszélte, hogy a fiatal asszony egészen fölpuffadtnak látszott bő öltözetében s olyan-

nak látszott abban, mint egy növendékleányka, ki-
nek nagyra szabták a ruháját; de azt elhallgatta,
mennyire zavarba jött a fiatal asszony a pástéto-
mosnál, mikor ő rá nézett.

*

A gyermekek gyakran meglátogatták Kalle-
met; adott nekik narancsot, cukros gyümölcsöt,
négykéz-láb futkosott előttök, székeket ugrált, mi
kitörő jókedvre hangolta őket. A szobaleány azonban
sejtette a dolog bibéjét s mosolyából nyilván
olvasni lehetett:

— Oh, te gonosz csont, jól tudom én, hogy
te mindezt a sok bohóságot a mamáért köve-
ted el!

Ekkor Kallem azt az otrombaságot követte el,
hogy kérte a cselédet, ne hozza el mostanában a
gyermekeket látogatóba s átadta a gyermekek-
nek ama nyalánkságokat, melyek még megma-
radtak.

— Nem lesz-e ez sok? — kérdezte a cseléd,
csalfa mosolylyal.

Szerette volna a leányt nyakon legyinteni,
de aztán meggondolta a dolgot s így szólt ma-
gában:

— Ha ő engem mindig gyanusít, annál inkább
meghivom látogatóba a gyermekeket.

S este átment a konyhába, fölkeresni őket.

Egyizben találkozott a háziasszony nővérével, midőn ez épen távozott hazulról.

Kecses mosolylyal fogadta a fiatal ember köszöntését s így szólt:

— Üdvözlöm önt »utoljára«. Képzelve, — tette utána — néhány nap mulva már el kell utaznom.

Az ifju ekkor ugy vélekedett, hogy nem ártana egy kis bucsulakomát tartani, a pástétomsütőnél. A fiatal hölgy is ép így vélekedett s abban egyeztek meg, hogy másnap találkoznak ott, a gyermekekkel együtt — s ugy is történt. A fiatal asszony nem volt többé olyan bátortalan, mint egykor; Kallem még jobb kedvü volt, a gyermekek öröme pedig nem ismert határt. A szerelem minden bohósága meglepte Kallemet. Mikor eltávoztak, a vállára ültette a kis leányt s ugy táncolt vele s megtanította dalolni: »Ugy-e, csinos leányka ez a kis Juanita?«

A fiatal leány elutazása napján kiment a pályaházhoz. Sok rokon és jóbarát gyült ott össze, elbucsuzni.

A két nővér nagyon szomorú volt, különösen a fiatal asszony. Sokáig sirt mikor a vonat már rég elrobogott is.

Pillanatra Kallem ugy gondolkozott, hogy visszavonul s egyedül hagyja a családot; de a fiatal asszony így szólt hozzá:

— Oh, ne menjen el!

A fiatal asszonynak azonban semmi kérdezni-
valója nem volt s egész utközben egyre könnyezve
lépdelt Kallem mellett.

Beléptek a házba, a nélkül hogy egy szót is
szólt volna a fiatal asszony. Mikor a lépcsőkön föl-
felé haladtak, arra kérte Kallem a fiatal asszonyt,
kocsikáznék ki a gyermekekkel.

Egy kis sétakocsizás szórakozásul szol-
gálhat.

A fiatal asszony egyszerűen bólintott a fe-
jével.

— Tehát holnap? — szólt a fiatal ember
tisztelettel hajtva meg magát, midőn az ajtót föl-
nyitotta.

— Köszönöm ... holnap! — szólt a fiatal
asszony könnyes szemmel.

Eme nagy szomoruságból azt következtette
Kallem, hogy a fiatal asszony elhagyatottnak érzi
magát. Nem mindig talán, de pillanatokra, midőn
olyasmi történik, mint most, mikor helyzete élén-
ken eszébe jutván, széttelint és egyedül látja
magát.

Másnap Kallem háziasszonyát meg a gyer-
mekeket megszánkáztatta. Ő hajtotta a lovakat.

Mikor hazatértek, a fiatal ember meglátogatta
Kolét, ki az ő vontatott beszédmodorában megkö-
szönte neki a gyermekek iránt tanusított szives-
ségét.

Kallem kérte a gyermekeket, mutassák meg

a játékszereiket; Kole pedig a fiatal asszonyt arra kérte, játszék el a zongorán valamely darabot, mikor a kis leányokat bevezették.

Kallemet hosszuszáru pipával kínálta meg, kérve nejét, töltse meg azt; de Kallem eme fáradságtól fölmentette a fiatal asszonyt.

Ragni ugyanazt a darabot játszta, melyet Kallem hallott a szobájából s most talán még jobban játszta, mint első izben. De a fiatal ember nemcsak hogy figyelmesen hallgatta őt, hanem bámulta is.

A fiatal asszony arcának felső része e pillanatban a partitúrára hajolván, egészen átszellemlütnök látszott. Kétségkivül így látta őt Rendalen.

Néhány nappal azelőtt Kallem levelet kapott egyik rokonától, ki Madison városában lakott Wisconsinben, hol főiskolai tanár lett s kinek neje, ama norvég nő, az ő igazgatása alatt tanult. Eszmeláncolatban elgondolta Kallem, mily szép dolog lenne ezt a bágyadt és akaratot nem mutató arcot föleleveníteni! Pedig mily megható volt ez a gyermekies gyöngeség a fiatal asszonynál! Oldalt, a karosszékben, látta a férj roppant öklét a szék karján nyugodni. Ugy tetszett neki ez a roskatag ember a széken, mint egy meghalt tengeri isten.

Miközben a fiatal asszony játszott, megnyílt a jobbra eső ajtó s egy másik szörny lépett be, őszhaju, gömbölyü arcu öreg asszony, ki pápasze-

szemet vi-elt. Ez volt Kole nagynénje, magasabb mint Kallem s magasságával arányban állt vastagsága. Közte és a férj közt a fiatal asszony úgy tetszett, mintha a szétzúzódás veszélyének lett volna kitéve, mint valamely könnyü yacht, két roppant tengeri hajó közt.

Ugy látszott, most bizalmas emberének tekintette Kallemet, nem mintha bármivel is megbizta volna, de közös fiatalságuk szövetségest keresett minden kényszer és nyomasztó nehézkesség ellen. Kallem arról ábrándozott, hogy megszabadítja ezt a fiatal asszonyt s szinte lesújtó volt rá nézve az a gondolat, hogy azt nem teheti. Ez a változtathatatlan helyzet aggasztotta Kallemet.

*

Eme látogatásra visszaemlékezése zavarta a fiatal embert a vizsgálatra készülésben. A legképtelenebb terveket kovácsolta; még unokabátyjának is irt Amerikába, kérdezve tőle, befogadhatna-e egy fiatal asszonyt házába. Kallemnek föl kellett ébresztenie a fiatal asszonyban az önmaga iránt való felelősség érzetét, föltárnia előtte a mindennapi élet veszélyeit; mindenelőtt pedig szükségesnek tartotta, hogy Ragni elutazzék, messze, nagyon messze, hogy föltalálhassa lelke szabadságát. Kallem mindinkább beleélte magát eme gondolatba s szerelme csak növekedett töprengései közben. Bármily futólagos találkozás, egyszerű köszöntés az utcán vagy a folyosón, megszilárdították lelkében

azt a gondolatot, hogy a fiatal asszony az övé és senki másé s hogy őt *meg kell szabadítania!*

Igen sokszor volt ő már szerelmes, vagy legalább azt hitte, hogy az; de ezt a finom és fejletlen lelket, ezt a kiváltságolt és mégis elhagyatott teremtetést meg akarta menteni s átalakítani. Föltette magában, hogy teljes lélekkel ennek szenteli magát.

A mi a fiatal asszonyt illeti, kissé oszlott félénksége, valahányszor ismét látták egymást. Úgy látszott, mintha vigasztalást talált volna nővére elutazása után s ha Kallem nem csalódott, úgy ő több volt a fiatal asszonyra nézve, mint egyszerű vigasztaló. Minden esetre csalhatatlan jele volt ennek az, hogy mikor este otthon maradását tudatta, csak azért, mert hallani akarta játékát félig nyitott ajtaján át, a fiatal asszony mindannyiszor zongorázott, még pedig gyakran igen sokáig.

Valahányszor Kallem a fiatal asszonynyal találkozott, midőn ez a gyermekekkel kísértelt s őket a pástétomoshoz vezette, nagyon szeretett volna vele őszintén beszélni, de Ragni modora nem bátorította föl. Főleg a fiatal asszony ártatlansága feszélyezte; félt, hogy eltalálja magától vadítani. Erélye elhatározásra ösztönözte; de megtört az Ragninak őszinte s oly gyöngéd költői érzelmén. Viszonyukban oly bűbáj volt, mely teljességgel nem hasonlított azokhoz, a melyeket Kallem eddig ismert.

IV.

Ragni, hetenkint egyszer, férje rokonainál műkedvelők hangversenyében játszott, hol táncmulatságot is rendeztek. Kallem meghivatta magát, hogy alkalma lehessen a fiatal asszonyt hazakísérni. Abban az időben volt ez, midőn a hó már elolvadt s csak itt-ott egyes jégrétegek maradtak hátra. Kallem egyszer tudatta a fiatal asszonynyal, hogy aznap ő is elmegy a hangversenybe s kérte, engedje meg, hogy onnan haza kísérhesse. A fiatal asszony szívesen fogadta ajánlatát.

A hosszú estély után, melyet a szorult levegőjü teremben töltöttek, karöltve távoztak, számítva arra, hogy majd kapnak szánt vagy kocsit az állomáson. Azonban folytatták utjokat, a nélkül hogy a szának és kocsik előtt megállottak volna.

— Hát nem kocsin térünk haza? — kérde Ragni.

A fiatal ember nevetett; arra számított, hogy gyalog mennek haza. Ragni megkísérelte csalódását palástolgatni, de némi kétségbeesett erőlködés után mégis megkérte a fiatal embert, hogy kocsit béreljenek.

Kallem visszaemlékezett ekkor, mennyire félt Ragni első ízben, s vádolván őt a lelkiösmerete, megígérte, hogy csupán a legközelebb eső állomásig mennek gyalog. Az ut nem igen volt sikos, de lej-

tős. A fiatal asszony kísézője karjába kapaszkodott, halkán sóhajtva föl. Odább ballagva, az ut kényelmetlenebb volt; az országutat egész szélességében jég borította. Kénytelenek voltak lassan lépkedni s meg-megállani.

A kertek és a mező közt részint kopár volt a talaj, részint hóval borítva. A föld épen oly tarkának látszott, mint az ég, melynek kékjén felhőfoszlányok uszkáltak. Ugy tetszett, mintha a hold eszeveszett futásban követné ezeket, hogy utolérhesse. Lent a földön minden oly csöndes volt és aludni látszott.

Kallemet hibájának érzete boszussá és ügyetlenné tette. Meg volt győződve, hogy valamely kellemetlenség éri őket. Eszébe jutott gyermekkorának ama zord estéje, mikor Tuft Ole titkának kikémlelése végett künt kóborgott a városon kívül.

Hát ő már teljes életében aggodalmaknak lesz kitéve, hogy hibáit megbűnhődje?

A legnagyobb szivszorongással haladt előre, remegve a fölött, hogy Ragni el talál bukni. Eme félelem nélkül a lefelé menés kellemes csuszkálás lett volna, de most a fiatal asszony is osztozott aggodalmában. Minden sikamlós hely valódi veszélynek tetszett előtte; alig menekült ki egyből, már a másiktól kellett félnie.

Végre megpillantották távolról az ígért földét, vagyis a magas házakat az utca két oldalán,

melyeknek árnyában a hó még nem olvadt el. Földolog volt oda eljutni; ott közelben volt a bérkocsiállomás. Mindjárt oda érkeznek már.

A fiatal asszony megállt, lélekzetet venni. Megkísérelt mosolyogni, de nem sikerült.

— Várjunk itt kissé, — esengett.

Távolból csengetyühangot hallottak. Mind a ketten figyelni kezdtek.

— Csak az utolsó koci ne távozzék el, míg oda érünk! — sohajtotta a fiatal asszony, — hiszen már késő van!

Az ut nem sokat javult; a hó kemény volt, a gyalogutat fővénnyel szórták be a házak alatt; itt kissé gyorsabban lépkedhettek s lassankint neki bátorodtak.

— Hála istennek — kiáltott! föl Ragni megvigasztalódva, mintha jégtorlásból menekült volna ki.

Alig ejtette ki azonban e szavakat, midőn hanyatt bukott. Rossz helyre jutottak, hol a kiöntött víz megfagyott és sikos jég képződött.

Kallem felé dőlt, ki elvesztve az egyensúlyt, szintén elesett; de pillanat alatt ismét talpon volt s fölemelésével foglalkozott; ám fiatal asszony mozdulatlanul feküdt ott, lehunyt szemmel.

Kallem megborzadt. Agyrázkódás talán? Fölemelte a fiatal asszonyt, kinek lecsüngött a karja s arca sápadt és hideg volt. Kallem kikapcsolta a köpenyét.

Végre megmozdult a fiatal asszony.

— Ragni! — susogta, Kallem, — Ragni!

Édes Ragni, bocsáss meg nekem.

Ragni fölnyitotta a szemét.

— Bocsáss meg nekem! . . . Ugy-e, megbocsátsz?

A vér ismét visszatért a fiatal asszony arcába s kezével a fölkapcsolt köpenyt tapogatta. Tehát élt s csupán elájult.

Kallem, nem fékezhetve örömét, átölelte a fiatal asszony nyakát s kétszer-háromszor összecsókolta az arcát.

— Oh, mennyire szeretlek! — susogta, újra megcsókolva.

Ragni fölkelte ugyan a fiatal ember segélyével, de nem tudva megállni a lábán, ingadozott. Kallem egy kert kerítéséhez vezette s midőn látta, hogy ott megtámaszkodva fenn állhat, így szólt:

— Mindjárt keresek egy kocsit.

S legott tova futott.

Utközben arra gondolt, hogy először is ezt kellett volna tennie s akkor ez a szerencsétlenség nem történt volna meg.

Végre talált egy szánat az állomáshelyen, föl pattant rá s parancsolta a kocsisnak, hajtson oly gyorsan, a mint csak tud, a nélkül hogy tudatta volna vele, hová kell menniök.

Mikor végre fölvilágosítást adott a kocsisnak, megindult a szán; utközben arra gondolt Kal-

lem, mit tett és mondott ő a fiatal asszonynak, miközben a karjai közt tartotta?

Most már a lebonyolítás következik.

— Gyorsabban! . . , Erre jobbra! . . . Elcsúszunk s ő megsérült . . . Amott van ni!

Kallem hirtelen leugrott a szánról s oda futott a fiatal asszonyhoz, míg a kocsis megfordítva a lovát, odaállt a gyalogut mellé.

Még mindig a kerítéshez támaszkodott Ragni, de már jobban érezte magát, s leeresztette kalapjának a fátyolát.

Mikor a fiatal ember feléje közeledett, kezét nyújtotta; ez pedig átölelve derekát, a szánhoz vezette, fölültette és jól betakarta. Aztán utasította a kocsist, hogy hová hajtson. A fiatal asszony nem kérte Kallemet, hogy kísérje haza, nem köszönt, sőt még a szemét sem emelte föl.

A fogat tova iramodott a szánnal.

*

Semmi sem hangol le becsületes embert annyira, mint a saját ostobaságának érzete.

Kallem amaz éjjel sokáig bolyongott az utcákon, míg végre úgy kullogott haza, mint a vert eb.

Másnap reggel mit sem mert kérdezni a cselédtől, de este értesült ettől, minden tudakozódás nélkül, hogy urnője rosszul érezte magát s feküdt is, de már jobban van.

Mariének (a cselédnek) a vigyorgása nagyon boszantotta ugyan, azonban másnap mégis leereszkedett hozzá s kérdezősködött tőle, hogy mi az ujság.

— Oh, az asszonyom már fölkel, — viszonzá Marie, — tökéletesen jól érzi magát.

De sem aznap, sem másnap nem láthatta Ragnit, sem a gyerekek lármáját nem hallotta.

A fiatal asszony nem zongorázott többé este. Nem is azon az oldalon járt ki, ahol Kallem, hanem a konyha felől eső lépcsőkön; ép úgy a gyermekek is. Soha sem találkozott a fiatal asszonynyal, mert ez már más utat választott magának.

Eddig Kallemnek a szerelme titkos boldogság volt, csupa tervezgetéssel. Most a végtelen ábrándozást haszontalan időtöltésnek tartotta, mely csak a napot lopja az embertől, meg a nyugodt éji álmodást. Előre látta ő azt mind, a mi történt s kárhoztatta eszét, hogy oly bohóságoknak engedte át magát.

Mióta a fiatal asszony ajkait érintette, úgy tetszett neki, mintha lerántotta volna a fátyolt, mely valódi képét fődte. Nem látta többé a gyermeket, a kedves fehér galambot, a művésznő tiszta lelkét; csak egy asszonyt látott, a ki után sóvárgott. De sokkal okosabb és eszélyesebb volt, sem-hogy emészsze, gyötörje magát s hiu vágyakat tápláljon lelkében.

Elhatározta magában, hogy rögtön távozik, utazás ürügye alatt. Nem tudta többé elviselni, hogy a ház zárva volt előtte, s nem tudta többé túrni a szobaleány szemtelen mosolyát.

Meglepte őt ekkor ama hasonlatosság, mely az ő és Rendalen távozása közt mutatkozott. Ez sem várt be egyetlen napot sem. Ennek azonban nem ugyanaz az oka lehetett.

Fölkacagott. — Teringettét, hátha ő vele is efféle történhetett, mint velem!

Rendalennek az anyja eljött Christianiába s ott lakott a házban. Ez idő alatt Ragni gyakran volt velök s négykézre játszott Rendalennel a zongorán. Ugyanezt folytatta az anya eltávozása után is, olykor a Rendalen zongoráján . . .

Kallem nem ismert nemesebb és gyöngédebb természetet, mint a minő a Rendaléné volt. Ő mit sem engedett meg magának. De vajjon mivel szomorithatta meg a fiatal asszony, hogy távozásra szánta magát? Bizonyosan volt Ragni magaviseletében olyasmi, a mi őt elidegenítette!

Ezt Kallem csak saját megnyugtatóására gondolta; de vágya még inkább növekedett.

*

Kallem még aznap este tudatta Marieval, hogy másnap vagy harmadnap elutazni szándékozik s kérte, hogy tudassák a tartozását. Természetesen, az egész negyedévi lakbért előre kifizette.

A szobaleány ámulva nézett rá. Mindjárt gyanította, hogy valami lappang eme körülményben. Vajjon bosszantani akarta-e a fiatal embert, avagy titkolt-e valamit, a mit nem lehetett fölfedezni? Ama tartózkodással, mely neki sajátja volt, kérdezte, hogy rögtön ohajtja-e Kallem a számlát.

A fiatal ember azt válaszolta, hogy nem.

Másnap szó sem volt az elutazásról. Majd a következő nap sem. Először más lakást akart magának keresni a fiatal ember s ott helyezni el a holmiját.

Délután kísétált s szállást keresett a város végén. Aztán a fölött gondolkozott, mit hozzon föl ürügyül, főleg Rendalen előtt. Föltette magában, hogy elbeszéli neki az igazat.

Másoknak majd azt mondja, hogy nagyon alkalmatlan volt a régi lakása, a mi különben is igaz volt.

Öt óra tájban hazatért, felöltötte házi kabátját s papucsot huzva, leheveredett a kerevetre, hol mélyen elaludt.

Hét óra tájban belépett a cseléd, tüzet rakott, a nélkül hogy a fiatal ember észrevette. Kissé később ébredt föl, a kandalló tüze pattogására, gyertyát gyújtott s látta, hogy már hét óra elmúlt. Rögtön arra gondolt, a ki mellette volt a szomszéd lakásban.

Remélte Kallem, hogy ha ez megtudja távozását, zongorázik még egyszer az ő gyönyörködte-

tésére. Ebben azonban csalódott; de nem akarta elhinni, hogy a fiatal asszony nincs otthon; azt hitte, hogy csak színleli távollétét. Kiterpeszkedett tehát a kereveten s hallgatózott.

Ha ő most bemenne Ragnihoz, mintha mi sem történt volna, hogy elbucsuzzék tőle? Hátha lámpát gyujtana? . . . Vagy nem lenne-e jó, ha kísétálna?

Fölkelt s meggyujtotta a lámpát.

Egyszerre hallotta, a mint a folyosón megnyilt egy ajtó s ugyanekkor több női hang ütötte meg a fülét. Nagyon vidékies kiejtéssel beszéltek. Ugy vélekedett, hogy ezek vendégek, a kiket kikísértek. Hallott aztán egy hosszú mondatot a nagynénitől, majd egy férfihangot.

Vajjon nem a Tuft Ole hangja volt-e ez?

Elbucsuztak. Ujra zaj keletkezett az ajtó feől, a nagynéni meg a Tuft Ole hangja, mert bizonyosan ő volt; akkor érkezett, mikor a többi vendég épen távozott. Ő a nagynénit látogatta meg, kinek ajtaja most bezárult.

Ujra csöngettek; az előszoba ajtaja megnyilt; a látogatók egyike tért vissza, ki ott feledte kausuk-cipőjét. Végre hallani lehetett a Ragni hangját, ki lámpát keresni ment, mert az előszoba egészen sötét volt. De nem volt arra szükség; a cipőt megtalálták egy sarokban. Mégegyszer nyájas hangon kiáltott »a viszontlátásig! a viszontlátásig!«

s aztán: »várjuk önt pénteken.« Ez a Ragni hangja volt.

Vajjon csalódott-e Kallem? Ugy rémlett neki, mintha oly valakinek a hangját hallotta volna, a ki azt hiszi, veszélyben forog! Ez nem az ő rendes hangja volt, semmiesetre!

Egy ugrással ott termett a fiatal ember az ajtajánál. Ha kinyitná azt, szemben találkoznék Ragnival. Kinyissa-e? Ugy dobogott a szive, hogy majdnem szétpattant. Lassan, nesztelen nyitotta ki az ajtót. Világosságához szokott szeme előtt azonban oly sötét volt, hogy mit sem láthatott. Tapogatózva közeledett az előszoba ajtaja felé s ki is tekintett azon. Senki sem volt ott.

A vendégekkel távozott volna el? Nem; hiszen bucsuzáskor péntekre hívta meg őket. Miután sem kimenni, sem ajtót nyitni nem hallott senkit, ott kellett lenni a fiatal asszonynak az előszobában.

Kallem hallotta a saját szive dobogását, de folytatta a sötétben a tapogatózást.

Ruhákat érintett a kezével s megrezzent; de aztán érezte, hogy ezek a ruhák üresek és hidegek.

Bent Kolenak a mély hangja, meg a leánykák csevegése hangzott. A fiatal ember mozdulatlan maradt, mint valamely bűnös.

Csakhamar hallotta a nagynéni halk kérdezősködését s Tuft Ole tisztán érthető válaszait.

Vajjon nincs-e Ragni az előszobában, félelemtől mozdulatlan maradván, mikor őt meglátta? Ha most előre lépne, a fiatal asszony tova menekülne, kinyitná egy ajtót s ő teljes világításban állna ott.

Nem, Ragni sokkal félénkebb, semmint ezt tenné. No még pár lépést előre! Mivelhogy papucsban volt, lépteit alig lehetett hallani. Most szinte szeretne volna, ha nincs ott a fiatal asszony. Tisztán hallotta a gyermekek csevegését; azt képzelte, hogy látja őket, térdepelve a székeiken, kis házakat építve az asztalou. Megszégyelte magát. Mit keres ő itt?

Eme kérdést intézve önmagához, egyre odább lépdelt, tapogatózva, hol az egyik, hol a másik oldalra. Egy csengős szán zaja hatott föl hozzá.

Valami leesett a konyhában. Kole újra megszólalt; bizonyosan unalmasan telt neki az idő.

Még néhány lépést! Hátha ott van Ragni? Mennyire félhet ő! Vajjon mit gondolhat felöle? Ha visszatérne most, úgy tünnék föl, mintha tolvajlási kísérletet követett volna el.

Egyszerre puha kart érintett a kezével. Megrezzent, megállt s keze lassankint lesiklott a derékig, melyet gyöngéden ölelt át.

A fiatal asszony mozdulatlan maradt; de Kallem érezte, hogy remeg. Szabadon levő kezével a Ragni kezét kereste s megszorította; ez is remegett.

Ragni ellenállás nélkül engedte magát vezetni; önkéntelenül megindult a fiatal emberrel. Sem a Kole, sem a nagynéni szobája felől nem hallatszott semmi nesz. Előttök az ajtó alatt világosság vékony vonala hatott át a Kallem szobájából.

Az ajtóhoz értek, a fiatal ember lassan fölnyitotta azt s kérte Ragnit, hogy lépjen be; de itt a fiatal asszony megállott s megkísérelte visszavonni a kezét. Kallem hallotta lélekzetvételét, érezte leheletét, észre vette a szoba világánál halvány arcát, miközben bevonta a szobába s csöndesen betette az ajtót.

A fiatal asszony megállt az ajtónál, két kezével eltakarva arcát. Kallem átölelte derekát, hogy kebléhez szorítsa; ekkor azonban a sirás oly fájdalmas zokogássá változott, hogy a fiatal embernek minden lelkesültsége eloszlott s új gondolatok szállták meg; oda vezette a kanapéhoz. Ragni oly kétségbeesetten sirt, hogy szükségesnek látta a világosságot mérsékelni, mint a betegeknel s meggyújtotta az éji lámpát.

Csak aki éjjel-nappal mindig busult, sirhatott így. Az asztal, melyre lekönyökölt, szinte mozogni kezdett.

A regényekben és drámákban hányszor kárhozzatják a szerelmes férfiakat térdepelésre s ime, Kallem, félre taszítva az asztalt, szintén térdre borult a fiatal nő előtt, mint valamely megtérő bűnös.

Ragninak az arcát akarta látni, melyet ez a

zsebkendőjével takart el. Fejét, vállait a fiatal asszony könyvei nedvesítették. Kallam elérzékenyült s egyre esengett; kérte, bocsásson meg neki. A mult este nem tudott magán uralkodni. Hiszen oly nagyon szerette!

— Oh, ne sirjon oly keservesen, — esengett az ifju; — én ezt el nem viselhetem!

Megfogta Ragninak a kezét, leült melléje, támaszul tartotta oda a vállát, megcsókolta a fiatal asszony haját s nedves arcához értette a saját arcát.

A fiatal asszony folyvást sirt.

Kallam borral akarta megkinálni, hogy vigaszt merítsen abból.

— Nem, nem!

— De hát miért ezek a könyvek? — kérde a fiatal ember. — Azért, hogy ide bevezettem? Oh, hiszen én oly nagyon szenvedtem s nem tudtam erőt venni magamon, mikor a hangját hallottam az előszobában. Azt csak nem akarta talán, hogy bucsuzás nélkül távozzam el?

A fiatal asszony lecsüggesztette a fejét, aztán ismét az asztalra könyökölve, újra kezdte a sirást s ezuttal még keservesebben, egészen eltakarva az arcát zsebkendőjével.

— Akarod-e, hogy ne utazzam el? — kérde a fiatal ember.

De Ragni ezt nem hallotta. Ekkor Kallam

hagyta őt tovább zokogni. Pillanat mulva ismét közelebb húzódott hozzá s így szólt:

— Mindent megteszek, a mit csak tőlem kívánsz.

Ekkor a fiatal asszony, fölkelve az asztaltól, könyezve a Kallem karjai közé vetette magát.

Miközben a fiatal ember Ragnit így tartotta a karjai közt, elgondolta, hogy ez a fiatal asszony nemesebben cselekszik és érez, mint ő.

Az előszobában léptek neszét lehetett hallani. Az ajtó megnyilt. A szobaleány lépett be, a vacsorát hozva.

Kallem hirtelen tisztos távolba vonult Ragnitól, de ez ismét közeledett az asztalhoz és újra zokogott.

A cseléd óvatosan letette a tálat az asztal szabadon maradt részére, félretette a lámpát s fölteritett. A leány arca piros volt s nem nézett a fiatal párra, de mosolyából tisztán ki lehetett magyarázni gondolatát: »Rég vártam már én ezt.«

Zaj nélkül lépve be, zaj nélkül is távozott Marie s nagyon csöndesen tette be az ajtót maga után.

— De, istenem, Ragni! — kiáltott föl a fiatal ember.

Ragni mit sem válaszolt; egészen leverte a bánat.

Kallem oda ment hozzá ismét s kebléhez szorította.

Ekkor a fiatal asszony megszólalt:

— Oh, mily boldogtalan vagyok én!

Ezek voltak csupán ama szavak, melyeket ott időzése közben ejtett.

A fiatal ember mit sem tudott válaszolni; akart ugyan néhány hizelgő szót mondani, de Ragni visszautasította ezeket. Távozni akart. Kallelem nem érzett magában elég erőt arra, hogy visszatartsa.

Mielőtt Ragni az ajtót kinyitotta, visszafordult Kallelem felé, szomoruan nézve rá, akár a haláltusa pillanataiban.

A lámpa elaludt. A fiatal asszony kisurrant. De, ama pillanatban, mikor az ajtót bevonta maga után, a nagynéni szobája ajtaja megnyilt s ennek hatalmas, fantasztikus alakja jelent meg a küszöbön. Valószínűleg hallotta sirni Ragnit a szomszédnál s most már megmagyarázta magának a fiatal asszonynak egy idő óta tapasztalt különös magaviseletét. Ez volt az oka, hogy most a nagynéni őrt állt az ajtajánál.

A nagynéni kinyújtotta a kezét, mi ezt látszott jelenteni: »Erre, gyermekem,« — s visszavonult, hogy helyet engedjen Ragninak.

A nagynéni nem volt egyedül; ama válaszfal mellett, mely ama szobával közös volt, honnan épen most lépett ki Ragni, magas, szőke férfi állt, kellemes arcú fiatal ember. Tuft Ole. Ő volt az első, a ki Ragninak a sirását meghallotta s az ajtóhoz ment. Ragni leereszkedett egy székre.

Másnap az ágyat őrizte a fiatal asszony. De Kallemm, mielőtt távozott volna, tudatta, e hogy a nagynéni hallotta sirni, mikor nála volt, ép úgy Tuft Ole is, ki az ajtóhoz ment. Ennyi volt az gész. De még sem. Halkan, alig hallhatólag, eme szavakat is mondta: »Soha többé.«

*

Kallem, ki megdöbbsent, emez egyszerű szavakat: »soha többé,« oly sokat mondóknak találta, hogy szeme könnyel telt meg, a szive pedig bátorsággal.

Most tennie kellett valamit! A nagynéni és Ole, valószínűleg kérdőre vonták Ragnit! Szegény, szegény Ragni!

Végtelen szájalom s határtalan harag lepte meg, majd elérzékenyültség, félelem, bosszuvágy, kimondhatatlan szerelem, szégyen és düh.

Felöltözködött s hirtelen eltávozott hazulról.
— Hová menjen?

Először Tuft Olehoz, ehhez az átkozott gézenguzhoz, a ki az ő ügyeibe avatkozott, ehhez a kémhez, árulóhoz! Mi az ördögöt akart ő? Hát itt is fölhalálhatók az *isten nyomai*, itt is, a kulcslyukon való leskelődésnél, az ajtó mellett hallgatózásnál?

Az *isten nyomainak* ürügye alatt ez az ember már megnyerte hugának a vonzalmát s most elakarja tőle vonni a Ragni szerelmét! Miért nem

jött egyenesen ő hozzá? Miért ment a nagynénihez?

Nagyon szeretett volna hozzá fölmenni, hogy megölje s ott hagyja a padolaton. Isten tudja, hogy ezt megérdemelné! Visszafordult Kallem, hogy fölkeresse Olét. De huga előtte lebegett, nagy, átható szemével; mindenütt találkozott ő eme mélytüzű szemmel. Tovább ballagott tehát, a nélkül hogy fölment volna.

Mikor régi lakásának a szomszédságában járt, visszaemlékezett Rendalenre.

Hozzá akart fölmenni. Mit sem akart előtte pálastolni. Oly nagy vigasztalást érzett abban, ha lelkét barátja előtt föltárhatja!

A kaputól pár lépésnyire valakit látott elhaladni. Nem Tuft Ole volt-e ez? Valóban az, a nyomorult!

Kallemben forrott a harag, de Ole másfelé ment s nem is vette észre jövőbeli sógorát.

Kallem nem ismerte Olet olyannak, a minő valóban volt. Ez fölkereste Rendalént, két lelket akarva megmenteni az elkárhozástól. Eme két lélek megmentése végett lázas nyugtalanságban volt, álmatlan éjeket virrasztott át és segítséget keresett. Nem volt addig nyugta, míg ezeket meg nem menti.

Kallemhez menni veszedelmes, a mellett sikertelen dolog lett volna. Mást kellett tehát közbenjáróul keresnie.

Ha Kallem sejti ezt, haragja csak fokozódik ; de szerencsére mit sem gyanított.

Csengetett tehát Rendalennél, teljesen eltelve a lelke azzal, amit mondani akart.

Rendalen személyesen nyitott ajtót. Épen kísétálni készült ; kalapja és felöltője a kezében volt. Nagy figyelmet fordított az öltözékére. A mint Kallemet megpillantotta, fölvetette a fejét, mint a csatamén, mely ellenséget szimatol.

— Oh, te vagy ! — kiáltott föl.

Kallem, nagyon meg volt lepetve, hevesen lépett be.

Rendalen becsukta az ajtót, egyet fordított a kulcson s ledobta kalapját és felöltőjét.

— Hozzád indultam, — szólt lihegve.

Szeplős arca elsápadt, ajkát összeszorította s apró, szürke szeme villámokat lövelt. Karjait keresztbe fonta, mint a bajnok s fölmeredező vörös haja épp úgy lángolni látszott, mint a szeme.

Kallem már szinte remegett a nyugtalanságtól.

— Mi történt ?

Rendalen a legnagyobb dühöt mutatva, válaszolta :

— Tuft éppen most volt itt s mindent elbeszél nekem . . . Látom, hogy elsápadtál.

S közelebb lépett vendégéhez és így folytatta :

— A világ legártatlanabb teremtése volt az a fiatal asszony ! . . Oh, nyomorúlt !

Mindezt remegő hangon mondotta Rendalen.

— Hallgass meg, — szólt Kallem, ismét tökéletesen visszanyerve hidegvérét.

De, a másik nem fékezhetve haragját, közbevágott:

— Azt képzeled, hogy ez az egész dolog engem nem érdekel? Hiszen az egész világnak joga van beleártani magát ebbe az ügybe. S tudod-e mért akartam én kimenni? Azt hiszed, kevesebb befolyásom van valamely emberi lényre, mint neked? . . . Milyen hitvány fickó vagy te!

Emez utóbbi szavak, noha sokkal lágyabban hangzottak, mint az előbbieik, éleseknék tetszetek a dühös ifju ajkáról. Hasonló harag és méltatlankodás visszatorlást kívánt.

— Ej, ugy tetszik, fiam, mintha féltékeny volnál! — kiáltott föl Kallem.

Ha vérrel telt dézsát zuditottak volna Rendalennek az arcára, nem lett volna vörösebb, mint Kallemnek eme szavaira. Aztán ismét elsápadt. Megkisérelte a szólást, de torkán akadt a hang. Most egyenesen Kallemhez lépett s szikrázó szemmel, dadogva kérdezte:

— Akarsz-e . . . akarsz-e megverekedni?

— Jer!

S Kallem védelmi helyzetbe tette magát.

A mily hirtelen történt a kihívás, ep oly gyorsan sujtott a kezével Rendalen

Kallem, hogy a csapást kikerülje, lehajlott.

Rendalen ismételte támadását.

Kallem ismét félre ugrott.

— Elment az eszed? — kiáltotta.

Rendalen, eme szavakat hallva, megállt. Zsibbadtság lepte meg és sápadtan, mereven bámult Kallemre. Aztán visszanyerve önuralmát, megfordult, az ablak felé ment s szeme künt révedezett, határozatlan irányba csapongva szerte. Lélegzete akadozott, úgy, hogy Kallem azt hitte, vértolulásban szenved; de mozdulatlan maradt, annyira izgatott lévén, hogy lehetetlen volt segélyére sietni. Rendalen valóságos rejtély volt rá nézve; egyik pillanatban a leghevesebb szenvedély rabja, a másikban pedig oly szelid, mint a bárány. Arca oly vigasztalan, oly dult lett egyszerre.

Az ég szerelméért! . . . Mit jelent ez?

Kallem addig nézte, nézte Rendalent, míg régi baráti érzülete újra föl nem ébredt s minden kerülés nélkül közeledett feléje az ablakhoz.

— Nem szükséges annyira fölizgatnod magadat, — szólt. — Nem olyan komoly a dolog, mint te képzeled!

Rendalen mit sem válaszolt; folyvást kinézett az ablakon.

Ekkor Kallem rámosolygott, s barátja nem csalódott, mikor ezt a mosolyt őszintének, becsületesnek tartotta.

Rendalen arca ismét visszanyerte rendes színét és kifejezését s elfordította a fejét.

Kallem fölindulva sietett ezt mondani:

— Testvér, esküszöm neked becsületedre, lelkem üdvére, hogy a legcsekélyebb becsstelenséget sem követtem el.

Rendalen nem értette mindjárt Kallemnek a szavait.

— Becsületedre esküszöm neked! — ismételte Kallem.

Most eme szavak kellemesen hatottak Rendalenyre; megölelte barátját.

Benső barátságuk ismét a régi volt. Rendaleu megtudott mindent, a mi történt s hogy Kallem és Ragni mennyire szerették egymást.

Majd azt kérdezte Kallem Rendalentől, vajjon ő is szerette-e a fiatal asszonyt?

Rendalen elsápadt s úgy látszott, kellemetlenül hatott rá a kérdés. Kallem megbánta meg gondolatlanságát, de már nem vonhatta vissza a szavait.

Pillanatra mindketten hallgattak. Rendalen elfordította a szemét. Végre így szólt:

— Nem, nincs jogom szeretni senkit s azért költöztem onnan ki.

Kallem rendkívül meghatottnak látszott.

Rendalen leült az asztal mellé s lekönyökölve, egy könyvet forgatott minden felé.

— Családunkban elmebetegségek többé-kevésbé fordultak elő. Az apám megtébolyult. Én meg . . . tudod, mily vad vagyok. Hiányzik nálam

valami . . . Így volt ez először apámnál is. Az, a mit te nekem az imént beszéltél . . . élénken érdekelt s elment az eszem.

Az anyám egykor oly dolgokat mondott nekem, melyeket nem szabad felednem, még ha szerelemről van is szó . . . De legyen elég ebből ennyi, többet nem vallok.

Letette a könyvet s másikat vett elő, aztán gépiesen forgatta azt össze-vissza.

V.

Kallem délután hazatérve, megkísérlé egyik barátjának levelet írni, tanácsot akarva tőle kérni. Elkezdett írni, aztán széttépte a levelet. Majd hirtelen eltökélte magát, hogy az apjának fog írni. Ez sajátságos, de nemes gondolkozású ember volt; utálta az igazságtalanságot s ő átlátta, hogy a sors Rendalen ellen a legnagyobb igazságtalanságot követte el. Tökéletesen meg volt győződve, hogy apja ép úgy vélekedett, mint ő.

Megvallotta neki szerelmét, mit sem hallgatva el. Megígérte, hogy tanulmányainak szenteli magát, sokkal komolyabban, mint eddig. Ha szükséges, tud várni s elhalasztja Ragnival való egybekelését mindaddig, míg Ragni szabad nem lesz. Ezt becsületére fogadta. Remélte, hogy apja nem kételkedik szavai fölött.

Nem is csalódott hitében.

Három nap múlva távirati választ kapott;

minden ugy volt, mint ahogy ő azt előre elgondolta; részletesebb választ postán várt apjától.

Miután ez a távirat a kezében volt, elkészítette tervét, hogy Ragnit unokabátyjához küldi ki Marisonba. Amerikába irt unokabátyjának, kérve őt, hogy mennél elébb válaszoljon.

A szobaleány utján, kinek Ragni iránt való hűsége felől meggyőződött, eszközölte ki első találkáit. Az utcán történtek ezek, s rövid ideig tartottak. A szobaleány kísérte őket. Kallem elmondta Ragninak, miről van szó s miképen véli ő a dolgot legjobban rendezni.

A fiatal asszony annyira megijedt, hogy Kallem a fölött töprengett, vajjon folytassa-e tovább.

Ragni semmi szin alatt nem akart a gyermekektől megválni.

Kallem kétségbeesve kereste föl Rendalent. Ez azt indítványozta, hogy a gyermekeket helyezék el az ő anyjánál, ki nyugdíjat huz; ő majd ir neki ebben az ügyben.

Midőn Kallem Ragnival beszélt, ugy vette észre, hogy ez is gondolkozott kissé a dologról s azt válaszolta, hogy ő valóban nem tudná a gyermekeket eléggé jól nevelni. Hiszen ő maga is gyermek volt. De a mibe egyik nap félig beleegyezett, másnap már visszavonta beleegyezését,

Valahányszor a leánykák közt volt, lehetetlenek tetszett neki, ezektől megválni. S midőn ily fölindulásban volt, nem akart az utcán Kallemmel

találkozni. Irt neki ilyenkor s Marie kíséretében két-három ízben meg is látogatta a szobájában; máskor pedig Rendalennél találkozott vele, folyvást a régi habozást és kétségbeesést tanusítva.

Megborzadt az elutazás gondolatától. Egyedül utazni el Amerikába! Lehetetlenség, teljes lehetetlenség! Marie ugyan hajlandó volna őt elkísérni; de ketten nem hagyhatják el a gyermekeket; Marie, legalább egyelőre, mellettök maradna.

Ha Ragninak el kell utaznia, ennek ugy kell történni, hogy hajóra szállásáról senki se tudjon, aztán be is kell vásárolnia mindent, a mi az utra szükséges,

Kallem azt hitte, e tekintetben ellenkezni fog Ragni; de ő annyira gyermek volt, hogy mielőtt tökéletesen elhatározták volna a dolgot, már megrendelte az uti öltözékeket.

Ezek a bevásárlások nagy örömet okoztak neki. Kallem most már mindennap láthatta a fiatal asszonyt. Irogatott hozzá leveleket is, rőf-hosszuságú leveleket; Ragni azonban nem mert azokra válaszolni, attól tartva, hogy a nagynéni meg a szakácsnő szemmel tartják. De minthogy a levelek nagyobb hévvel tolmácsolták a szerelmet, jobban hatottak ezek képzelődésére, mint a személyes találkozások.

Mikor Kallem Amerikából, a kölcsönös levélváltások után, határozott választ kapott, megérlelődött benne ama merész elhatározás, hogy az első induló

gözösön való elutazásra megtegye az előkészületeket a nélkül, hogy egy szóval is értesitse előre erről a fiatal asszonyt; csak ürügyre volt szükség, hogy aznap jókor távozzék hazulról s késői kimaradása ne legyen feltűnő, úgy a Marieé se.

A hajó elutazása előtt pár órával légyottot tüzött ki Kallem; a podgyász meg a viteljegy már rendben volt.

*

A kijelölt órában Ragni megérkezett Marie-val. A málhákat már előre fölrakták a hajóra.

A szobákban mi sem mutatott elutazási előkészületre. Azonban Kallemnek a magaviselete rögtön fölébresztette Ragninak a gyanuját és aggályait.

A fiatal asszony mindig tartózkodó volt, főleg mert Marie jelen volt; ma azonban szenvedélyesen magához szoritotta Kallem Ragnit s úgy látzott, mintha nem tudna tőle megválni; bánata határtalan volt. A mint egymás kezét tartották s egymásnak a szemébe néztek, a fiatal ember tudatta, hogy a málhákat már föladta s a hajó pár óra múlva indul; már a jegyet is megváltotta.

Ekkor megértette Ragni, hogy neki választania kell a fiatal ember és minden egyéb közt, s hogy a tétovázás ideje elmúlt.

Először mozdulatlan és néma volt Ragni; aztán a fiatal emberre támaszkodott.

Egy csókkal bucsuztak el egymástól, a viszontlátásig. Megölelték egymást és sirtak.

A szobaleány, észrevéve valakit az ablak alatt, leeresztette a függönyöket s a szobában félhomály uralkodott.

Csöndes sirásuk elfojtott zokogássá változott.

Kallem szaggatottan beszélt ama napról, melyen ismét találkoznak, hogy soha többé ne váljanak el; ígérte Ragninak, hogy hű barátja lesz s hogy a jövő majd kárpótolja a jelenben hozott áldozatot; hogy leveleznek egymással, rövid szavakba foglalva végtelen szerelmüket.

A bucsuzás pillanata az első volt, melyet szabadon tölthettek együtt s ez a szabadság, mely új volt előttük, úgy ragyogott fájdalomukban, mint verőfény a ködben. S a zokogás édes susogássá változott.

Először is azt mondta Ragni, hogy ne nézen rá Kallem. Ha nyugodt marad s nem néz rá, akkor ő valamit fog mondani.

Ekkor azt mondta neki, hogy Kallem volt a *fehér pasa*. De azt nem akarta megmagyarázni, mit értett ez alatt, mert az nagyon hosszadalmas lett volna; de ő várta a fehér pasát gyermeké, vagyis inkább atyjának a halála óta, mikor még csak tizenkét éves volt.

Ő szenvedett, sokat szenvedett, még miután Berlinből visszatért is, de hogy miért, ezt sem

akarta elmondani, mert sok időbe került volna. Azonban egyre ábrándozott a *fehér pasáról*. Vajha eljönne! De meg volt győződve, hogy majd eljő. Bizonyosan tudta, hogy találkozni fog vele. Egy-izben azt hitte, hogy Rendalen a fehér pasa; de mivel nem ez volt, engedte távozni, hogy a valódinak adjon helyet. Először ama csöndes hóésés napján találkoztak.

Miért találkoztak ők akkor? Ragni ránézett Kallemre s így gondolkozott: hátha ez a fehér pasa? Másodszor, mikor újra látták egymást, a kis Juanitát vitte Kallem s Ragni meggyőződött arról, hogy azt más nem tette volna.

Kallem kérdezte a fiatal asszonyt, várta-e még akkor is a fehér pasát, mikor férjhez ment?

— Oh, még inkább, mint azelőtt.

— Hát nem tudta, hogy mi az a házasság?

Ragni hozzá simult a kérdezőhöz, de mit sem válaszolt.

Noha Kallem szerette volna ezt tudni, nem faghatta többé Ragnit. Azt mondta neki, hogy Rendalennel találkozni fog a parton.

Aztán mind a ketten fölkeltek.

— Hát nem kísér el a hajóhoz?

Kallem a fiatal asszony keblére hajtotta a fejét s azt válaszolta, hogy nem szabad.

Ez volt a legfájdalmasabb pillanat. Pár

percre a fiatal asszony átengedte magát a kétségbeesésnek.

Megölelték egymást s végre ütött a válás órája.

Kallem a kocsig akarta kísélni Ragnit, de Marie határozottan tiltakozott: senkinek sem szabad őket együtt látni.

Hallotta Kallem a kocsi robogását, a nélkül, hogy látta volna az indulást s úgy emlékezett erre, mint életének legfájdalmasabb pillanatára.

*

Nem hagyta el a szobáját, még azért sem, hogy a hajót távolról láthassa s csak délután távozott hazulról, hogy legalább láthassa azt a helyet, a honnan Ragni elutazott. Aztán visszafordult, hogy láthassa őt a nagynéni; erre alapította a tervét. Mert, legalább egy időre minden gyanut elháríthatott magáról. Azt csak nem hihették, hogy az, a ki Ragninak elutazását intézte s a kiért Ragni távozott, hátramaradt volna.

*

Mindazok, a kik emez eseményre visszaemlékeznek, tudják, mily élesen itélték el a fiatal asszonyt.

Ő, az idegen, ismeretlen nő semmi emléket nem hagyott hátra, kivéve a zenében tanusított szép tehetségének emlékét, de ez nem szolgált vé-

delmére. Egy évvel azelőtt arra kötelezte magát, hogy nővére gyermekeinek szenteli életét s ime, most megszökött. Azt a vak embert, a kihez nőül ment, szabadon választotta s így ennek sem tehetett szemrehányást.

Nagyon fájt Kallemnek, mikor ilyesmit halott. Csakugyan ő az oka, hogy ez a fiatal asszony jó hírnevét elvesztette? Már mindenki rebesgette, hogy viszonya lehetett valakivel s nemsokára tudni fogják, hogy ő a bűntárs.

Egyszer találkozott a gyermekekkel, Marie kíséretében, az egyetem közelében. Oda futottak hozzá. Mennyiért nem adta volna, ha Ragnit is a társaságukban látja!

Elvezette őket a pástétomsütőhöz s hallotta tőlük, hogy a »mama« elutazott egy nagy hajón; de karácsonykor visszatér s hoz nekik ruhákat meg új bábokat.

Az asztalon egy képes ujság hevert. Juanita hatalmába kerítette ezt s valamennyi női képet »mamá«-nak mondott; ha aztán az idősbik leányka kétségbe vonta az egyiket, akkor ujjacskájával másikra mutatott: »Akkor hát ez a mama!«

Aznap Kallem egy rosszul sikerült operációnál volt jelen; a beteg meghalt vérvesztés miatt. Kallem oly ideges volt, hogy nagyon hatott rá ez a körülmény. Azt gondolta magában, hogy ő is ügyetlen orvos volt. Meg akarta menteni Ragnit, de a műtét nem sikerült, mert a becsületét megölte.

A társadalmi életben is van izomszövet, vér-
edény és ütőér.

Néhány nap mulva épen az egyetem könyv-
tárában olvasgatott, midőn Tuft Ole jelent meg
előtte. Nem tudván, hol lakik Kallem, ide
jött fölkeresni. Kallem fölkel s követte. Nem ha-
ragudott többé jövőbeli sógorára; nem gondolt többé
arra, hogy megöli, sőt még szemrehányást sem tett
neki, örülve, hogy Ole nem vet semmit a szemére.
Ole kétségkívül tudta, a mit a világ nem sokára
tudni fog, hogy Kallem Eduárd volt a bűnös. Meg-
tudta ő ezt Josephine útján, ki arról atyjától
értesült.

Csalódott-e Eduárd? Ugy tetszett neki, mint-
ha Olének az őszinteségébe némi bizalmatlanság
is vegyült volna, kétkedés az ő becsületessége fö-
lött, jóslat, hogy hasonló kezdet nem vezethet
sikerre.

Ole arról értesítette őt, hogy tanulmányait
bevégezve, hazatér. A boldogság, melyet mutatott,
nem volt szinlelt. Kérdezte Eduárdot, átadhatja-e
nővéréne az ő üdvözetét. Elmondta reményeit,
hogy nem sokára állása lesz; az ut megnyilt előtte
s céljához közelg.

Nemes arcvonásai mindazok figyelmét ma-
gokra vonták, a kik a könyvtárban jártak-
keltek.

Eduárd kikisérté Olét a lépcsőkig s ott állt
födetlen fövel, míg Ole, kissé nehézkes lépteivel, le

nem ment. Oh, ennek az embernek biztos állása lesz; a pálya megnyílt előtte s ő csakhamar célhoz ér!

HARMADIK RÉSZ.

A z é l e t.

I.

»Az igazolás isten kegyelméből nyeri forrását. Nem az embertől ered az; hiába ennek minden törekvése, mert vétkes. Mint ilyennek, nincs érdeme s nem is kérkedhetik azzal. Isten akarata az egyedül, mely igazolhatja az embert.«

Tuft Ole lelkész föl s alá járt dolgozószobájában, halkán olvasva a kezében tartott papirról. A nap besütött a délnyugatra néző két ablakon, melyek előtt fiatal rezgő-nyárfa állt, örökké mozgó lombjaival; a kerítés mentén hasonló fák levelei rezegtek, az utcára eső részen.

A kertből orgonavirág illata áradozott. Ha kissé erősebb szellő keletkezett, a nyírfa fris bim-bói s a fenyőfák tűlevelei erős illatot terjesztettek összevegyülve a mező fűszeres illatával.

De csitt!

» . . . Miért annyira irgalmas az isten a szegény vétkezők iránt, kik önmaguktól tehetetlenek? Megfoghatatlan az ő szeretete és végtelen kegyelme az ember iránt.«

A távolból hajó süvöltése hangzott, a kikötő felől.

A lelkész meg nem állhatta, hogy az ablakhoz ne siessen s szemét a gőzösre ne vesse, mely nagy kört rajzolva távozott a parttól, széles barázdát hasítva a vizen. A kikötő partján összegyültek az emberek, egy másik hajó kikötését várva.

Tuft Ole, jobbról léptek neszét hallotta a porondon, anyjának a kertje felől. Egy nő közeledett, ki az erő képviselője volt. Hatalmas nyaka, kifejlett melle, bámulatos termete, barna, telt arca, sasorra és fekete haja volt. Világossárga mousselin ruhát viselt, melyen élénk vörös bokrétácskák pompáztak s melyet ugyanily színű selyem öv szorított át. Ez a toilette nagyon illett barna arcához, fekete hajához és sötét szeméhez. A meleg tavaszi napot ily élénk színnel akarta megünnepelni.

Josephine volt ez, Kallem Eduárdnak a huga, ki hat év óta volt már Tuft lelkésznek a felesége.

Kezénél fogva vezette kis fiát, a négyéves gyönyörű szőke gyermeket, Olenek tökéletes hasonmását.

A gyermek elbocsátotta anyjának a kezét, betaszította a két kert közt levő kisajtót és előre futott, hogy a külső ajtót is kinyissa.

Mikor Josephine közeledett, férje szeliden szólt:

— Üdvözöllek; oh mily bájoló vagy!

Volt eme szavakban bizonyos keserőség, mint-ha ezt mondta volna:

— Ugyan hogy öltözködhetik így egy lel-kész neje?

A fiatal asszony, a nélkül hogy napernyőjét lebocsátotta volna, egyenesen az ajtó felé ment, kinyitotta azt és a kikötő felé indult.

— Hová mentek? — kérdezte a lelkész.

— Amoda le, bámulni! — kiáltotta a kis fiu.

A lelkész egy ideig még ott állt az ablak-nál, dobolva ujjaival az ablak üvegén. Kis ideig szemmel kísérte a fiatal asszonyt, aztán megfor-dulva, tovább olvasott:

»Isten nem büntet, hanem irgalmaz és oltal-maz. De nem mint kegyelmet osztogató király. Ez ellenkeznék istennek örök szentségével. A meg-bocsátás bizonynyal kegyelem, de egyszersmind ité-let. Az igazságnak kell alapul szolgálni, vagyis isten törvényének érvényesülni kell.«

A lelkész újra a kezében tartott papírlapra pillantott.

Lent az induló hajó zakatolását lehetett hal-lani. A lelkész újra odament az ablakhoz s ott ma-radt, a nélkül hogy valamiről gondolkozott volna.

Szeme a város felé, majd a kikötő és a tó felé révedezett, aztán a hegyek felé, melyeknek csúcsait még hó borította.

A lelkész lak szabadon állt mindenfelől; a szem messze elláthatott s a zaj is távolról elhathatott oda. De ha a szomszédos telepeken megkezdik az építkezéseket, ennek is vége lesz!

A lelkész elgondolkozott. Ne vásárolja-e meg ezeket a telkeket? Szerette volna ezt, de a ház, a telek és minden, a mivel birt, a feleségének a tulajdona volt. Neki nem volt egyebe, mint az a kis háza jobbra, melyben az anyja lakott.

Vagyonos nőnek a férje lenni, nagyon előnyös, még akkor is ha a szerződésben ki van kötve, hogy a feleség rendelkezik a birtoka fölött. Az ily házasságok kellemesebbé teszik az életet s türethetőbbé a munkálkodást. Aztán több tekintélyt ad ez, kivált egy lelkésznek. Sok oly jót lehet tenni, a mit mások a legjobb akarattal sem tehetnek. Aztán nagyobb befolyása is van a társadalom ügyeibe. Tuft Ole tudta ezt s érezte gyönyörét.

De minden attól függ, ki rendelkezik a vagyon fölött . . .

Tuft Ole, egyszerre, egy magas termetű, világos öltözetű férfit pillantott meg az uton, ki a kikötő felől jött s a lelkész lak felé nézett.

A lelkész csak bámult, de nem ismert rá. Az idegen egyenesen a tornác felé tartott: magas férfi, rövid, napbarnította arcu, pápaszemes, gyors járásu . . . Ki lehet ez?

A lelkész akkor hagyta oda az ablakot, mi-

kor az idegen a tornácra lépett s a következő pillanatban már kopogtatott.

— Lehet!

Az ajtó megnyílt, de az érkezett a küszöbön maradt.

— Eduárd!

A másik nem válaszolt.

— Eduárd, te vagy? S nem is értesítettél engem előre! . . . Valóban te vagy?

S közeledve az érkezett felé, mind a két kezét odanyujtva, bevonta magával a szobába.

— Isten hozott, édes barátom!

Arca kipirult az örömtől.

Eduárd megszorította barna kezeivel sógorának a kezeit; szeme ragyogott a szemüvegen át; de még mindig hallgatott.

— Hát egyetlenegy szavad sincs hozzám, öregem? — kiáltott föl a lelkész, kezével Eduárdnak a vállát veregetve. — Nem találkoztál a huggoddal?

— Dehogyan nem! Hiszen ő mondta meg nekem, hogy hol laktok.

— S te őt hátra hagyta, ugy-e, hogy hamarabb itt légy? Persze, ő nagyon lassan lépked a kis fiúval, — szól a lelkész, vidáman nézve sógora szemébe.

— Nem csak azért . . . De, neked itt jó lakásod van!

— Meglehetős; de neked is jó lesz, noha én többre becsülöm a városnak ezt az északi részét, mint ama központot, a hol majd te lakol.

— De hiszen tudod, hogy én e tekintetben még nem határoztam.

— Jól tudom. Hogy kórházat rendezhess be, meg kell vásárolnod az orvos házát is. És ez nem rossz vásárlás lesz, — ez az általános vélemény. Jó nagy és alkalmas telek!.. De, mily sokáig maradtál távol... Ez kissé mégis sok!.. De miért nem irtál levelet és miért nem értesítettél minket előre?

Én istenem! Hogy is nem ismertem rögtön rád?.. Hiszen alig változtál valamit!

Szemügyre vette sógorának sovány arcát. Eközben föl s alá sétáltak a szobában, aztán az ablaknál álltak meg.

Eduárd is figyelmesen szemlélte a lelkész arcát.

— De te, Ole, megváltoztál!

— Valóban? Én is azt hiszem; az egész világ ezt állítja.

— Papi külsőt nyertél.

— Papit? . . Ej, ej, azt akarod talán mondani, hogy meghiztam. Légy meggyőződve, mindent elkövetek, hogy a hizást meggátoljam. Dolgozom a kertben, nagy sétákat teszek; nem használ ez semmit.

Lásd, a feleségem nagyon jól gondot visel rám s az emberek is nagyon jók itt irántam.

— Ugy kellene tenned, mint a hogy én szoktam.

— Hát mit teszel?

— Négykéz-láb futkosok.

— Ej, ej, ej! . . . Négykéz-láb futkosni, az én helyzetemben! . . . S te tudsz négykéz-láb futni?

— Tudok bizony!

S ugyanekkor Eduárd be is bizonyította ezt. Nyers-selyem rövid kabátja szárnya a közben a fejére esett. Ole Tuft csak bámult, de nem volt kedve sógorát utánozni.

Végre, Kallem fölkelt, lihegve, kipirulva, megtörülte arcát a veritéktől s a könyvtárat kezdte szemlélni.

A lelkész sejteni kezdte, hogy valami történetett, a mi sógorát kihozta sodrából. Talán a huga bánthatta meg valamivel? De hát mi sértőt mondhatott volna ez neki?, ő, aki oly nagyon szereti!

Ole föltette magában, hogy kérdőre vonja. De hát mért nem magyarázza ki magát rögtön?

Kallem újra föltette a szemüvegét s szétnézett. A falon fából faragott Krisztus függött. Kis deig szemlélte ezt, aztán egy a dolgozó-asztalon heverő nyitott könyvre pillantott. S mielőtt a lelkész valamit szolt volna hozzá, kérdezte:

— Ugy-e, ez a *Johnsen theologiája*? Megvettem én is, mikor Kristiansandon keresztülitaztam.

— Ezt a könyvet? Te?

— Ugy van; eddig nem szerezhettem meg, míg végre ott lent egy kereskedésben megkaphattam. Kissé tájékozni óhajtottam magamat ezen a téren.

— Én azért vettem meg ezt a könyvet — szólt a lelkész, — mert holnap a szószékről az igazság különböző doktrínáit akarom fejtegetni.

— Oh, ez valóban jó tárgy!

Kallem kinézett az ablakon, már negyedszer vagy ötödször. Bizonyosan bosszantotta valami:

— Ime, ott jönnek! — kiáltott föl egyszerre.

Kallem a szélső ablaknál állt. A lelkész a másik ablakból megpillantotta feleségének a vörös napernyőjét s alatta a mousseline-ruhát. Lassan lépdelt, kézen vezetve kis fiát, ki kétségkívül folyvást beszélt, mert arcát szüntelen anyja felé fordította, miközben egyre botlott a göröngyös uton.

Az út másik felén egy uri asszonyság lépdelt. Épen fölemelte zöld napernyőjét. — Mily szép asszony! . . . Nem oly nagy ugyan, mint Josephine, de sokkal karcsubb.

Mindenfelé révedezett a szeme s kecsesen meg-megfordult; arany színbe játszó szőke haja volt s különös szabásu, skót szövetü uti tolettet viselt. Ez okvetlen idegen nő. Mi csudálkozni való

sincs azon, hogy Eduárd kisiet a szobából; egyedül akart lenni.

Ole visszatartotta.

— Kicsoda az az asszonyság Josephine-nel? Ugyanazon a hajón jött, a melyiken te?

— Azon.

— Ismered?

— Hogyne!... hiszen a feleségem.

— Feleséged!... Hát megnősültél?

Oly hangosan tette Ole ezt a kérdést, hogy a két nő fölvetette a szemét.

Az orvos, miközben kiütötte fejét az ajtón, így válaszolt:

— Már hat év óta nős vagyok.

— Hat év óta?...

S csudálkozó kifejezéssel nézett Kallemre.

— Hat év óta! — gondolta. — De mennyi ideje annak, hogy.... Alig van hat éve, mikor...

A nők közeledtek. Az idegen nő ép akkor ért a kerítéshez, mikor Josephine meg a gyermek épen beléptek az ajtón.

— Mama, miért esnek a fiuk mindig fejre?

Semmi válasz.

— Mama, miért nem esnek ők talpra?

— Mert a felső test sulya nehezebb, fiacskám.

Ezt Kallem mondta. Mind a hárman fölvetették a szemüket.

Ekkor Kallem eléjük sietett; a lelkész követte őt, de az alsó lépcsőn megállt.

Ama pillanatban, mikor Kallem előttök megjelent, az idegen nőnek könnyek szökkeltek a szemébe, melyeket hiába iparkodott palástolni, jobbra-balra nézegetve.

A kis Eduárd oda futott apjához s elbeszélte neki, hogy Andersen Miklós fölmászott oda (s egy új épületre mutatott,) aztán leesett és az »új aszszonyság« a zsebkedőjével borogatta a homlokát.

Mivel ez az ujság nem látszott a lelkészt annyira meghatni, mint a kis fiu gondolta, a nagymamához futott át, hogy elbeszélje neki az eseményt.

— Nem szükséges őt nektek bemutatnom, — szólt Kallem Eduárd, feleségét megölelve s a lelkészre tekintve.

Ez mondani akart valamit, de nem találva szavakat, lopva Josephinere pillantott, ki nem igen látszott hajlandónak segítségére sietni.

Azelőtt körülbelől egy héttel, a buzgó lelkipásztor egyik christianiai hirlapban cikket irt a számos elválás és újra egybekelés ellen, melynek ez volt a címe; »*Házasság vagy házasságtörés?*« S megcáfolhatatlan bizonyítékokkal igazolta, hogy a szentírás szerint nem egyéb a válásnak az oka, mint a hűtlenség. Két házastárs közül az, a melyik a másikat hűtlenségen kapta, szabad lett s újra köthetett házasságot, de ha az elvált házassá-

felek más okokból újra egybekeltek, ez a második egybekelés csak házasságtörés volt.

Egy héttel ezelőtt a lelkész ezt a cikket felesége jóváhagyásával írta. S mivel épen a Kallem és Ragni esete merült föl emlékezetében, azt is hozzá tette, hogy egyszer egy asszony, megunva azt az állapotot, melyet isten neki rendelt, elhagyta beteg férjét, törvénytelen szövetséget kötött egy másik férfival; de mikor eme tényt fölfedezték, a nő megszökött és válópört indított. »Tegyük föl — mondja a cikk — hogy ez a nő ahhoz a férfihoz ment nőül, a ki segített neki a férjét megcsalni, ugyan ki adhat az ily házasságnak egyéb nevet, mint házasságtörés?«

Szóról szóra meg volt ez írva. Felesége minden pontra nézve egyetértett vele. Előre is gyűlölte azt a nőt, a ki az ő bátyját elcsábította.

S e pillanatban mind a ketten ott álltak Ragni előtt s Ragni most már a Kallem felesége volt.

Mi sem volt alkalmatlanabb, mint ez a vizsgatérés! Meg voltak győződve, hogy Kallem már nem a régi könnyelmű ember. Őt, a tudóst, a kinek tanári széket ajánltak föl, talán valamennyi fiatal orvosnövendék és kartársa egyaránt becsülte? Mily áltatás! Ők most kénytelenek jó viszonyban lenni velök s bemutatni őket a lelkészcsalád valamennyi jó barátjának, mint Kallem urat és fele-

ségét, miután kinyilatkoztatták, megírták és megerősítették aláírással is, hogy az ő közös életük házasságtörés.

Természetesen, Kallem olvasta ezt, ő, a ki alkalmazkodni iparkodott Norvégia véleményéhez, a Johnsen »*Dogmatiká*« ja szempontjából.

Mikor ő a hirlapokat átolvasgatta, ez a cikk sem kerülte ki figyelmét s ez mindent megmagyaráz.

Ragni nem tudta mitevő legyen s oda simult a férjéhez. Ez pedig átölelte jobb karjával, mintha igazolni akarta volna ezáltal, hogy ez a nő az ő felesége.

A lelkész gépiesen mondta :

— Hátha bemennénk ?

Ugy cselekedtek, mint a lelkész mondta, ki megmutatta a vendégeknek a házat, mialatt Josephine frissítőkről gondoskodott.

A kertre nyiló kabinetből a szalonba léptek, aztán az ebédlőbe s onnan az északi részben levő konyhába. A lelkész dolgozószobája mellett volt a vendégszoba.

A látogatás alig tartott néhány percig. A lelkész csak épen a szükséges szavakkal élt; Kallem pedig gunyos megjegyzést tett, mikor többféle körülményből észrevette, hogy míg a sógora a vendégszobában lakik, Josephine fönt a hálószobában lakik a kis fiával; egy másik tréfás megjegyzés híres papok arckép-gyűjteményét illette,

kik Luthernek mellképét vették körül, a szalon falán.

Kallem nem fogadta el a Josephine által ajánlott frissítőket, bucsut vett és távozott.

Ragni mint az árnyék kísérte őt. A bucsuzáskor úgy siklott hosszú, finom keze a sógora és ángya kezébe, mint hölgymenyét a falhasadékba.

A lelkész kikísérte őket a tornácra, Josephine pedig hátramaradt az erkélyen.

*

Kallem olyan gyorsan lépkedett, hogy Ragni kénytelen volt minden harmadik lépésnél egyet szökkenni.

Ez a sietés növelte szomoruságát. Mikor a lelkészlak és a rakodópart közt a feleutat végezték, a fiatal asszony kérte férjét, álljanak meg. S elkezdett sirni.

Kallem meglepetve állt meg, mikor látta, mennyire különböző érzület szállta meg őket; mert ő egyszerűen csak dühös volt. De aztán csakhamar észrevette, hogy az ő modora volt az, a mi a feleségét megrikatta.

Oda fordult hozzá:

— Nem a legjobban viseltem magamat?

— Mily rossz voltál te! Nemcsak irántok, de irántam is; úgy van, és főleg irántam. Te nem is válaszoltál nekem s a legcsekélyebb figyelemben sem részesítettél.

— De édesem, ennek te voltál az oka!

— Oh, jobban is szeretnék én visszatérni Amerikába; én ezt el nem tűrhetem.

S közeledett férjéhez.

— De édesem, hát nem vetted-e észre Josephinének a magaviseletét?

— Oh, bizonynyal, — válaszolta Ragni, ki fölvetette fejét, megigazitotta hátracsuszott kalapját és zilált hajfürtjeit. Aztán így szólt:

— Ez az asszony megöl engem egykor.

S férjének a karjai közé vetette magát.

— Ej, neki nem lesz alkalma legkevésbé is, neked ártalmadra lenni. Nem vagyok-e én itt, hogy megvédjelek?

— De nem ily modorral! Nem képzeltem, hogy te ilyen is lehetsz... Ez, ez oly illetlenség, volt, Eduard!

S a fiatal asszony még szorosabban simult a férjéhez.

— Tudod-e, — szólt ez nyugodtan — hogy az az ember ostobaságokat irt felőlünk. S mily hallgatag volt. Nekem úgy tetszett, hogy a szófukarság még rosszabb volt, mint az, amit irt.

A fiatal asszony mit sem válaszolt. Nehány pillanat múlva Kallem hallotta, mikor a felesége ezt mormogta:

— Ez nekem egyáltalán nincs inyemre.

A férj neje felé hajolt.

— Nem kell ennyire elcsüggedni, — szólt; — sem elutazásról vagy meghalásról nem kell be-

szélni! Bátor lélekkel szálljunk szembe minden körülménnyel. Értesz engem?

— Értelek, — szólt a fiatal asszony s fölvetette fejét. — De, most már, mikor veled vagyok, nem szabad magadat úgy viselned, mintha egyedül volnál.

Kallem is megértette nejét, s töprengő maradt.

*

Kallem és Ragni utközben megbékéltek s karöltve mentek tovább.

Az ut és a rakodópart kereszteződésénél Andersen kőműves, ez a hosszú, barna szakállu ember, mészfoltos öltövényében az állványon dolgozott. Megismerte a szőke asszonyságot, ki az ő kis fiát megsegítette s mikor visszatért a pápaszemes ur karján, akit látott a lelkészhez menni, mindjárt tudta, hogy ez az új orvos, a lelkész sógora, kitől most jöttek el.

Andersen félbehagyta munkáját és köszönt. Ragni megillitotta a férjét. Andersen látva, hogy a fiatal asszony szólni akar hozzá, csöndre intette a munkásokat s kérdezte, mi kívánsága van a fiatal asszonynak.

Andersen tudni akarta, hogy alszik-e a kis fiu.

— Oh, mindjárt elaludt — szólt a kőműves, ki óhaját fejezte ki, hogy az orvos ur a gyermeket fölébredése után megnézné.

Az emberek mind az ablakhoz siettek. Egy utcai járó-kelő értesülve az ujság felől, rövid idő alatt az egész utca tudomást nyert arról.

Andersen fölhasználta ezt az alkalmat arra, hogy fájós szeméről beszélhessen; az orvos megígérte, hogy majd később megvizsgálja.

A nyitott ablakokból kíváncsiak kandikáltak ki s az utcán járók-kelők, utjokat folytatva, megbámulták az érkezteket. Némelyek még köszöntek is nekik.

Fiatalok voltak, a kik hamar elfelejtik a történeteket s úgy érezték, hogy itt jó dolguk fog lenni.

Azok közt, a kik őket üdvözölték, volt egy egészen fiatal, hosszukás arcú, sűrű haju, magas, karcsu fiatal ember, ki a mikor látta, hogy szemügyre veszik, elpirult.

— Te, ugy látszik, — szólt Kallem, — már hódítottál.

Aztán különös egyénnel találkoztak; magas, görnyedt hátú, bőrmellényes és kötényes, fekete haju, beteges, fakó arcú ember volt ez, szerzőszámokat vive rendkívül hosszú kezeiben, karjait folyvást himbálva. Rövidre nyirt haja látni engedte koponyája formáját. Homloka sem magas, sem széles nem volt, de rendkívül jó alaku, arc-csontja kiálló. Apró, fagyos s pittyedt ajkában volt valami gunyos jelleg. Orra lapos és kicsiny, álla pedig hosszú volt.

— Ugyan, nézd csak azt az embert! — szolt Kallem.

Ez az ember mellettök haladt el, kémlő pillantást vetve feléjük,

Kallem még egyszer szemügyre vette s a mint elhaladtak egymás mellett, mind a ketten hátra fordultak.

Egy öreg asszony bicegett feléjük.

— Ki ez az ember? — kérdezte tőle Kallem.

— Ez Larsen Kristen.

— Talán gépész?

— Gépész? Az is, de egyszersmind órás és puskaműves. Minden kitelik belőle.

A tengerpart nyílt volt, töltés nem gátolta a kilátást. A tárgyak ott heverték a vízben, rohadásnak indulva. Az egész városnak oly tökéletlen külseje volt: itt egy nagy ház, egy kicsiny faház mellett; úgy látszott, mintha mindent csak úgy hevenyében építettek volna olcsó anyagokból. Azok az emberek is, a kikkel találkozni lehetett, épen nem voltak városias külsejűek; de általában szerényeknek, szeretetreméltóknak látszottak.

Végre ama térre jutottak a fiatal házasok, honnan az ut a templomhoz vezetett.

Szabad téren állt ez s egyszerű, magas épület volt. Itt találkoztak ők Josephine-nel ama pillanatban, midőn tovább akartak menni, mert ott fent, jobbra a templomtól, park közepén, elől

kerttel, állt az ő házuk. Alulról nem lehetett azt látni.

Az utca a templom mellett vonult tova mind a két oldalon. Az ő házuk a jobb oldalon volt. Közeledve a templomhoz, megpillantották a parkot s láthatták a kórház tetejét is. Valahára!

Lassan ballagtak, elérzékenyülve, egy szót sem szólva egymáshoz. Ott a nagy kert s középén a ház! Nagy faépület volt ez, nagy ablakkal. Fövényes tér előtt veranda emelkedett, hová lépcsőkön lehetett följutni.

Közelben a virágos kert, távolabb a veteményes kert s kétoldalt, lent, a város irányában a gyümölcsös.

Egy szempillantás alatt áttekintették ezeket. Most tehát itthon vannak! Hat év óta mindenikök a saját ábrándja szerint építette ezt a házat, minden alakban, csak olyanban nem, a minő volt. Minden ábrándos képzelet eltűnt a való előtt.

Aztán felölelték szemökkel a vidéket, gyönyörködtek ennek szépségében s mosolyogva néztek egymásra. Különös, most néptelen volt az utca; sem közelben, sem távolban egyetlen egy hang és semmiféle zaj! A mit egyik tökletesen látott, látta azt a másik is. Együtt figyeltek s együtt éreztek.

Ragni kivonta karját a Kalleméből, a kerítéshez ment s kihajolt a korláton, hogy szakitson néhány szál füvet és egy zöld levelet. Aztán visszatért Kallemhez s a gomblyukába tűzte. Ő pedig,

ki kissé magasabb lévén, messzebb látott, egy csoport virágot pillantott meg és letépdeste. A fiatal asszony átvette a virágokat s más virágokat is szakítva még, csinos bokrétát kötött. A ház mellett s ennek háta mögött az udvaron voltak lerakva a ládák, s a szalmával és vászonnal beborított butorok. Ott volt Ragninak a zongorája is, beborítva s a lábai kicsavarva. De egyetlenegy lelket sem lehetett látni.

Egy nagy kalitka volt előttök.

— Képzeld csak, ha a galambok felénk röpköpnének ebben a pillanatban! Galambokat kell költetnünk . . . S ha egy kutya futna felénk! . . . Nekünk kutyára is lesz szükségünk!

Oldalt nem volt ajtó, csak az, mely a parkot a kerttől elválasztotta. Itt megálltak s még egyszer átfutották szemökkel a tájat.

A környéknek talán leggazdabbb és legverőfényesebb részében, mint a központban állt az ő házuk.

Ragni szétnézett, vajjon oda látszik-e a lelkeszlak. De nem láthatta azt.

Kallem gyanította mit néz s mosolygott.

A nyitott ablakokon át a bent dolgozó munkások zakatolását lehetett hallani, majd azt is, mikor dolgaikat végezve nagy lármával és nevetéssel a veranda lépcsőin lefelé menve eltávoztak.

Kallem és Ragni, utoljára a park felé tekintettek el. Szép nagy fák képezték ezt, melyek közt

emelkedett a kórház, hatalmas faépület kőalapon, apró üvegtáblás nagy ablakkal.

Majd, átlépve az ajtón, lementek a kertbe, a konyha felé.

A gyümölcsfák virágzani kezdtek. Jó termést lehetett remélni. S a kert! Ragni legkevésbé sem kételkedett abban, hogy a kertnek ily jó állapotban tartása Josephinenek a műve.

Ragni örült, hogy ez birtokukba került. A házat azonban újra kellett festetni, más színűre nem ily ocsmány sárgára.

Az ő házuk, az ő otthonuk! Kallem háromszor toppantott a talajon a lábával. Ez az övé! Be akart menni egyenesen abba; de a felesége elől, a veranda felől akart belépni. Így tehát a ládák és szalmába csomagolt butorok közt haladtak át.

Beléptek a szalonba. Az emberek, a kik a zongorát helyezték el, eléjük siettek, értesülve, hogy kik ők. Ragni reájuk nézett s egyikök megemeltette a kalapját. Mindnyájok követte a példáját.

Kallem üdvözölte őket. Ragni a zongorához ment, mely a szoba közepén volt elhelyezve; kivette zsebéből a kulcsot, megnyitotta hangszerét, megvizsgálva azt a legnagyobb részletességgel és meggyőződött, hogy semmi kár nem történt benne.

Ragni hátat fordított a munkásoknak s nem vett észre két személyt, kik jobb felől léptek be: egy kerek arcú, vidám tekintetű férfit s mögötte

egy alacsony asszonykát, ki váltig nézni akart, de mit sem látott.

Ugyanekkor a szemközt levő ajtón fiatal paraszt leány lépett be, nyugodtan közeledve a zongora felé.

Ragni sejtette, hogy ez az ő cselédjük, ki a konyhából jött s kérdezte:

— Te vagy Sigrid?

— Én.

— Mi vagyunk, a doktor meg a felesége.

— Mindjárt gondoltam, — szólt a leány. S szerényen, tisztelettel közeledett.

— Első izben vagy most szolgálatban? — kérde Kallem.

A leány azt felelte, hogy első izben.

— Mi meg most rendezzük be a háztartást; bezzeg lesz azzal elég dolgunk.

Ragni követte a leányt a konyhába. Ott látta már a kicsomagolt uj edényeket. Azután kiment a folyosóra, onnan az emeletre, egyedül ohajtva lenni. Szemközt, a hálószoza ajtaja nyitva volt; bement oda s onnan ki, a veranda fölött levő erkélyre.

Honnan érdemelte ő meg ezt a nagy boldogságot! Mik voltak az ő ábrándjai a valós ghoz képest, eme gazdag embernek a házában, ki őt oly nagyon szerette!

Azonban eme nem érdemelt boldogság közegett, némi aggodalma támadt.

A mint így az erkélyen állt, lopva észak felé

pillantott, hogy vajjon látja-e innen a lelkész-
lakot?

Nem, innen sem látható az!

Josephine neheztelhetett rá. Ragni mindjárt
érezte ezt s átlátta, hogy ez nagy baj, mert bátyja
szerette Josephinet. Volt ebben az asszonyban va-
lami, a mi rendkívül kedvessé tette. S Ragni nem
csalódott sejtelmében.

Kallem megmutogatta nejének a földszinti he-
lyiségeket.

A munkások folytatták a dolgukat.

A másik oldalon éppen berendeztek egy
szobát.

Miért nem készültek el ezzel elébb? S még
a szomszéd szoba is rendezetlen állapotban van!

Kallem itt találkozott ama férfival és nővel,
kik elébb a szalon ajtaján beléptek.

— Jó napot! — mondta.

— Jó napot! — viszonzá a kerek arcu férfi
dán kiejtéssel.

S megállt; felesége eleinte mellette volt, de
aztán a háta mögé vonult.

— Ez az ön felesége?

— Ugy van; ez az én feleségem és segítsé-
gem, — szólt a férfi, apró szemével mosolyogva.

— Én azt hittem, hogy már bevégezték a
munkát.

— Szaporátlan munka ez, orvos ur.

Az asszony nevetett.

— A felesége is dán leány?

— Nem biz ő, hanem norvég. De azért nem kevésbbé jó házasságban élünk.

Az asszony még hátrább huzódott, folyvást nevetve.

A szoba, melyben voltak, inkább hosszú volt, mint széles. Kallem mindjárt észre vette, hogy ez lesz az ebédlő, de alkalmasint a betegek várószobája is. A mellékszoba dolgozó szobául volt kiszemelve; ebben fogadja ő majd a betegeket, ha nem lesz a kórházban.

Nem lépett ebbe be, hanem az ebédlőből egyenesen a folyosóra ment,

A konyha ajtaja jobbra esett. Egy állványon sörös palackokat pillantott meg; némelyik üres némelyik tele volt.

Kallem legott sejtette, miért volt itt szaporátlan a munka; az ember meglehetősen részeg volt s az asszony nemkülönben. Ezért állították oly sokáig be a zongorát! Élvezték az árpa levét.

Kallem fölment a lépcsőkön. Ragni ott állt az erkélyen, a verőfényben s mikor férje kilépett, megfordult. Ez azt kérdezte tőle, elvégezte-e már az imádkozást?

Már elvégezte.

Kallem is ott maradt kissé az erkélyen, gyönyörködve a kis szigeten, a szél által hullámozó távon s a távoli hegyeken. Majd jobbra tekintett, arra az oldalra, hol a lelkész lakott.

Ragni észre vette ezt.

— Teringettét, — dörmögött a férj, — csak nem tekintenek talán minket cly szemmel, mintha nem volnánk megesketve! Ez ugyan furcsa volna!

Ragni bevezette férjét s megmutatta neki szobáik falainak a színét, mely egyszerü fehér volt, mint a minőt ő óhajtott. Fönt, az emeleten mindennek fehérnek kellett lenni, kivéve a hosszú ablakfüggönyöket, ajtófüggönyöket s az ágy fölött a boltozatról alá csüngő kárpitokat. Ezeknek alapszíne s cifrázata kék volt, az ágyak és butorok díszitményeinek megfelelőleg.

Ragninak most kedve kerekedett a csevegésre; azonban Kallemnek a kórházat kellett megnézni. Ragni is el akarta kísélni.

A kórház felügyelőjének ablakában szent könyveket s vallásos röpiratokat vettek észre. Ez a felügyelő középkorú, komoly és kémlő szemű ember volt. Pápaszemet viselt, de a fölött nézett át s csak akkor tolta föl, ha látta, hogy jön valaki.

— Ön, az új orvos?

— Én vagyok.

Ekkor a felügyelő megemeltette lapos sapkáját.

— Hozta isten!

A beteg, ki némi távolságban állt s kihez az orvos épen szólni akart, nem köszönt. A felügyelő követte Eduárdot és Ragnit s minthogy ő volt itt

a gazda s az alkalmazottakra ügyelő, ily minőségben bemutatta őket, a mint előkerültek.

Némely jelentéktelen hiányok kivételével, Kallem mindent jónak talált, ugy a magas boltzatokat, mint a széles folyosókat. Az általános benyomás kedvező volt; a látottakkal megelégedett.

A betegek, az évszakhoz képest, számosan voltak. Az a betegség, melylyel Kallem különösen foglalkozott, — a gümőkór — három egyén által volt képviselve, két fiatal fiu s egy tizenket éves leányka által. Vézna, sápadt teremtések voltak ezek s az orvos örült, hogy nemsokára alkalma nyilik Amerikában tett kísérleteit ezeknél érvényesíteni.

A ház egykori tulajdonosa, Kole orvos, Ragni első férjének a nagybátyja, meghalván, Kallem minden fekvőséget jutányosan vásárolt meg, mert más vevő nem jelentkezett.

Itt ő kénye-kedve szerint berendezhetett mindent s idejét is a legcélszerűbben oszthatta be. Nagy tervei voltak. A kerület szubvenciót adott neki; két orvostól álló bizottság teljesítette az ellenőrködést; voltaképen azonban ő volt a korlátlan ur.

Ez az első látogatás örömet okozott a fiatal párnak.

Teljes önbizalommal tértek vissza lakásukba, de megéhezve falatoztak valamit a konyhában s ittak egy-egy pohár bort, aztán még másikat, ama

nagy esemény megünneplésére, hogy az első ebédjüket a saját házukban költötték el.

II.

Másnap reggel a templom harangjának folytonos kongására ébredtek föl. A harangok istentiszteletre szólították a hiveket. Késő volt már. De hát ők reggeli három óráig dolgoztak.

Kallem egy pillanat alatt kiugrott az ágyból s a szobájából nyíló fürdőszobába sietett, hol jól megzuhanyozta magát.

Aztán, félig öltözködve, kilépett az erkélyre, élvezni a kilátást. Ragnit is biztatta, zuhanyozza meg magát, öltözzék föl s jöjjön ki hozzá az erkélyre. Azonban az előző este hideg lévén a víz, a fölött töprengett egy ideig a fiatal asszony, megzuhanyozza-e magát vagy nem? Végre is fölmentette magát a zuhanyozással járó kellemetlenségtől; csakhamar diszes házi öltönyt vett magára s kiment Kallemhez.

De, bármily ártatlan arcot öltött is, nem farkodva a vidék dicsőítésében, férje nem feledte el a zuhanyt. Ragni ünnepiesen megígérte, hogy nem hanyagolja azt el a következő reggel, mert könnyen megkapván a náthát, átlátja, hogy a zuhanyt mindennap kell használnia, különösen itt, hol a hideg és meleg oly hirtelen váltakozik.

S olyan furcsa arcoskát öltött eközben a fiatal asszony, tréfára akarva a dolgot fordítani;

de a férj az ujjával a fürdőszoba felé mutatott. Hiába!, ha első nap elhanyagolja a fürdést, később gyakran megtörténhetik az.

Ragni megölelte férjét s azt mondta neki, hogy nagyon unalmas ember. Kallem is megölelte nejét s kinyilatkoztatta, hogy nagyon kedves teremtés; de hát a zuhany!...

Ekkor belépett Ragni, letette ruháját, mintha a zuhany alá akarna menni; de egy pillanat alatt az ágyban termett! Mikor férjét jönni látta, fejét a takaró alá rejtette.

Kallem átnyalábolta a takarót, tartalmával együtt s bevitte a fürdőszobába. Ekkor a fiatal asszony oly meghatóan esdekelt s oly félénk kifejezést öltött arca, hogy Kallem visszatért terhével.

A fiatal asszony átkarolta férjének a nyakát s magához szoritotta. Aztán susogva csevegett s egészen megingatta férjét elhatározásában.

A harangok folyvást zúgtak. A kocsik egyre öttek-mentek a város felől. Alig tűnt el egy, már jött a másik. Az ajtó nyitva volt. Valahányszor a harangzugás pillanatra szünetelt, hallották a legyek zugását a szobában, künn pedig a madarak dalát.

Hallották egy kis hajónak a zakatolását a tavon; látták azt közeledni a tulsó parttól. Kétségkívül oly emberek lehetnek azon, a kik mulatságból hajókáznak!

Könnyü délnyugoti szellő lengedezett olykor

s illattal árasztotta el a szobát. A gyümölcsfák és a mezők virágai a szó valódi értelmében megtöltötték a levegőt illattal. Csupa zaj, csupa élet volt mindenfelé.

A házaspár ismét kiment az erkélyre, a templomba igyekező hiveket szemlélve. A kocsik egymást érték. A hajó közeledett s a vasuti mozdony sivített.

Két fecske vonta magára a figyelmöket, melyek, nyilván a saját árnyékukkal játszottak a fővényben, a veranda alatt. Egymást üldözve röpkedtek, hol magasba szállva föl, hol ismét leereszkedve, eltűnt árnyaikat keresve . . .

Végre felöltözködtek a házastársak s reggeliztek. Pedersen Soeren már rég szorgalmasan dolgozott.

Megtudták aztán, hogy mindenki a szomszéd helységbe siet, hol az öreg Meek ötven éves jubileumát s bucsuszónoklatát tartja meg.

Az emberek minden reggel gyalogszerrel jártak el oda, most azonban kocsira ültek s hajó indult a tulsó partról.

Kallem és Ragni a nagy teremben étkeztek, midőn reggelizés közben valaki megzavarta őket.

Középkorú férfi lépett be; hangja kellemes és nyugodt volt, s mikor beszélt, mosoly lebegett az ajkán.

Kent orvos volt ez, ki ideiglenesen igazgatta a kórházat. Épen onnan jött most.

Mind a ketten fölkeltek.

A vendég némi távolságban leült, míg a házastársak a reggelit elköltötték s fölvilágosítást adott a kórház betegeiről s a városnak és környékének egészségügyéről. Röviden válaszolt a kérdésekre s javasolta Kallemnek, hogy látogasson meg néhány állami hivatalnokot, beszélt a községtanács elnökéről s a kerületi tisztviselőkről, kikkel meg kell ismerkednie.

Mikor a kocsija az ajtó elé állt (a vidék betegei látogatására indulva), Kallem kérte, engedje meg, hogy ő is elkísérhesse, Ragnival együtt. Ekkor rögtön kocsit béreltek.

Mikor épen indulni akartak, Ragninak eszébe jutott, hogy a zongorát hangoltatni kellene s kérdezte Pedersen Soerent, nem ismer-e valakit, a ki ahoz ért, ha nem épen a legjobban is.

— Dehogy nem ismerek, — szólt a kérdezett.
— Larsen Kristen ért ahhoz a munkához.

Kent beszélte, hogy Larsen egyik távol eső kerületből származott s apróbb összeütközései voltak az igazságszolgáltatással némely csekély vétségek miatt. Kristen egyébiránt eszes ember volt; igen célszerű kötőgépet s más mindenféle gépet talált föl. Hideg, fagyos ember volt ez, akár a vas télen. Nem is látogatott mást meg, mint Pedersent meg ennek a feleségét.

— Hát ezek miféle emberek voltak?

Kent orvos nem ismerte a multjokat. Az asz-

szony a vidékről való, a férj pedig Fionie szigetéről. A dologban mind a ketten ügyesek. Azonban csakhamar hire szárnyalt, hogy iszákosak. Tuft Ole, a lelkész, megkísérelte, leszoktatni őket erről; érdeklődött irántok, mert korábban a házánál is dolgoztak.

Sajátságos, de sikerült az neki; nemcsak hogy abba hagyták a részegeskedést, hanem Soeren még szenvedélyes vizivó és vallásos ember is lett; megtanulta a bibliát s a szó értelmében könyv nélkül el tudta mondani. Gyakran beszélte, hogy az neki legfőbb gyönyörösége, ha a felesége, Aase, hallgatja s gyakran, társaságban egész fejezeteket mondott el emlékezet után a bibliából. A lelkész beiratta őt egy *szentírás-magyarázó iskolába* s ő el volt ragadtatva, de azt kívánta, hogy Aase is kövesse. Mivel azonban ezt nem engedték meg, odahagyta az iskolát s egy ideig feléje sem ment. Ekkor találkozott Larsen Kristennel, ki harminchatféle mesterséghez értő ember volt s ép akkor, telepedett le a városban.

Larsen Kristen hallotta beszélni, mily könnyen tanul meg Pedersen bármit is könyv nélkül. Megkísérelte ő is, emlékezetből állítani össze gépeit. De semmikép sem boldogult azzal. — Hiába, minden isten ajándéka. Csak isten az, a kinek semmi sem lehetetlen! — mondta Pedersen.

— Ezt szent Máté mondja, — válaszolta Larsen Kristen; — azonban a *Birák könyvében*

az van, hogy az Ur Judával volt, de Juda nem tudta elüzni az ellenségeit, mert ezeknek vas-szekereik voltak.

A becsületes Pedersen Soeren elképpedt arra a gondolatra, hogy a zsidók istene nem tudott a vas-szekereken diadalmaskodni.

— Ugyancsak a Mózes könyvében — folytatta Larsen Kristen, — meg van írva: »Ne ölj« ; de az is meg van írva, hogy az Ur kiadta parancsát az öldöklésre. Hiszen ez ellenmondás.

Ez egészen ujság volt Pedersen előtt, holott ő könyv nélkül tudta a bibliát. Tudni akarta, miképen lehetett azt összeegyeztetni s minden vallásos társulattól magyarázatot kért; de a százféle ellenmondásból nem tudott elokosodni. Nem volt többé nyugtok az embereknek. Némelyek megrendültek, mások haragra gerjedtek. Végre kizárták őt a társaságukból, feleségestől.

Eme beszélgetés közben a kocsi kirobogva a városból, egy réten haladtak át, melyet a mivelt földektől élő faszegélyzet választott el.

Az ezeken épült házak csinosak és szilárdak voltak, a mezők termékenyek. Az ut hol faültetvények közt, hol réteken, szántóföldeken s halmokon vonult át, majd pedig völgyeken és patakokon. Ép oly pompás nap volt, mint előtte való nap; ugyanaz az éltető levegő lengett a rétek és ligetek fölött s ezekhez járult a virágok szinpompája meg a madarak dala! A kakuk is hallatta szavát.

Kevéssel szent János-napja előtt volt ez. Ragni nem győzött eléggé bámulni a dús növényzet fölött; ő a növényzetben rendkívül gyönyörködött s a különbség, melyet Amerikának s eme vidéknek a flórája közt tapasztalt, élénken érdekelte. Kérdezősködött, van-e sok oly vidék Norvégiában, hol vadszöllő és ancolia terem?

Kent orvos ugy vélekedett, hogy több vetemény között ezeket is rég behozták honosítás végett, talán a hajdani kolostorok szerzetesei.

Mikor egy rétről egy kis erdőbe hatoltak, a mely többnyire fenyőfából állt, Ragni harmadszor pillantott meg linneákat; ekkor már nem tudott többé a kocsin maradni s mind a hárman leszálltak.

A linneák épen ekkor kezdték halvány rózsaszínű harang-kelyheiket megnyitni, illatjukkal elárasztva az erdőt.

Ragni rögtön elkezdett csevegni a virágokkal. Hej, ha őt most egyedül hagynák ezekkel! Már hat év óta nem látta ezeket a virágokat, sőt miután tavasz kezdetén hagyta el Norvégiát, már majdnem hét év óta!

Leszakított néhány szál virágot s eközben más növényeket is pillantott meg. Kallelem is segített volna neki a virágszedésben; de Ragni egyre távolabb keresgélt s messze járt tőlök. A virágok illata, mikor ezeket leszakította, folyvást mélyebben csalogatta őt az erdőbe.

Ugy tetszett neki, mintha ily hangot hallott volna: »Odább, ott lent van a többi!« Hallotta a fölrezzent madárcák tovaröpülését is.

— Beljebb, beljebb! — kiáltozták a virágok.

S végre ott volt Ragni az erdő csillagai közt, melyek nagy családi összejövetelt látszottak tartani.

Ezek senkinek másnak nem mutatták magukat. Ember nem járt ott egész éven át.

Ragni letérdepelt közójök s elbeszélte nekik, hogy nagyon messziről jött; beszélt nekik szavak nélkül; hiszen a virágoknak, egymás közt, nincs azokra szükségük.

Ragni tökéletesen otthon érezte magát közöttük.

— Mi is vártunk téged. Ime, itt van az élet legmélyebb titka.

— Oh, közöljétek azt velem!

— Légy jó.

— Helyesen. Azt hiszem, ez az egyedüli, a mit tehetek; de ha a többi nem jó!

— Hadd legyen a többi olyan, aminő akar; csak te légy jó!

Ragni megértette ezt, mert ő az erdő szivéig hatolt be.

— Ragni! — kiáltotta Kallem s az erdőben visszhangzott tiszta, csengő hangja.

— Hallom!

Néhány virág el akarta kísérni. Magával vitte ezeket.

Aztán sietett visszafelé.

Az erdőben volt egy *actea*, mely kalauzául akart szolgálni, ha eltévedne. Az *actea* is vele akart menni. S közel az uthoz egy szurdokban tartózkodtak a gyöngyvirágok, mindnyájan egy társaságban.

Mihelyt meglátták egymást, megértették egymásnak a nyelvét. Így van ez a hasonló fajtáknál. Nehány gyöngyvirág szintén követni akarta Ragnit.

— Ragni! — kiáltá Kallem.

— Hallom, hallóm!

Kilépett az utra s csak ekkor vette észre, mily messze eltávozott.

A két férfi ott állt a kocsi mellett, beszélgetve. Ők a halom tetején voltak. A Kallem karcsu s a másik vézna természetének körvonalai tisztán látszottak. Mindeniknek tele volt virággal a marka.

Kent orvos nyájasan nyujtott át Ragninak egy *polygula amarát*; tudta, hogy ez a kék virág ujság rá nézve, ki Amerikából érkezett.

A fiatal asszony szépen megköszönte.

Ujra kocsira ültek, de csakkamar megint leszálltak.

Kallem és Kent egy parasztot látogattak meg, ki az uttól nem messze lakott.

A tornácon egy nagy kutya kelt föl fektéből, s meglátva a kocsit, ugatott, de csak kétszer vagy háromszor, aztán közeledett az érkezettek felé s megcsóválva a farkát, ismét leheveredett. Senkit sem lehetett látni.

A kocsis megfordította a lovakat és félre állott.

A két orvos belépett a beteghez. Ragni járt-kelt az udvaron. Az ablakon át egy öreg embert látott fekvé s ágya mellett a felesége ült. Valamit énekelt remegő hangon, de elhallgatott, mikor az ajtó megnyílt.

Ragni, szemlét tartva az udvaron, leült az éléstár lépcsőjére.

Mi sem lehet csöndesebb, mint valamely majorság munkaszünetkor; sem az erdő, mert ebben örökös zugás, zszibongás hallható, sem a tenger még ha nyugodt is, mert sohasem csöndes tökéletesen, sem a síkság mely élettől pezseg s melyen messze elláthatunk. De egy elzárt majorság udvarán a tyukok kapargatnak s bizalomgerjesztően csevegnek, az eb elnyujtózkodik a földön; a macska egyet-kettőt lép, megáll s aztán tovább szökken; az ekék a kerítéshez vannak támasztva; a szekerek saroglyái le vannak véve; a malmok üresek; az ebédre hívó csöngettyű is pihen. Minden nyugszik s fokozza a csöndet.

Eme csönd közepett Ragninak eszébe jutott az a félelem, melyet Josephine-nel való találkozásakor érzett.

Nyomta talán valami a lelkiösmeretét? Nem, ezerszer, nem! Még nővéreinek a gyermekei sem bántották öntudatát. Hiszen a jelen viszonyok közt

ugy sem élhetne értök! Nos, hát mi lelte? Mily vétket követett el?

Szeretett! S miért ne lett volna ez neki megengedve?

A nyugalom kerülte. Távozott a házak közeléből.

Mikor visszatért oda, harmadik fajta ibolyát talált; kétfélével már kedveskedtek neki. Minő flora!.. Ime itt meg a legszebb *veronica*!

Ujra visszatérve az udvarba, látta Kallemet az ablakon át, a szokában, amint a fülét az öreg embernek a mellére hajtotta. Kent orvos csakhamar kiment az öreg asszonynyal. Nagyot kiáltott a fülébe, de ez alig hallott valamit. Kallem magas termete újra jelenkezett az ajtó küszöbén s egyenesen feleségéhez sietett. Oh, hogy szerette az ezt a férfit!

III.

Ragni néhány nappal megérkezése után, Kallem távollétében, ángyának, Tuftné asszonynak a látogatását fogadta. Tudatni akarta Josephine, hogy néhány hétre férjével együtt elutazik s midőn ezennel bucsuzik, egyszersmind kéri Ragnit, adja át üdvözetét a bátyjának.

Ragni mindjárt gyanította, hogy a lelkész és a neje ezt az utazást azért eszelték ki, hogy ne legyenek kénytelenek, őket barátaiknak bemutatni. Azonban Kallemnek mit sem szólt Ragni, attól tartva, hogy foglalkozásában megzavarja.

Kallemnek valóban sok dolga volt. Kórháza, városi és vidéki betegei egészen elfoglalták.

Látta Ragni, mint nyelte le hirtelen az ebédjét s aztán ismét távozva hazulról, csak este tért haza.

Néha leült pillanatra feleségével a verandán, de ez csak ritkán történt. Ideje nagy részét, ha otthon volt is, bezárkózva, dolgozószobájában töltötte.

Ragni olykor bement hozzá beszélgetni vagy olvasni; a dolgozószoba találkozási helyük lett.

Órákig olvasgattak együtt, kiki a saját könyvéből, alig váltva egymással néhány szót.

Kallem, mélyen elmerülve tanulmányaiba, nem is sejtette, mi történt feleségének a lelkében. Olvasgatás közben az orvos végig nyult a kereveten s úgy nézte Ragnit szótlantul; néha fölkelts az ablakon bámult ki. Azt állította, hogy így tud legjobban gondolkozni.

Szerette hajlékát; ritkán tért a nélkül haza hogy annak varázshatását ne emlegesse. Ebéd után szívesen hallgatta a zenét, de nem mindig tet megjegyzést a Ragni játékára.

A fiatal asszouy egyre jobban ragaszkodott házához, az ott lakó lényekhez és a tárgyakhoz. Férjét ismét »fehér pasá«-jának hitta; zongoráját »kaland«-nak nevezte.

— Nos, *kalandozzunk*, — szólt, ha valamit játszani akart.

Mindennek szeretett melléknevet adni.

A hálószobát úgy nevezte el, hogy »a csillagok közt«; a házi galambokat »pünkösdi liliomok«-nak, Sigridet pedig »hétkaru leány«-nak.

Mikor Kallem és Ragni leültek olvasni a dolgozószobában, olyasmit érzett, mintha mind-egyikök más-más hajón evezne el, különböző országokba. »Feszítsük ki vitorláinkat!« — szokta mondani Ragni.

*

Larsen Kristent magához hívatta az orvos, hogy rendezze be a laboratóriumát, a szellőztető készülékeket sat. — Soha sem lehetett hallgatagabb, gyanakvóbb és érzelmesebb embert látni.

Egy augusztusi vasárnap teljes diszben, hosszú, barna mellényben, kockás kabátban és szürke nadrágban jelent meg. Rendesen hajadonfővel szokott járni; de ma kalap is volt a kezében.

Ott állt a dolgozó szobában hosszú, sovány, borotvált arcával, nagy komolyan. Fehér ing, fehér gallér, vörös kockás nyakkendő egészítették ki öltözetét.

Az orvos megkínálta székkal s kérdezte, mit kíván.

Ekkor gyanakvó, komor pillantást vetett szerte Larsen s végre azt mondta: ő tudja, hogy az orvos neje öt-hat évet töltött Amerikában; talán lesz neki kikölcsönözni való angol könyve s ta-

lán tud is neki némi tanácsot adni. Eddig ő mindig magától tanult.

— Ki akarna talán utazni? — kérdezte az orvos.

— Ilyesmit gondoltam.

— Hány éves ön?

— Már tul vagyok a negyvenen.

Arca után itélve, ötvennél is többnek látszott.

— Meg vagyok győződve, hogy a feleségem szívesen megtanítja önt angolul, például az esti órákban.

Ezt Larsen semmiképen sem akarta; de Kallem megmagyarázta neki, hogy a kiejtést csak előszó után lehet megtanulni.

Abban a pillanatban lépett be Ragni s az orvos azt mondta neki, hogy Larsen rossz angol nyelvének szárnyakat adhatna.

A fiatal asszony először elpirult, mert nem a legkellemesebb föladatok közé tartozott, a mit neki férje ajánlt. Kallem foglalkozást akart neki adni; Ragni ellenben többre becsülte az ő szabadságát.

Azonban Larsen Kristenre nézve, visszaemlékezett Kallemnek amaz állítására, hogy soha még ennél értelmesebb embert nem ismert, és megszánta őt.

Larsen mindjárt elmélyedt egy angol könyvben, melyet meglehetősen megértett. Nemcsak meg-

ígérte a fiatal asszony, hogy segít neki a tanulásban, hanem kényszerítette, hogy fogadja el ajánlatát.

Délután öt óra tájban újra eljött Larsen s leültek egymás mellé, hogy egy könnyű leckét olvassanak föl.

Kallem belépett; látta a két fejet egymás mellett; az egyik hosszú, barna és szögletes, a másik kicsiny, finom alkotásu és szőke; egyik oldalon hideg, mogorva, redős arc, a másik oldalon fehér, bársonyos, vidám külső.

Kallemet nagyon érdekelte ez az ember. Ki volt ő s hogy jutott idáig? Valamely ürügyet gondolt ki az orvos, hogy Larsent meglátogathassa.

Kicsiny, szikár, sovány asszonyt talált otthon, nagykendőbe burkolózva. Ha férje könnyen öltözködött, ő még könnyebben. Sem gyermekek, sem tűz a konyhában. A konyha, mondta, már néhány nap óta javítás alatt van.

Jött-ment, tartózkodóan viselve magát. Minden félelem nélkül vette át a forgópisztolyt, melyet Kallem kijavítás végett hozott.

— Kristennek sok dolga van kint a városban — szólt az asszony, — ez a kis izé későbbre marad.

Egyetlen szobájuk műtermül, konyhául és hálósobául szolgált. Fali óra, asztal, ágy, pad, három szék, ebből állt az egész butorzat.

Néhány nap mulva Kallem újabb robot-munkát gondolt ki Ragni számára.

Kent orvos meghívta őket egy kis mulatságra, melyet az öreg Meck lelkész bucsuünnepéül rendezett, ki e vidékről távozni készült.

Kallem és Ragni, noha általában nagyon tartózkodók és visszavonultak voltak s nem öröme mentek látogatóba, ezt a meghívást nem utasíthatták vissza.

Alig hogy beléptek, rendkívül elhizott, mintegy harminc éves, élénk, csinos, vidám fiatal asszony lépett elő, bemutatva magát Ragninak, kit a következő szavakkal rémitett el:

— Nem tudom, kellemes lesz-e önre nézve, ha arról értesül, hogy én Kole Soerennek a nővére vagyok.

Látva Ragninak nagy zavarát, sietett hozzá tenni:

— Ne képzelje ön, hogy én másképen választottam volna, mint ön — susogta. — Kivált ha ily derék vőlegénnyel találkozom, mint az ön férje, — tevé utána gyöngéden, megszorítva Ragninak a karját.

A kövér asszonyság nem is gondolta, mily gyötrelmet állt ki a finom természetű Ragni.

Szerencsére, Meek lelkész belépett egy oldalajtón, kis unokája Kraby Tilda kíséretében. Ragninak alkalma nyílt menekülni oly társalgás elől, mely neki nagyon kellemetlen volt.

Meck lelkész kissé felülemelkedett a közép-
termeten. Széles vállu volt s hatalmas fejét maga-
san hordta. Hosszu ősz haja dicsfényként koszo-
ruzta fejét.

Ragni halkán így szólt Kalleemhez:

— Azt a fiatal embert ott már láttuk meg-
érkezésünk napján. Emlékszel-e arra, a ki oly
szép volt?

— Valóban, ez ugyanaz az arc; azt lehetne
mondani: Bourbon-arc.

Az »uj orvos«-t bemutatták s Bing Lidi asz-
szony, Kole Soeren nővére, egyszerre így szólt
Ragnihoz:

— Meg vagyok győződve, hogy ön szeretni
fogja Kraby kisasszonyt.

S bemutatta őket egymásnak.

Ragni és Kraby kisasszony eleinte kissé bá-
tortalanul néztek egymásra. Beszélgettek ama fia-
tal ember felől, a ki a leánykához hasonlított. Ez
unokabátyja és zenész volt. Beszélgettek a zenészet-
ről s egész este nem hagyták el egymást.

Ragni talán soha sem találkozott senkivel —
Kalleemen kívül, a ki iránt oly rokonszenvet ér-
zett volna.

Ez az élénk, vidám, fiatal szőke leány oly
kedves volt s bármit beszélt, érzéssel fejezte ki! S
neki nemsokára el kellett hagyni a várost örökre!
Ez mélabus jelleget kölcsönzött eme találkozásnak,
ama gondolatra, hogy talán utólszor találkoznak.

Ennek lehetett tulajdonítani, hogy Ragni hajlandó volt zongorázni, mikor erre a házi ur fölkérte. Uj barátnőjének annyival akart kedveskedni, a meny-nyivel csak tudott. Halkan így szólt hozzá:

— Kérem, édesem, maradjon mellettem, hogy rokonszenves arcot ölthessek a társaság előtt.

Eme nap nem félt Ragni.

A fiatal leány bátorságot öntött lelkébe. Mikor Ragni a játékot bevégezte, az öreg Meck oda ment hozzá s régi udvarias modorban köszönetet mondott neki. Tilda halkan így szólt:

— A nagypapa nagyon érti a zenét!

Körülbelül egy óra múlva az öreg Meck visszavonult; soha sem szokott tovább maradni estélyen. Unokája követte; Kallem és Ragni csatlakoztak hozzájuk.

Az éj meleg volt, kivált a sétálóknak. Mikor a Kallem házához érkeztek, Ragni, ki rendesen bártortalan volt, megkérdezte az öreget, nem volna-e kedve belépni s az öreg lelkész egész udvariassággal azt válaszolta, hogy ha szerencsés lesz újra hallani zenéjét, semmiféle meghívás nem lehetne rá nézve kellemesebb.

Meggyújtották a lámpákat, fölnyitották a zongorát s egy barcarelle hangzott ki a nyitott ablakokon.

Az öreg Meck arca sugárzott az örömtől s azt kérdezte, vajjon az ő kis unokája nem jöhetne-e

el olykor, gyönyörködni a Kallemné asszonyság játékában, hogy szokják a füle a jó zenéhez.

Ragni azt felelte, hogy az neki nagy örömet szerez. Kallem azt kérdezte, hogy meglátogathatja-e a fiatal embert s tudathatja-e vele ezt az ujságot? Az öreg nagyon lekötelezettnek érezte magát s kérte az orvost, vizsgálná meg fiu-unokájának az egészségét, ki miatt oly sokat nyugtalankodott.

Másnap Kallem meglátogatta Meck Károlyt s harmadnap mulva az öreg visszaadta az orvosnak a látogatást, a háznak parkra nyiló emeletén.

Ugyanekkor asztaluknál egy hosszú haju, finom ujjú fiatal embert fogadtak, ki szelesen lépett be, felöltőjét az ajtókilincsre akasztotta. Az ajtót nem sikerült neki mindjárt becsukni, ellenben összeütközött a szobalánnyal, ki valamely tárgyat hozott be s helyezett az asztalra. Szép szeme álmatag révedezett szerte. A tálak vagy kosarak rajzait tanulmányozta.

A fiatal ember soha sem beszélt; ha valaki hozzá szólt, igennel vagy nemmel válaszolt, mint-ha szemet szoritott volna a fogai közé. De bezzeg, enni tudott, akár egy taligás-ló. Mikor sűrű haját kezével megsimogatta, sokkal műveletlenebbnek látszott, mint Larsen Kristen.

Ez a fiatal ember jóformán mindennapos vendég volt az asztalnál, Larsen pedig esti vendég. Ragninak pillanatra sem volt pihenése és menekülése. De emiatt nem panaszkodott Kallemre. Miért is?

Hiszen a mi egyrészt gyötörte, másrészt örömet okozott neki.

Tuft Ole már rég visszatért utazásából. Josephine egy reggel gyors látogatást tett, bokrétát hozva boldogult atyjuk sirjára; a két sógor az utcán találkozott egymással. Kallem ugyanott Josephine-nel is, vagy valamelyik betege ágyánál, mert huga is foglalkozott a szenvedőkkel; de egyikük sem beszélt őszintén.

A lelkésznél nem volt esti mulatság Kallemnek tiszteletére, mint azt mindenki remélte.

Ragni nem kételkedett pillanatig sem, eme magaviselet okaira nézve. Kallem nem tudta, mennyire gyöttri feleségét nővérének e különössége; nem vette észre, hogy ily módon a városnak minden háza be lesz előttük zárva.

Ragni nem akarta bosszantani férjét efféle kicsinyességgel.

Kallem nagyon el volt foglalva a betegeivel, öreg asszonyokkal és gyermekekkel, akiket nagy buzgalommal ápolt. Jobban érdekelték őt ezek, mint minden vallási vita.

A kórház nagy udvara mögött volt egy hosszú épület, az éléstár, hombárokkal sat. Kallem ebben az épületben tornatermet rendezett be s minden este hat órától fogva ott töltötte az időt, Károlynak a társaságában.

Ez a félénk és ügyetlen fiatal ember alig

érintette zongoráját megérkezése óta. Nem mert játszani Kallemné asszony jelenlétében.

Ekkor Kallem fölment egy könyvvel a szobájába, minden este egy félórára s kérte Károlyt, hogy játszék valamit.

Kallem, orvosi minőségében, örökös barátsággal volt a fiatal ember iránt, ki lassankint nagyobb otthonossággal viselte magát a szalonokban s nem szökött mindjárt meg. S végre Ragni is merészebb lett Kallem ösztönzésére.

Egy vasárnap reggel végre így szólt Károlyhoz:

— Ne, ne távozzék ön még. Jöjjön, játszunk el valamit négy kézre. Majd könnyü darabot választunk ki.

A fiatal ember kétségbeesett, de, szerencséjére feldöntötte tábori székét, ép abban a pillanatban, midőn le akart ülni. Ez a körülmény kacajt keltett mind a kettőjöknel, melylyel zavarukat palástolni igyekeztek.

Ott ült a fiatal nő, üdén, elegansan, vörös selyem ruhában, csipkediszitással karjain és nyakán; hosszú, fehér ujjai elütöttek a fiatal ember piros ujjaitól; kifejezésteljes arcával gyakran fordult a fiatal ember felé. Rezedaillesat áradt a ruhájáról és hajáról... Károly remegett.

Mily rútnak tartotta ő magát! S Ragni hájának mily nagyszerű illata van!... Nagy küzdel-

mébe került, míg a darabot lejátszta. Csakhamar elfáradt s egyik hibát a másik után követte el.

— Valóban nincs ön most hangulatánál, — szólt a fiatal asszony s fölkel.

A fiatal ember alig várta, hogy bevégezzék a játékot; kifáradt s egyik hibát a másik után követte el.

— Kétségkívül nincs ön ma hangulatánál, — szólt a fiatal asszony s fölkel.

A fiatal ember le akart menni a földszintre, hogy megszökjék. Az ebédre nem jelent meg; sehol sem találták a házban. Kallem ekkor kérdezősködött Ragnitól, s ez elmondta, hogy történt a dolog. Károlyban nincs kitartás és erély, — mondta, — kiállhatatlan ember ez.

Kallem a fiatal ember keresésére indult; föloldozva az ő kedves vasárnap délutánját; este felé visszatért vele.

Este Larsen is megérkezett, leült, türelmesen gyakorolta magát az angol nyelvben a fiatal asszonynyal.

Eleinte szánalmat érzett Ragni emez idegen ember iránt, de társaságában fagyosnak érezte a léghőrt. Kristen mindig pontosan megjelent a rendes órában, hosszú, barna paletot-jában, mely kiállhatatlan avult, dohos szagot árasztott.

Egyik kezének hosszú ujjai közt tartotta a könyvet, míg a másik kezének ujjaival a sorokat jelölte. Aztán torkát köszörülve, néhány kérdést in-

tézett Ragnihoz, miközben oly gyanakvó kifejezést öltött az arcra, mintha kételkednék a fiatal asszony helyes magyarázata fölött, úgy hogy ez habozva válaszolt neki oly dolgokban is, melyeket bizonyosan tudott.

Midőn Larsen figyelmesen rakta egyik szót a másik után s Ragni félbeszakította, mikor hibát ejtett, akkor ő az ujját szilárdul az illető sorra nyomta, hogy jól megjegyezze magának azt a helyet, aztán mereven, kételkedve bámult a fiatal asszonyra, a ki aztán kijavította a hibát, de soha sem sikerült ez tökéletesen, mert Larsen mindig szabatosabb magyarázatot kívánt; háromszor is ismételnie kellett azt Ragninak, míg végre megnyugodott Larsen, de csak a fiatal asszony iránt való gyöngédségből.

Elképzelte Ragni, mily küzdelmébe kerül ennek az embernek ez a lelkiismeretes tanulás, hogy soha a már kijavított hibát ne ismételje. Másfelől azonban szörnyü nevetségesnek találta azt. Ez az ember nagyon hasonlított egy vén majomhoz, melyet ő egykor látott, amint kedélyesen ezüst kanállal evett.

Ragninak egyedüli vigasza volt a mindennapi életben a közös munka, cselédjével, kivel csaknem őszinte barátságot kötött.

Két hét mulva, a négy kézre játszás szerencsétlen kísérlete után, Ragni így szólt Károlyhoz:

— Mit gondol ön? Ne tennénk-e még egyszer kísérletet a zongorán?

— Nem, köszönöm; bizonyosan nem sikerülne az, — válaszolta az ifju meghökkenve.

— Dehogy nem! Épen most kerestem elő egy négy kézre való darabot, melylyel ön könnyen elbánhatik.

Ragni elővette a darabot.

Károly két méternyire huzódott vissza, pírulva és tétovázva.

— Ismeri ön ezt?

A fiatal ember nem válaszolt, mert neki is megvolt ez a darab, melynek *Hegyi patak* volt a neve s melyet ő gyakran játszott Kallelnak.

Ragni ezt négy kézre írta át.

— Nos, jöjjön játszani, — szólt a fiatal emberhez.

Ugyanabban a vörös selyem ruhában volt Ragni, mint a multkor, midőn a zongora mellé ült. Szeme is oly ábrándosan révedezett, mi megremeg-tette a fiatal embert.

S a *Hegyi patak* sebesen folyt Ragni ügyes ujjai alatt. Mikor a fiatal ember nem érkezett vele, várt és ujra kezdte a játékot. Végre is jól sikerült az, annyira, hogy Ragni dicsérettel halmozta el a fiatal embert.

Károly meghajtotta magát és távozni akart.

— Ma vásárnap van — szólt a fiatal asszony — s ilyenkor nincs talán dolga?

— Nincs.

— Akar-e velem kísétálni?

— Szívesen, asszonyom . . . Kétségkívül asszonyom . . .

S lefutott, gyorsan, mint a nyíl a földszintre s föltette prémes sapkáját. Ragni is visszatért csakhamar, diszes sétaöltözetben, amerikai tollakkal díszített kalapban.

— Most, menjünk az orvos elé!

Megindultak. Ragni érezte, hogy a társalgást neki kell elevenségben tartani s leírta az amerikai prairiek hóviharait, melyek emberekre és állatokra egyaránt veszélyesek.

Borongó októberi nap volt, a mezőség komor, elszomorító; a falevelek folyvást hulltak; de Károly észre sem vette ezt; ama gondolat varázsa alatt állt, hogy ez az elegáns asszony és művésznő vele óhajtott kísétálni.

Szeretett volna örömeiben a porban hengergőzni, pisztolyt sütni el vagy tóba ugrani a fiatal nő iránt való tiszteletből; mert ez nem mindennapi nő volt, kinek csinos jelenségét asszonytársai méltán megirigyelhették.

Szép szemét a fiatal emberre szegezte, ki nem mert rápillantani.

Ragni élénk beszélgetést kezdett s a fiatal ember is ejtett néha egy-két szót.

Károlynak az atyja, Meck Ottó, Meck lelkésznek a fia, orvos volt, de egy nagy parasztgazdának a

leányát vette nőül. Károly kísérte őt a jég hátán is, a rengeteg erdők magányába; jelen volt a fák döntésénél s a vadászatokon is.

Oly élénk szinnel festette a tájéket, minőről Ragninak fogalma sem volt.

Beszélt a nyirfajdról, ennek szerelméről, játékaikról, szárnycsattogásairól és kiáltozásairól, oly hévvel, hogy Ragni attól a naptól Károlyt *nyirfajdnak* nevezte el.

Nem találkozva Kallemmel, ugyanazon az uton tértek vissza. Ismét zongoráztak négy kézre. Abban egyeztek meg, hogy gondosan betanulnak valamely darabot s eljátszák, ha Kallem a dolgozószobájában lesz. Kallem, — úgy nyilatkozott a fiatal ember — oly fenkölt lélek, a minőhöz hasonlót még nem ismert.

Ragni, lassankint tekintélyt vivott ki a nyirfajd fölött s megszokta ennek változékony kedélyhangulatát, hol derült, hol szomoru arcát.

Lassankint kezdte szépnek is tartani. Segített neki leckéiben, különösen az angol nyelvben. Károlynak nagyon felületes ismeretei voltak, úgy, hogy Kallem azt javasolta neki, hagyja el a főiskolát s vegyen magánórákat; e tekintetben rögtön irt is a Károly apjának.

Eme naptól fogva Károly gyakran foglalkozott a könyveivel és zeneszerzeményeivel, játszva vagy tanulva egyedül, vagy Ragnival.

Délutánonkint hosszú sétára indultak. Mihelyt

hó esett, november elején, eléje mentek Kallemnek s ennek a szánján tértek vele haza.

Mikor a fjord befagyott, fölkeresték a jeget s a legszenvedélyesebb korcsolyázók lettek.

Kallem oktatta Károlyt a korcsolyázásban, kézen vezetve őt, míg a kellő ügyességet megszerelte.

A legnagyobb komolysággal emelgette a hosszú lábait, egész a kimerülésig gyakorolva magát a korcsolyázásban.

A tornaterembe is eljártak testgyakorlatokra s később a szalonban, sőt a lépcsőkön is végezték azokat ebéd előtt.

— Emelje a légbe a lábát, barátom!

Ragni jóízűen nevetett, valahányszor a fiatal ember az erőlködésben elbukott! De végre is, addig gyakorolta magát, míg a kísérlet sikerült. Csak-hogy nem mindig sikerült. Károly gyöngye izomzatu volt. Ragni is érdeklődött az iránt, hogy teremt belőle férje erős embert.

No, mert ő sem szerette az elpuhult embereket s ezt egyizben mondta is neki.

De Károly nem igen vette ezt figyelembe s csakhamar ismét kiállhatatlanul viselte magát.

Ragni ekkor hidegséggel büntette, hajthatatlannak látszott megbánása, mentsége, sőt könyei iránt is. Azzal fenyegette, hogy bevádolja Kallemnek, nem segített neki tanulmányaiban és sétálni sem akart vele kimenni. Kallem jelenlétében azon-

ban ismét úgy beszélt vele, mintha mi sem történt volna.

A közélet mindemez árnyai felől Kallemnek legcsekélyebb sejtelme sem volt.

Ő maga nem igen barátkozott senkivel. Nem is ért rá. Még klienseinek a számát is összébohajtotta vonni; mindennap fogadta, hogy ezentul tudományos foglalkozásainak és kórházi teendőinek él.

Meck Károlynak az apja a városba jött, hogy megköszönje Kalleméknek a fia iránt tanusított szivességet s meghívta őket, látogassák meg, fiával együtt, a karácsonyi szünetidő alatt. Meck Ottó orvos még nagyobb s kövérebb volt, mint az öreg lelkész, arca még teltebb, bourboniasabb, de komorabb és szomorúbb.

Kallem elfogadta a meghívást s azonnal értekezett a kartársaival, hogy szabad időt nyerhesen. De mikor az elutazás ideje közeledett, Kent orvos beteg lett s Ragni, akarata ellenére, kénytelen volt Károlylyal egyedül utazni el.

Kallem megígérte, hogy néhány nap múlva majd utánok megy.

Uti köpenyt és prémes cipőket vett Ragninak s lábmelegítőt, míg Károly egy szép szörmés kucsmával ajándékozta meg.

A fiatal asszony, amint így felöltözött, grönlandi nőhöz hasonlított.

Kallem elkísérte őket a vasuthoz; Ragni vál-

tig sirt eme válás gondolatára, mi első ízben törté-
nik házasságuk óta.

Mikor Ragni a kocsiba lépett s Kallemet a
perronon látta, le akart szállani; férjének föl kellett
lépni a waggonba, hogy Ragnit megdorgálja. Minelyt
aztán megnyugtatta, leszállott, Károlyra pillantva,
ki jó hangulatban volt:

— Hallod-e, kedves *nyirfajdom*, jövőre te-
gezni foglak, mert te derék fiu vagy.

Károly ekkor leszállt s megölelte az orvost.

Elutaztak. Kallem tanulmányaiba merült, nem
nagyon kellemesnek találva azt a néhány napi
csöndes nyugalmat. Harmadnap mulva azonban,
karácsony este, nagyon is érezte az egyedüllétet s
miután Kent már jobban volt, elhatározta, hogy
meglepi a feleségét.

Meglátogatta Kentet s elment a kórházba,
utolsó látogatást tenni, midőn távolból csődülést
vett észre az ajtó előtt. Egy hosszú szán elé fo-
gott ló ügetett tova; a szán szalmával és takarók-
kal volt megrakva. Beteget szállítottak oda. Az aj-
tó előtt siró gyermekek álltak.

Kivel történt szerencsétlenség? Andersen kö-
mivessel, ki a háztetőről üdvözölte Kallemet és ne-
jét, megérkezésük napján.

Andersen, télen át, mikor az építkezés szüne-
telt, mindenféle apró munkát vállalt s ez este,
midőn hazafelé tért, megcsuszott, elbukott és sérül-
ten maradt a földön.

Véetlenségnek tulajdonítható, hogy rá találtak.

Kallem, bent az ápolónők társaságában találkozott Andersennek a feleségével; vigasztalhatatlan volt s beszélte, hogy mikor munkából hazafelé sietett férje, egy oldalutra tért le, hogy hamarabb haza érkezzék karácsony estére. Hiszen oly nagyon szerette a tűzhelyét!... De elesett és eltört a lába. S ott feküdt, elnyulva, mozdulatlanul. Így kell neki most a karácsonyt megünnepelni.

— Mi csak vártuk, vártuk őt, — szólt az asszony. — Különösen a gyermekek!

Kallem közeledett a beteghez, ki meleg szobában feküdt.

Az erős, izmos munkásra alig lehetett ráismerni. Szemét lehunyta, mert a legkisebb világosság bántotta azt. Jobb lába, belső részében tört el. A sérülés helye tallérnyi nagyságu volt.

Andersen nem igen tudott beszélni, csak mormogott koronkint, hogy vágják le a lábát.

— Azt majd csak holnap tudjuk meg, hogy szükséges-e, — válaszolta Kallem, száналommal tekintve a szerencsétlen emberre.

Ha fölébred és gyöngének érzi magát, naftolajat kell alkalmazni s a nagy fájdalmak ellen morfium-befecskendezést.

A beteg elaludt, de valahányszor fölébredt, jajgatott, kimondhatatlan fájdalmában.

Másnap reggel kilenc órakor Kallem minden

tekintetben javulást észlelt a betegen. Gondolatai is tisztábbak voltak, de mindig a lábáról beszélt. Látni akarta jó barátját a lelkészt; a felesége ott volt s rögtön fölkereste a lelkészt, kérve, látogassa meg a férjét.

Kallem leste az Andersen feleségének a lelkészszel visszatérését, s eléjük ment. Ugy tetszett neki, hogy Andersennek a jobb lábát operálni kell, de erről a betegnek egyelőre mit sem volt szabad tudni.

Az asszony, ki eddig bátran viselte a sors csapását, most már kezdett kétségbeesni s Kallem nem engedte belépni; csak a lelkészszel ment be a beteghez.

Tuft Olét mélyen meghatotta beteg barátjának a látása, ki arcából egészen kivetkőzött arccal feküdt a nagy szobában, nyögve, panaszkodva. De csakhamar bámulnia kellett nagy erélyét.

Andersen arra kérte a lelkészt, imádkozzék érte aznap a templomban.

A lelkész megígérte ezt neki, sőt ott rögtön mondott egy imát érte s családjáért.

Az ima erőt öntött a beteg lelkébe. Halkan így szólt;

— Szerződést kötöttem istennel a lábam végett.

S nyugodt maradt, míg a lelkész az áldást el nem mondta.

Egy óra mulva Kent orvos visszatért s Andersent átvitték az operáló terembe.

Azt mondták neki, hogy, chloroformmal el kell őt altatni, hogy alaposan megvizsgálhassák sérüléseit. A beteg, mivel fájdalma egyre fokozódott, beléegyezett, de »ne foszszak meg a lábától«.

A részletes vizsgálat azt igazolta, hogy a lábszárat operálni kell. Ez negyed óra alatt megtörtént.

Mindazok, a kik a beteg ápolásával foglalkoztak, szigorú parancsot kaptak, hogy őt ama hitében hagyják, mikép még nem hiányzik a lába. Minden felindulástól óvni kellett, nehogy fölkelesre gondoljon, vagy fekvését változtassa, mert tartani lehetett attól, hogy megindul a vére, mi könnyen halálát vonhatná maga után.

Mikor fölébredt, lelkére kötötték, hogy nyugodtan viselje magát ágyában. Adtak neki bort kanalankint, nehogy megártson, aztán levest, tojás sárgáját, mire csakhamar ismét elaludt.

Mihelyt Kallem felöltözött, lement az ápolónőkhöz, hol Andersennek a felesége várakozott rá. Az orvos közölte vele mi történt, s egyszersmind a veszélyt is, mely Andersent érheti, ha nyugtalanul viseli magát.

Kallemet meglepte ennek a sasorru nőnek értelmes arca; ritkán látott asszonynál nagyobb lelki erőt.

— Ha rosszul folynak dolgaik, — szólt az orvos, — a jó barátok nem fognak hiányzani.

— Itt van az isten, — válaszolta az aszszony.

Három-négy óra közt Andersen fölébredt. Ujra bort adtak be neki kanalankint, aztán levest tojás sárgáját és tejet; azt mondta, jól érzi magát, csak a lábában érez fájdalmat, meg néha a sarokban.

A délelőtti órákban lelki erejét visszanyerte s újra látni akarta a lelkészt. Ez rögtön megjelent, mihelyt hívták. Kallem azt tanácsolta neki, szinlelje, mintha Andersennek nem vágták volna le a lábát.

Csakhamar azt vették észre, hogy a betegnek folyvást ezen jár az esze.

— Most azt hiszem, — mondta, — elmondhatom, hogy isten meghallgatott; ezért ünnepiesen hálát kell neki adnom.

A lelkészt meghatotta a beszéd. Meleg imát mondott, hogy isten Andersent életben megtartotta.

A beteg gondolkozni látszott s végre így szólt:

— Imádkozzék most azért, hogy ne vágják le a lábamat.

— Miért gondol örökké erre?

— Mert nagyon fáj a lábam.

— De hiszen ép az imént monda ön, hogy isten meghallgatta kérését.

— Igaz; de isten oly jó, hogy szüntelen könnyöröghetünk hozzá.

A lelkész habozott a beteg óhaját teljesíteni. Andersen nyugtalankodott s a beteg felesége is kérte a lelkészt, ne tagadja meg férjének a kívánságát.

A lelkész teljesítette a kérést, de inkább csak az asszony felelősségére, sem mint a magáéra; aztán eltávozott.

Kallem ugyanekkor érkezett hazulról, mikor a lelkész megjött. Nagyon sápadt volt s közölte vele mi történt.

— Soha sem teszem ezt többé! — szólt.

— Biztosithatlak, hogy jó tettet végeztél.

A lelkész, ki felöltőjét magára véve s kalapját kezében tartva, épen a kilincsre tette kezét, így szólt:

— Az bizonyos, hogy istenhez mindenkor folyamodhatunk, mert meghallgatja kérésünket. A viszontlátásig.

Az orvos folytatta:

— Az isten tudja, ha én most Andersennel tudatnám, hogy a lábát elvesztette, megmentené-e őt az isten?

— Meg, — válaszolta a lelkész ingerülten, a nélkül hogy visszafordult volna.

Kallem nem mert elutazni. Irt Ragninak, kérve őt, térjen vissza mihelyt lehet.

Másnap reggel a beteg állapota kielégítő

volt; de mozdulatlanságra és csöndességre volt szüksége,

Délután Andersen az urvacsorával akart élni; az ápolónő azonban azt felelte neki, hogy az azal járó felindulást nem bírná el.

— Meg akarom ujítani istenel kötött szerződésemet! — szólt Andersen.

Nem mertek vele ellenkezni, de elébb az orvostól akartak tanácsot kérni, kit épen egy beteg asszony ágyához hívtak. Így tehát a felügyelőhöz fordult az ápolónő, ki régóta mindenható volt a házban.

Ez előtt ismét kifejezte óhaját Andersen s a felügyelő azt hitte, nem szabad azt megtagadni s magára vállalta felelősséget.

Néhány perccel később a lelkész és ő már a bormelegítéssel foglalkoztak; az idő megváltozott s nagyon hideg estére lehetett számítani. Mind a ketten fölmentek a beteg szobájába.

Andersen nagyon boldog volt, mikor a lelkészt megpillantotta:

— Jól tudtam én, — mondta.

A lelkész kérdezte tőle, van-e valami különös mondanivalója?

— Van, valóban van.

A bentlevők eltávoztak.

Ekkor Andersen megvallotta, hogy fiatalságában ezzel a beteg lábával egy fiát érzékenyen

megrugta. Vajjon nem a miatt kell-e neki most bünhödnie?

— Nem, nem!

— De ez, eszembe jutva, szükségesnek gondoltam az urvacsora föl vételét.

— Nincs-e egyéb mondani valója?

— Nincs.

A lelkész kérte a beteget, hogy erősítse meg a lelkét. S most együtt kezdtek imádkozni.

Ima után a lelkész azt mondta Andersennek, hogy isten megbocsátotta a bűnét s most már nyugodtan fölveheti az urvacsorát.

— Oh, várjon ön kissé. Én bocsánatot nyertem bűneimért. Most még a lábamat is irjuk be a szerződésbe, hogy azt is megolvashassák az égben. Oh, mily boldog, mily nagyon boldog vagyok én!

— Önnek gondját viseli isten, édes Andersen, — szólt a lelkész,

— Igaz; de ezuttal az uristen megígérte a feleségemnek meg a gyermekeimnek, hogy a lábamat meggyógyítja. Kezdjünk hozzá.

A lelkésznek veriték gyöngyözött a homlokán.

— Nem tehetem, — mormogta gépiesen, azt sem tudva, mit beszél.

Andersennek remegett az ajka.

— Mi nem hathatunk be isten titkaiba, — szólt a lelkész. — Hátha az, a mit mi óhajtunk, lehetlenség volna?

Vajjon a lelkész hangjában volt-e valami

különös, vagy csupán vonogatózása ébresztette-e föl Andersennek a gyanuját?

A nélkül hogy valamit válaszolt volna, lerántotta szeméről a kötelékét, hirtelen felkapaszkodott, félre dobta magáról a takarót, de visszahanyatlott a vánkosára. Fuldokolva kiáltott föl.

Borzasztó nyomást érzett a mellében. A tüdőből vér áramlott ki.

A lelkész az ajtó felé rohant, hol a felügyelő meg az ápolónők tartózkodtak. Rögtön futottak Kent orvosért, de mielőtt megérkezett, Andersen már meghalt.

*

A kórház felügyelőjét még aznap elküldték s helyét Andersen özvegyének adták át.

Kallem és Tuft Ole kerülték egymást.

Kallem arról értesült, hogy a lelkész beteg lett, de ez nem látszott előtte valószínűnek. Josephinet néhány nap mulva látta az utcán s ez ugy szinlelte, mintha nem vette volna őt észre.

Andersennek a halála nagy zajt okozott. Az egész város izgatottságba jött. Nincs-e valami különös a hitben, még akkor is, midőn az csak áltatás, ha egyszer egy embert ment meg a bizonyos haláltól?

Nemsokára aztán Kallem az erdőségi kerületbe utazott. A nélkül, hogy előre jelentette volna, kocsin érkezett az állomásról a házhoz, egy este, mikor az utca és az udvar tele volt szánokkal.

Örege, ifja szánkázni indult, hogy aztán visszatérjenek a házba táncolni.

Ragni épen prémes felöltőjét vette föl, midőn érezte, hogy hátulról megöleli valaki.

Felsikoltott s fölemelte a fejét: milyen boldogság!

Károly, a ki egy zugba helyezte el nagy csizmáit, szó nélkül emelte föl s a légbe dobálva, közeledett Kallem üdvözlésére.

Az apja is ott volt bozontos hajával s komor arcával. Bemutatta Kallemet Meckné asszonynak, eme kicsiny, halvány, csöndes nőnek, ki a vidék tájnyelvén beszélt. Ez volt mindaz, a mit Kallem észrevehetett, mert sietni kellett, hogy a kiránduló társaságot utolérhessék.

Ő egy nagy szánt foglalt el Ragnival. A fiatal asszony oly szép volt prémes bekecsében, hogy férje nem győzött minduntalan oda hajolni hozzá, hogy gyöngéden megölelje.

Mennyi minden történt azóta! Mig a fiatal asszony beszélt, Kallem először vette észre, hogy Ragni olyan életet élt itt, minő a fiatalsághoz illik.

Kallem soha sem gondolt arra, hogy feleségének szüksége lenne mindeme szórakozásokra s ez most néhányszor eszébe jutott este, mig a vendégek táncoltak, játszottak, zenéltek, étkeztek és csevegtek. Ragni iparkodott több évre kimulatni magát.

Akár egy potrohos erdőbirtokos ölelte át de-

rekát tánc közben, úgy hogy alig érte lába a talajt, akár valamelyik gyermek járta vele a keringőt, akár Károly avagy valamely más diák forgatta meg, Ragninak mindig vidám arca volt s ugyanattól az ártatlan hévtől sugárzott.

Másnap délelőtt tizenegy órakor Ragni még aludt; úgy déltájban ment le szobájából kissé fáradtan, kissé kábultan, nagyon csudálkozva a fölött, hogy nem halotta, mikor Kallem fölkel; arról is értesült aztán, hogy Kallem már visszautazott, mert táviratot kapott Kent orvostól, ki ismét beteg lett. Az a nehány sor, melyet Kallem reggelizés közben Ragninak irt, kissé megvigasztalta ezt. Mentegette magát, hogy nem akarta kis feleségének az álmát megzavarni, még kevésbé magával vinni, mert nagyon kifáradt a mult éjjel; de soha sem érzett oly örömet, mint akkor, mikor őt oly vidámnak látta.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

ATHENAEUM R.T. KÖNYVKÖTÉSZE